

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconus card.

Ego Rad. S. Georgii ad Velum Aureum diaconus card.

Datum Veronae per manum Moysis Lateranensis canonici, vicemagentis cancellarii, vii kal. aprilis, indictione v, incarnationis dominicae anno millesimo centesimo octuagesimo septimo, pontificatus vero D. Urbani Papae III anno ii.

Dat. die 26 martii anno Domini 1187, pontif. anno ii.

XI.

Quod filii in patrum Ecclesiis institui non debeant, sed ab eis amoveri (1).

SUMMARIUM

Dei sanctuarium iure quasi haereditario non possidendum. — Successi in patrum Ecclesiis ab iis removendi. — Clausulae et conclusiones consuetae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Fiscannensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a sacris sit canonibus alienum, ut in Ecclesiis Dei patri filius, nullo mediante succedat, nec Sanctuarium Dei possit iure quasi haereditario possideri, mirabile gerimus et indignum, quod in quibus Ecclesiis, monasterio vestro utroque iure subiectis, nonnulli, sicut accepimus, suis parentibus successerunt, easque contra disciplinam canonicam detinent in scandalum plurimorum, ideoque auctoritate vobis praesentium indulgemus, ut eos qui taliter memoratas Ecclesias detinent, liberam habeatis auctoritate apostolica facultatem ab ipsis Ecclesiis removendi: ita tamen quod eadem Ecclesiae, sine dilatione congrua canonice de personis idoneis ordinentur; nisi forte ibi tanto tempore fuerint et taliter conversati, quod videantur merito sustinendi.

(1) Ex Concil., tom. XIII, col. 688.

Dei sanctuarium iure quasi haereditario non possidendum

Successi in Patrum Ecclesiis ab iis removendi

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Veronae kalendis iunii.

Datum die 1 iunii.

XII.

Quod post interpositam appellationem nihil liceat innovari (1).

SUMMARIUM

Appellatio ad subsidium inventa. — Innovata appellationis tempore in pristinum statum restituenda. — Conclusiones et clausulae consuetae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Galtero Rotomagensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

His qui ad tuitionem sui vocem appellationis emittunt, propensius adesse compellimur, et ne appellatione pendente quorumlibet malignitate graventur, pastorem sollicitudinem adhibere, quia cum appellationis remedium inventum fuerit ad subsidium oppressorum, eorum indemnitati, quantum ordo iuris exposcit, nobis imminet praecavere. Inde est, quod cum in provincia tua, sicut audivimus, plerumque contingat, quod tam ecclesiastici quam saeculares viri, post appellationem possessionibus vel rebus aliis spolientur, praesentibus tibi literis indulgemus, ut si quid circa statum aliquorum de provincia tua post obiectum appellationis obstaculum, in eorum praerudicium tibi constitit innovatum, id in eum statum appellatione postposita reducendi, in quo tempore appellationis extiterat, de auctoritate nostra liberam habeas facultatem, ne appellantes sui iuris dispendium patiantur. Statuentes, ut nulli

(1) Ex Concil., tom. XIII, col. 688.

Clausulae et conclusiones consuetae.

Appellatio ad subsidium inventa.

Innovata appellationis tempore in pristinum statum restituenda.

omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Veronae secundo kalendas augusti.

Dat. die 31 iulii.

GREGORIUS VIII

PAPA CLXXIII

Anno aerae Christi comm. MCLXXXVII.

Albertus, patria Beneventanus, antea S. R. E. presbyter cardinalis Sancti Laurentii in Lucina (1), et cancellarius, electus in Romanum Pontificem die 20 octobris, an. 1187, consecratus est die 25 mensis eiusdem. Sedit in pontificatu mensem i, dies xxvii, imperantibus in Oriente Isaacio Angelo, in Occidente Friderico III imperatoribus: ingressus siquidem Pisanam urbem, ibidem mortuus et die 17 decembris anni eiusdem (2). Vacavit Sedes per diem (3).

I.

Statuta literis Urbani PP. tribus mensibus ante eius obitum datis confirmantur, plenamque habere firmitatem decernitur (4).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae decreti. — Urbani PP. literas, tribus mensibus ante eius obitum datas, omnem firmitatem habere statuit.

(1) Teste anonymo Cassinensi. (2) Ita notatur in brevi Chronico Pisano, quod tomo III Italiae Sac. refertur ab Ughello. (3) Exclusis extremis. Quare autem a Baronio, nonnullisque aliis Pagium Seniore sequutus recedam in assignando unius diei spatio huic inter-pontificio, inferius dicam in Clemente III. (4) Ex Baron. ad ann. 1187.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus praelatis Ecclesiarum, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam ad episcoporum maxime spectat officium, afflictis et laborantibus subvenire, unumque illorum, licet deficientibus meritis nostris, Deus esse nos voluit, prospicere tenemur et volumus, ne quis ex fortuitis casibus per Romanae visitationem Ecclesiae laboris sui, quem ad eam veniendo sustinuit, debito frustraretur effectu. Inde siquidem fuit, quod nos multorum prospicere volentes expensis, et allevare labores, de consuetis Sedis Apostolicae misericordia duximus statuendum, ut litterae praedecessoris nostri domini Urbani, a tribus mensibus ante ipsius obitum destinatae pro facienda iustitia et litigiis dirimendis, quae tamen manifestum alicuius praerudicium non contineant, aut calumniam aequitatis, eundem habeant tempore nostrae administrationis effectum, quem habere, si adhuc viveret, debuissent. Cessante igitur exceptione de mandatoris morte, perficite quod mandavit agendum, ut nemo ad nos pro excusatione huiusmodi, accepta per illum iustitiam obtinendi fiducia, cogatur vacuus laborare.

Datum Ferrariae sexto kalendas novembris.

Dat. die 27 octobris anno Domini 1187, pontif. anno i.

II.

Ad omnes Christi fideles de clade Hierosolymitana. Omnes ad poenitentiam agendam admonet; proficiscentibus vero ad bellum contra infideles plenariam indulgentiam concedit.

SUMMARIUM

1. Exordium. — Clades christianis a Saladino illata; — Quae accurate describitur: erux dominica capta; episcopi occisi cum tem-

Exordium.

Causae decreti.

Urbani PP. literas, tribus mensibus ante eius obitum datas, omnem firmitatem habere statuit.

plariis et hospitalariis, etc. — Spes in Deo semper habenda. — Hierusalem sanctitas, in qua prophetae prius, apostoli deinde praedicant, et I. C. salutem nostram operatur. — 2. Peccata multa et ubique patrata ab hominibus, causa sunt malorum. — Hortatur gentes ad poenitentiam et opera pietatis: — Deinde ad Terrae Sanctae recuperationem, — In qua nullum lucrum temporale, sed honorem Dei quaerere debent. — Exemplum Machabaeorum proponit imitandum. — 3. Indulgentias illis elargitur. — 4. Alia privilegia concedit. — 5. Vitanda praescribit.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, universis Christi fidelibus, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Audita tremendi severitate iudicii, quod super terram Hierusalem divina manus exercuit, tanto sumus nos et fratres nostri horrore confusi, tantisque afflicti doloribus, ut non facile nobis occurreret, quid agere, aut quid facere deberemus, nisi quod Psalmista deplorat et dicit: Deus, venerunt gentes in haereditatem tuam, coinquinaverunt templum sanctum tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam: carnes sanctorum tuorum bestiis terrae et escas volatilibus coeli etc. (1); ex occasione quippe dissensionis, quae malitia hominum ex suggestione diaboli facta est nuper in terra, accessit Saladinus cum multitudine armatorum ad partes illas, et occurrentibus eis rege, et episcopis, et templariis et hospitalariis, baronibus ac militibus cum populo terrae, et cruce dominica (per quam ex memoria et passionis Christi fide, qui pependit, et genus humanum redemit, certum solebat esse tutamen, et contra paganorum incursus desiderata defensio), facta congressione inter eos et superata parte nostrorum, capta est crux dominica, trucidati episcopi, captus est rex, et universi fere aut occisi gladio, aut hostibus manibus deprehensi, itaut pau-

(1) Psalm. 78.

cissimi per fugam dicantur elapsi: ipsi quoque templarii et hospitalarii in eius oculis decollati. Superato autem exercitu, qualiter subsequenter invaserint et rapuerint universa, ita ut nonnisi pauca loca remansisse dicantur, quae in eorum non devenerint potestatem, non credimus nostris litteris explicandum. Nos autem licet cum Propheta dicere habeamus: Quis det capiti meo aquam, et oculis meis fontem lachrymarum, et plorabo nocte ac die interfectos populi mei? (2) Non tamen adeo deiicere nos debemus, ut in diffidentiam decidamus, et credamus Deum ita populo iratum, ut quod communium faciente multitudine peccatorum fieri permisit iratus, non cito per misericordiam poenitentia placatus alleviet, et post lachrymationem et fletum exultationem inducat.

Quisquis sane in tanta lugendi materia, si non corpore, saltem corde non luget, non tantum fidei christianae, quae cum omnibus dolentibus docet esse dolendum, sed ipsius est humanitatis nostrae oblitus: cum ex ipsa periculi magnitudine ac feritate barbarica christianorum sanguinem sitiente, ac totam suam in hac apponente virtutem, ut profanare sancta et titulum Dei valeant auferre de terra, quod nos tacemus, discretus quisque valeat aestimare.

Sane cum prophetae toto prius studio laboraverunt, postmodum apostoli et sequaces eorum, ut divinus cultus esset in terra illa, et ad omnia climata mundi ex ea deflueret, immo, quod maximum et ineffabile est, Deus, qui voluit incarnari, per quem facta sunt universa, per ineffabilem sapientiam et incomprehensibilem misericordiam suam, per infirmitatem carnis, esuriens, sitim, crucem et mortem et resurrectionem, salutem nostram ibi voluit operari, iuxta quod dicitur: Qui operatus est salutem in medio terrae (2); per se ipsum ad hoc dignatus est laborare, nec lingua dicere, nec sensus cogi-

(1) Jerem. ix. (2) Psalm. 73.

Spes in Deo semper habenda

Hierusalem sanctitas, in qua prophetae prius, apostoli deinde praedicant, et I. C. salutem nostram operatur.

tare potest, quantum nobis et universo dolendum sit populo christiano, quod id nunc perpessa est terra illa, quod sub veteri populo legitur pertulisse. Nos autem credere non debemus, quod ex iniustitia iudicis ferientis, sed ex iniquitate potius populi delinquentis, ista provenerunt; cum legamus quod quando populus convertebatur ad Dominum, persequebatur unus mille, et duo fugabant decem millia, immo, ipso populo quiescente, exercitum Sennacherib angelica manu consumptum, sed et terra illa devoravit habitatores suos, et nec diu habere quietum statum, nec transgressores legis divinae potuit retinere, doctrinam et exemplum tribuens illis qui ad coelestem Ierusalem intendere, quod non possunt ad eam nisi per exercitium boni operis et per tentationes plurimas pervenire. Potuerunt autem ista timeri iam pridem, quando Arroasia et alia terra in potestatem transiit paganorum, et fuisset bene provisum, si populus qui remansit ad poenitentiam rediisset, et Deum, quem praevaricatione offenderat, conversione placasset. Nec enim subito venit ira eius, sed et ultionem differt et tempus tribuit poenitenti. Tandem vero, qui in misericordia iudicium non amittit, vindictam suam ad poenam transgredientium, et cautelam salvandorum exercet.

§ 2. Porro nos qui in tanta terrae illius contritione non solum peccatum habitatorum illius, sed et nostrorum et totius populi christiani, debemus attendere ac vereri, ne quod reliquum est illius terrae depereat, et in alias etiam potestas eorum desaevat regiones. Cum ex omnibus partibus inter reges et principes, civitates et civitates, dissensiones audiamus et scandala, ut lugere cum Propheta, et dicere valeamus: Non est veritas, non est scientia Dei in terra; mendacium, homicidium et adulterium inmundaverunt, et sanguis sanguinem te-

Peccata multa et ubique patrata ab hominibus, causa sunt malorum.

tigit (1). Unde hoc universis et cogitandum imminet et agendum, ut peccata nostra castigatione voluntaria emendantes, per poenitentiam et opera pietatis convertamur ad Dominum Deum nostrum, et in nobis primo quod male gessimus, emendemus, deinde feritatem et malitiam hostium attendamus, et quod illi contra Deum tentare non timent, nos pro Deo agere nullatenus haesitemus. Cogitate itaque, filii, qualiter in hunc mundum venistis, et qualiter exituri estis, et qualiter transeant universa, et pariter transeatis et vos: et poenitendi et bene agendi tempus, quantum spectat ad vos, cum gratiarum actione recipite et date vestra, date post vos ipsos, quia non estis ex vobis, nec quidquam a vobis habetis, qui nec culicem unum potestis facere super terram. Nec dicimus dimitte, sed praemittite in coeleste horreum, quae habetis, et deponite apud eum, apud quem aerugo ea non demolitur, aut tinea, nec fures effodiunt et furantur: laborantes ad recuperationem terrae illius, in qua pro salute nostra veritas de terra orta est, et sustinere pro nobis crucis patibulum non despexit, et nolite ad lucrum, vel gloriam temporalem attendere, sed voluntatem Dei, qui pro fratribus animas in se ipso docuit esse ponendas, et ei vestras commendate divitias, quas sive volentes, sive nolentes, nescitis tandem quibus haeredibus sitis relicturi. Non est equidem novum, quod terra illa iudicio divino percutitur, sed nec insolitum, ut flagellata et castigata misericordiam consequatur. Poterit Dominus quidem sola eam voluntate servare: sed non habemus ei dicere, cur ita fecerit. Voluit enim forsitan experiri, et in notitiam ducere aliorum, si quis sit intelligens, aut requirens Deum, qui oblatum sibi poenitentiae tempus hilariter amplectatur, et animam ponendo pro fratribus consummetur in brevi, et compleat tempora multa. Attendite qualiter Machabaei

(1) Osee, iv. 2.

Hortatur gentes ad poenitentiam et opera pietatis, deinde ad Terrae Sanctae recuperationem.

In qua nullum lucrum temporale, sed honorem Dei quaerere debent.

Exemplum
Machabaeorum
proponit imi-
tandum.

zelo divinae legis accensi, pro fratribus liberandis extrema quaeque pericula sunt experti, et non solum substantias, sed personas pro fratrum docuerint salute ponendas, exhortantes se ipsos, atque dicentes: Accingimini, et estote filii potentes, quoniam melius est nobis mori in bello, quam videre mala gentis nostrae et sanctorum (1). Et quidem illi sub una constituti lege fuerunt, vos per incarnationem Domini nostri Iesu Christi ad lucem veritatis adducti, et multis exemplis instructi sanctorum, sine trepidatione aliqua faciatis, et non timeatis dare terrena, et pauca et breviter duratura, quibus illa bona sunt promissa et reposita, quae non oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, de quibus dicit Apostolus: Quod non sunt condignae passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis (2).

Indulgentias
illis elargitur.

§ 3. His autem, qui corde contrito, et humiliato spiritu, itineris huius laborem assumpserint, et in poenitentia peccatorum et fide recta decesserint, plenam suorum criminum indulgentiam et vitam pollicemur aeternam. Sive autem supervixerint, sive mortui fuerint, de omnibus peccatis suis, de quibus rectam confessionem fecerint, impositae satisfactionis relaxationem de omnipotentis Dei misericordia, et apostolorum Petri et Pauli auctoritate et nostra se noverint habituros.

Alia privilegia
concedit.

§ 4. Bona quoque ipsorum, ex quo crucem acceperint cum suis familiis, sub S. R. E., necnon et archiepiscoporum et episcoporum, et aliorum praelatorum Ecclesiae Dei protectione consistant. Et nullam de his, quae in susceptione Crucis quiete possederunt, donec de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur, sustineant quaestionem, sed bona eorum integra interim maneant et quiete. Ad dandas quoque usuras si tenentur alicui, non cogantur.

(1) 1 Mach. III, 59. (2) Rom. VIII, 18.

§ 5. Nec eant in vestibus pretiosis et cum canibus, sive avibus, aut aliis, quae ostentationi potius et lasciviae quam necessariis videantur usibus deservire, sed in modesto apparatu et habitu in quo poenitentiam potius agere quam inanem affectare gloriam videantur.

Datum Ferrariae quarto kalendas novembris, indictione sexta.

Dat. die 29 octobris anno Domini 1187,
pontif. anno I.

III.

Sequitur ad omnes Christifideles de ieiunio per quinquennium servando ad placandum Deum.

SUMMARIUM

Causa decreti huius. — Statuit ieiunium servandum esse atque a carnibus abstinendum certis diebus, per quinquennium; — Nisi infirmitas aut alia iusta causa impediatur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, universis Christi fidelibus, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Nunquam melius superni Iudicis ira placatur, quam cum ex mandato ipsius carnalia in nobis desideria extinguuntur. Proinde quia Hierosolymitanae terrae discrimen, quod irruentibus Saracenis nuper evenit, ex peccato maxime habitatorum terrae et totius populi christiani accidisse non dubitamus: nos de fratrum nostrorum communi consilio, multis episcopis approbantibus, statuimus ut omnes usque ad quinquennium, saltem per omnes sextas ferias, in cibo quadragesimali ieiunent, et missa, ubi cantanda fuerit, ad nonam cantetur: quod ab Adventu Domini usque ad Natale Domini statuimus observandum: feria vero quarta et sabbatho omnes indifferenter, qui bene valent, a carnibus abstineant. Nos autem, et fratres nostri in secunda quo-

Vitanda praescribit.

Causa decreti huius.

Statuit ieiunium servandum esse atque a carnibus abstinendum certis diebus, per quinquennium.

Nisi infirmitas aut alia iusta causa impediatur.

que feria nobis et familiis nostris esum carnis interdicimus, nisi forte aut infirmitas, aut magna solemnitas, vel alia evidens causa, visa fuerit impedire: sperantes quod sic nobis ignoscet Dominus, et relinquet post se benedictionem. Hoc igitur adeo statuimus observandum, ut quicumque transgressor extiterit, quasi praevaricator quadragesimalis ieiunii habeatur.

Datum Ferrariae quarto kalendas novembris.

Dat. die 29 octobris anno Domini 1187,
pontif. anno I.

IV.

Appellationi de rebus modicis factae non est deferendum: sed ut infra fines iudices, qui suspicione careant, eligat, appellans est cogendus: a quibus si quis partium crediderit appellandum, ad archiepiscopum vel primatem vocem appellationis emittat (4).

SUMMARIUM

Exordium. — In causis infra summam viginti marcharum non appellandum nisi ad archiepiscopum sive primatem. — Tempus definitur, quo decurso, nulla litera a Pontifice impetranda pro iudicibus non ordinariis obtinendis. — Dimissoriae litterae non negandae iis qui iustam causam habent.

Gregorius universis fratribus episcopis et archidiaconis, ad quos litterae istae pervenerint.

Exordium.

Vel ex dolo, vel ex malitia litigantium, vel ex defectu nostro credimus provenire, quod tanta negotiorum frequentia diebus singulis perurgemur, ut imbecillitate proprii corporis laborantes minori impediti, omnibus non possimus commode superesse, aut undique contradicentium clamores, aut murmura sustinere. Hinc etiam evenit, quod negotiis minoribus occupati, maioribus intendere non va-

(1) Ex Appendice ad Concil. Lateran. III, tom. XIII, col. 605.

lemus, prout necessitas ecclesiastica postulare, et quae diffiniri vel disponi per nos brevi tempore potuissent expectatione diutina plusquam oportet, multis pariter irruentibus producantur. Quo circa per generalem epistolam remedium huic rei duximus providendum, ne multimodo impediamur incursu, vel sua iniuriam patientibus possit iniuria deperire. Ea propter universitati vestrae per

A. S. (1) praesentibus mandamus, quatenus si forte de modicis rebus, quae infra summam viginti marcharum subsistunt, in auditoriis vestris causa ventiletur, et alteruter litigantium delusorie putaverit appellandum, eius appellatione contempta, infra fines vestrorum episcopatum eos eligere iudices, qui suspicione careant, compellatis: si tamen idonei ibi fuerint inventi, in quorum praesentia iurgium sopiatur, a quibus, si qua partium crediderit appellandum, ad archiepiscopum sive primatem vocem appellationis emittat. Si vero tale negotium sit, quod summam contineat aliquatenus amplioem infra fines vestrarum dioeceseon, si sponte noluerint, inviti non cogantur. Cognitores tamen de vicinis episcopatibus aliquos eligere compellantur iuxta formam, quam praemisimus, negotium tractaturos in maioribus causis et obscurioribus articulis appellandi ad Sedem Apostolicam copia servata. Non enim videtur malitiae suspicione carere, quod plerique suos adversarios ad praesentiam nostram laborare compellant. Caeterum si qui litigantium a proximo festo Purificationis super causis de quibus episcopus, cuius iurisdictioni saltem is qui convenitur non subiacet, non fuerit requisitus, vel iudices clerici supradicto modo non fuerint electi, et literas a nobis duxerint impetrandas, per quas examinatio iurgiorum, vel diffinitio iudicibus non ordinariis committatur, careant impetratis, et ad suorum audientiam iudicium ordine debito negotia revertantur. Sic enim

In causis infra summam viginti marcharum non appellandum nisi ad archiepiscopum sive primatem.

Tempus definitur, quo decurso, nulla litera a Pontifice impetranda pro iudicibus non ordinariis obtinendis.

(1) Apostolica scripta.

Dimissoriae litterae non negandae illi qui iustam causam habent.

subterfugiis occurrere disceptationum volumus, ut dum eorum calliditatibus obviamus, eis alium ad iustitiam aditum reseremus. Cum vero aliqui iustam causam habuerint nostram praesentiam ad-eundi, literas eis dimissorias non negetis, seriem negotii continentes. Hoc autem de factis ad nos appellationibus dispo-nentes, super illis, quae ad archiepiscopos vel primates fieri contigerit, antiquorum ordinem canonum non mutamus.

CLEMENS III

PAPA CLXXIV

Anno aerae Christi comm. MCLXXXVII.

Paulus Praenestinus episcopus S. R. E. cardinalis, natione Romanus, electus est in Summum Pontificem die 19 decembris anno 1187, sequenti autem die coronatus est, et Clemens III appellatus. Sedit in pontificatu annos III, menses III, dies VIII, imperantibus in Oriente Isaacio Angelo, in Occidente vero Friderico Aenobarbo, mox Henrico VI imperatoribus. Obiit die 27 martii, anno 1194 (1), et sequenti die sepultus est in Ecclesia Lateranensi. Vacavit sedes dies duos (2).

I.*

Mandatum delegatis Apostolicae Sedis, ut in Guilielmum Scotiae regem admonitum de pace Ecclesiae Sancti Andreae eiusque episcopo reddenda, nisi resipuerit, sententiam interdicti ferant etc. (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Calamitates Ecclesiae S. Andreae eiusque episcopi. — Regem prae-

(1) In assignando electionis, obitusque Clementis PP. die, mense et anno, sequendum duxi Pagi-um saepe laudatum: penes quem legi possunt rationes nec infirmae quidem, quibus haec inni-titur chronologia. (2) Exclusis extremis. (3) Ex Concil., tom. XIII, col. 670.

dictum moneri mandat, ut episcopo ran-corem suae indignationis remittat. — In regnum, regem, et fautores regio interdicti sententia promulganda. — Altaria et calices, in quibus Hugo celebravit tempore suae excommunicationis, purificanda. — Immutata ab Hugone in debitum statum inducenda. — Puniendi canonici si qui forte obedire nequiverint.

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Iocelino Glascuensi, et Mat-thaeo Aberdensi, et Ricardo Moresensi epi-scopis, et dilectis filiis Ernulfo de Merlas, et Hugoni de Neubottle, et de Sancta Cruce, et de Strivellina, et de Scona abbatibus, salu-tem et apostolicam benedictionem.

Ad ea quae respiciunt honestatem, et salutem pariunt animarum, quamvis abs-que monitis intendere debeatis, et dili-gentem operam iuxta vestri officii debi-tum tribuere vos credamus: vestram ta-men diligentiam ad maiorem in his soli-citudinem exhibendam litteris apostolicis duximus exhortandam, ut eisdem operibus laude dignis tanto ferventius insistatis, quanto vobis salubrius erit in ipsis ad exhortationem apostolicam exactiorem di-ligentiam adhibere. Constat utique quos-dam Ecclesiarum praelatos, cum his qui scandalizati fuerint debere pati iuxta nor-mam apostolicam unctionem, et cum in-firmantibus infirmari. Quantas vero per-secutiones his temporibus sustinuerit Ec-clesia Sancti Andreae, quantas calamitates incurrerit et pressuras, quam etiam gra-viter hactenus fuerit perturbata sub um-bra indignationis regiae celsitudinis et quassata; insuper venerabilis frater no-ster Ioannes episcopus Sancti Andreae quot et quanta pericula sustinuerit et la-bores pro servanda libertate Ecclesiae sibi commissae, et ei a nobis et duobus nostris praedecessoribus confirmatae; cum ea omnia vobis sint manifesta, illa ve-stris auribus inculcare supervacuum vi-detur. Nunc igitur quam plurimum di-gnoscitur et de salute regia et de statu praescriptae Ecclesiae reformando, atque

Exordium.

Calamitates ecclesiae S. Andreae eiusque episcopi.

Regem prae-dictum moneri mandat, ut epi-scopo ranco-rem suae indi-gnationis remittat.

In regnum, re-gem, et fauto-res regio in-terdicti sen-tentia promul-ganda.

Hugoni obe-dientes excom-municandi

Altaria et cali-ces in quibus Hugo celebravit tempore suae excommunica-tionis purifi-canda.

pace nisi ipsi episcopo conferenda nos convenit sollicitudinem gerere congruen-tem et circumspectionem vestram ad cor-roborandam nobis idoneum (1) reputamus discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, atque praecipimus, quatenus post susceptionem litterarum nostrarum convenientes in unum, sicuti decet viros providos et discretos, carissimi in Christo filii nostri Guilielmi illustris regis Scotiae praesentiam adeatis, et eum moneatis diligentius et instantius inducatis, ut episcopo memorato rancorem indignationis suae remittat, et in hoc Romanam Ecclesiam, quae serenitati regiae iam longo tempore detulit, non contemnat; sed eius et vestris monitis, prout regiae gloriae convenit et saluti, sine dilatione salubriter pareat et humiliter acquiescat, ac ipsum episcopum praescriptam dio-cesim Sancti Andreae in pace permittat habere; cum ex debito regiae dignitatis Ecclesias teneatur cum pastoribus suis non dispergere, sed fovere; non contem-neri, sed amare; non persequi, sed tueri. Quod si monitis apostolicis, in propriae salutis periculum, quod absit, duxerit resistendum: in regnum suae celsitudinis et personam suam et omnes fautores regio nunciatis interdicti sententiam, infra viginti dies sine appellationis ob-staculo auctoritate apostolica a vobis pro-mulgandam. Illos insuper qui Hugoni obediens extiterunt, et ei fomentum in sua obstinatione dederunt, postquam eum Sedes Apostolica a dioecesi Sancti Andreae removit perpetuo et excommuni-cationis sententiam in ipsum promulga-vit, simili sententia percussatis, et publice nunciantes, excommunicationi subesse tamdiu faciatis, et ab aliis arctius evitari, donec ad mandatum Ecclesiae revertan-tur, absolutionis beneficium ab eodem episcopo petitori. Ad haec altaribus et calicibus, in quibus iam dictus Hugo, dum in excommunicatione positus cele-bravit, purificationem et sanctificationem

(1) Forte idoneam

iuxta consuetudinem Ecclesiae conferatis. Ad ecclesiam quoque Sancti Andreae pari-ter accedatis, et fratribus convocatis in unum, intretis capitulum, et de ordine et statu Ecclesiae diligentius inquiratis: et si quid in eadem Ecclesia per supra-dictum Hugonem immutatum inveneritis, vel statutum, auctoritate nostra id in sta-tum debitum inducatis: et si quid in ipsa fuerit corrigendum, efficaciter studeatis id in melius reformare. Si vero, quod absit, aliquos ex canonicis ad recipien-dum humiliter et devote pastorem suum praedictos duos inveneritis et rebelles: eos instantius moneatis, ut illi reveren-tiam et obedientiam patri debitam exhibeant, et a maligno atque damnabili pro-posito suo desistant: quod si contumaces extiterint, eos ab officio pariter et bene-ficio suspendatis, et excommunicationis vinculo innodetis, quo ipsos faciatis ma-nere ligatos donec monitis et mandatis ecclesiasticis acquiescant. Quod omnes his exequendis interesse nequiveritis, re-liqui ea nihilominus exequantur.

Datum Pisae decimoseptimo kalendas februarii, indict. sexta.

Dat. die 16 ianuarii anno Domini 1188, pontif. anno I.

II.

Confirmatio bonorum et privilegiorum ab antecessoribus Summis Pontificibus Clu-niacensi monasterio concessorum (1).

SUMMARIUM

Cluniac. monasterium ab ipsa sui fundatione Sedi Apostolicae subiectum. — A Summis Pontificibus variis privilegiis donatum. — Inter quae perpetua concessa exemptio ab omnium laicali, tum ecclesiast. iurisdic-t., praeter subiectionem eidem S. Sedi. — Confirmantur termini ab Urbano PP. II constituti. — Enumerantur abbatiae mo-nasterio Cluniac. subiectae. — In priora-

(1) In Biblioth. Cluniae. edidit Martinus Mar-tin, col. 1483

Immutata ab Hugone in debi-tum statum in-ducenda.

Puniendi ca-nonici si qui forte obedire nequiverint.

tibus eidem subiectis nullus imposterum eligendus abbas. — Immunitas a solutione decimarum pro altaribus, ecclesiis, aliisque bonis cuiusque generis. — Monachi Cluniacenses sacris interdici nullo modo possint. — Omnia ad eos pertinentia confirmantur: — Quae hic propriis nominibus exprimuntur, cum locorum vocabulis, ubi illa consistunt. — Decretum ne infra parochias ad eosdem spectantes ecclesia ulla, vel capella construatur sine abbatis assensu: — Item ne quid a monast. Cluniacensi auferatur, vel alienetur: — Confirmatio et roboratio praesentis diplomatis cum solitis clausulis. — Clemen. PP. subscriptio. — Subscriptiones card. S. R. E.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Hugoni abbati Cluniacensi, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religionis monasticae modernis temporibus speculum, et in Galliarum partibus documentum, Beati Petri Cluniacense monasterium ab ipso suae fundationis exordio Sedi Apostolicae in ius proprium est oblatum. Proinde patres nostri sanctae recordationis Ioannes XI, item Ioannes XIX, Agapitus II, Benedictus VI, item Benedictus VII, Leo VII, item Leo IX, Gregorius VI, item Gregorius VII, Alexander II, Stephanus, Victor III, Urbanus II, Paschalis II, Gelasius II, Calixtus II, Lucius II, Eugenius III, Adrianus IV et Urbanus III, Ecclesiae Romanae Pontifices, locum ipsum singularis dilectionis ac libertatis praerogativa donarunt, et universa et (1) pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus muniverunt. Statutum est enim ut ecclesiae omnes, cimiteria, monachi, clerici et laici universi infra terminos habitantes, qui sunt a rivo de Salnai et ab ecclesia Ruffiaci et Cruce de Lornant: a termino quoque molendini de Tornesac, per villam, quae dicitur Varena, cum nemore Burserio: a termino etiam, qui dicitur Perois, ad rivum usque de Salnai, sub Apostolicae tantum Sedis iure ac tuitione permaneant. Neque ipsius Cluniacensis

(1) Forsitan et.

loci presbyteri, aut etiam parochiani, ad cuiuslibet nisi Romani Pontificis et Cluniacensis abbatis cogantur ire synodum vel conventum. Sane pro abbatis, monachorum seu clericorum infra praedictos terminos habitantium ordinatione, pro Chrismatis confectione, pro sacri Olei, ecclesiarum, altarum et cimiteriorum consecratione, Cluniacense monasterium quem maluerit antistitem evocet. Cluniacenses monachos ubilibet habitantes nulla omnino persona, praeter Romanum Pontificem, aut legatum, qui a latere ipsius fuerit destinatus, excommunicet aut interdicat. Sane terminos immunitatis loci vestri, qui a praefato antecessore nostro Urbano Papa II constituti sunt, praesentis decreti nostri pagina confirmamus, ne videlicet ullus homo cuiuscumque conditionis ac potestatis invasionem, praedam, aut rapinam facere, sive homicidium perpetrare praesumat infra ipsorum limites terminorum. Itaque termini sacri banni sunt hi: versus Berziacum terminus est ad bivium circa Sarratam, unde una via venit ad Cluniacum et altera ad Masillias. In strata versus Bellumioecum terminus est contra Carruvium, quod est desuper molendinum Cellerarii Cluniacensis. Citra Viengias ultra Cluniacum versus Masillias terminus est ad bivium, unde una via tendit ad Masillias, altera ad Sanctam Mariam de Bosco. Super Ruffiacum terminus est ad summitatem defensi ad bivium, unde una tendit ad Besorniacum, altera ad Quarellam. Versus Sergiacum terminus est intra Carruvium citra locum ubi dicunt ad Turgum. In strata versus Cabilonensem pagum terminus est ad Grossam Cassaniam super Marniacum. Versus Bracedunum terminus est in via super Boscum Bannedum. Versus Trenorchium terminus est super rivulum quem dicunt Longam-Aquam. Inter Banoscum et Donziacum versus Petronam vel Zasiacum, terminus est ad tres fagos, ubi partiuntur noster boscus de Cluniaco et boscus Comitatus. Versus

Confirmantur termini ab Urbano PP. II constituti.

Cluniac. monasterium ab ipsa sui fundatione Sedi Apostolicae subiectum.

A Summis Pontificibus variis privilegiis donatum.

Inter quae perpetua concessa exemptio ab omni tum laicali, tum ecclesiast. iurisdictione, praeter subiectionem eidem Sedi.

Igiacum terminus est ad Carmos, super Montem Medium.

Enumerantur abbatiae monasterio Cluniacensis subiectae.

In abbatibus, quae cum suis abbatibus ordinationi Cluniacensis monasterii datae sunt, videlicet S. Martialis Lemovicensis: monasterii novi Pictavis, S. Ioannis Angeliacensis: monasterii Lesatensis, Moysiacensis, Figiacensis in Cathurcensi pago: in Arvernia Mauziacensis, Tiernensis et Minatensis; in Antisiodozensi, S. Germani: in Rothomagensi abbatia apud Ponteseram: in Taroanensi, S. Wlmari, sine Cluniacensis abbatis consilio abbas nullatenus eligatur. Ad haec adiicimus, ut in omnibus prioratibus et cellis, quae nunc sine proprio abbate vestro regimini subiectae sunt, nullus futuris unquam temporibus abbatem ordinare praesumat; sed tam prioratus ipsi et cellae, quam et caetera in quibuslibet locis omnia, quibus Cluniacensis Ecclesia, Arvernensis concilii, quod per supradictum Papam Urbanum II celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla quaestio mota est, tam tibi, quam successoribus tuis in pace semper et quiete serventur. Pro altaribus et ecclesiis, sive decimis vestris, nulli episcoporum facultas sit gravamen aliquod vobis aut molestias irrogare. Sed sicut eorum permissione quaedam ex parte, quaedam ex integro habuistis, et in futurum habeatis. Ecclesiarum vestrarum decimas, quae a laicis obtinentur, si secundum Deum eorum potestati subtrahere vestrae religionis reverentia poterit, ad vestram et pauperum gubernationem vobis liceat possidere. Decimas laborum vestrorum, pro quibus tam vos, quam alios monasticae religionis viros inquietare episcopi consuerunt, illorum videlicet, quos dominicaturas (1) appellant, qui vestro sumptu a monasteriis et cellarum vestrarum clientibus excoluntur, sine omni episcoporum et episcopalium ministrorum contradictione deinceps quietius habeatis, qui vestra peregrinis fra-

In prioratibus eidem subiectis nullus imposterum eligendus abbas.

Immunitas a solutione decimarum pro altaribus, ecclesiis, aliisque bonis cuiusque generis.

(1) Dominicatura, dominium proprium, proprietas. (R. T.)

tribus et pauperibus erogatis. Ecclesiae omnes, quae ubilibet positae sunt, seu capellae vestrae et cimiteria libera sint et omnis exactionis immunitas, praeter consuetam episcopi paratam, et iustitiam in presbyteros, qui adversus sui ordinis dignitatem offenderint. Liceat quoque vobis, seu fratribus vestris presbyteros eligere: ita tamen ut ab episcopis, vel episcoporum vicariis animarum curam absque venalitate suscipiant, quam si committere illi, quod absit, de pravitate noluerint, tunc presbyteri ex Apostolicae Sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur: ecclesiarum vero, seu altarum consecrationes, si dioecesanis episcopis gratis noluerint exhibere, a quolibet catholico suscipiatis episcopo: nec cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione divinarum officiorum suspensionem patiantur: sed tam monachi ipsi, quam et famuli eorum, si qui se monasticae professioni devoverunt, clausis ecclesiarum ianuis, non admissis dioecesanis, divinae servitutis officia celebrent et sepulturae debita peragant. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium inpraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant: in quibus haec propriis duximus exprimenda nominibus.

In Burgundia ecclesiam de Villa Franca, ecclesiam de Barberiaco, monasterium de Prims, ecclesiam de Belna cum appendiciis suis. In Francia ecclesiam Montis Desiderii, ecclesiam de Dompetra, ecclesiam de Crispeio. In Provincia monasterium iuxta Montem Pessulanum. In Tholosano episcopatu ecclesiam Sanctae Columbae. In Hispanis, Nazaram, S. Isidorum, S. Zoelum de Carrione, S. Romanum de Pennis, Villam Viridem. Vil-

Monachi Cluniacenses sacris interdici nullo modo possint.

Omnia ad eos pertinentia confirmantur.

Quae hic propriis nominibus exprimuntur.

lam Francam, Vallem Viridem, Palumbarium, Bodinum, Vimeneriam, S. Martinum de Nebda, S. Vincentium de Salamantica, Sanctam Columbam de Burgis, Cornilianam, quae propriae Cluniacensi monasterio datae sunt. Item in Nivernensi episcopatu monasterium de Alhiniaco, quod ad caritatem pertinet. In Francia monasterium de Causiaco, quod ad S. Martinum de Campis, canonicalem ecclesiam de Abbe-Villa. Item ecclesiam de Rua, quae ad monasterium de Abbe-Villa pertinet. In episcopatu de Castro ecclesiam S. Petri de Aliano. In episcopatu Tusculanensi ecclesiam Sanctae Mariae de Pesulo. In episcopatu de Urbe Veteri ecclesiam Sanctae Mariae de Aquamola et ecclesiam S. Angeli.

Prohibemus autem ne infra parochias ad ius Clun. monasterii pertinentes absque Clun. abbatis assensu ullus ecclesiam vel capellam aedificare praesumat, salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Inhibemus autem ne terras, seu possessiones alias et thesauros Ecclesiarum vestrarum liceat alicui vendere, seu alio modo alienare, vel loco pignoris obligare, vel alicui fratrum vestrorum, quo aliquo fideiubere, absque consensu abbatis et capituli vestri, aut maioris et sanioris partis. Quod si factum fuerit, de crevimus irritandum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione aut sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se iudicio divino existere de perpetrata ini-

quitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO CLEMENS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Ioannes presbyter card. tit. Sancti Marci subscripsi.

Ego Laborans presb. card. S. Mariae Transtiberim tituli S. Calisti subscripsi.

Ego Albinus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Melior presb. card. Ss. Io. et Pauli tit. Pammachii subscripsi.

Ego Iacobus diaconus card. Sanctae Mariae in Cosmedin subscripsi.

Ego Octavianus Ss. Sergii et Bacchi diaconus card. subscripsi.

Ego Gofredus S. Mariae in Via Lata diaconus card. subscripsi.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconus card. subscripsi.

Ego Radulphus S. Georgii ad Velum Aureum diaconus card. subscripsi.

Datum Laterani per manum Moysi Lateran. can. vices agentis cancellarii, v kal. martii, indictione vi, incarnationis dominicae anno MCLXXXVIII, pontificatus vero domini Clementis Papae III anno primo.

Dat. die 25 februarii anno Domini 1188, pontif. anno i.

III.

Privilegium concessum Scotorum Ecclesiae, et regi, quod a nullo possint excommunicari, nisi a Papa, vel ab eius de latere legato (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Scotiana Ecclesia Sedi Apostolicae immediate subiecta. — Ecclesia

(1) Edidit Baron ad ann. 1188.

Clement. PP. subscriptio.

Subscriptiones cardinalium S. R. Ecclesiae

Decretum ne infra parochias ad eodem spectantes ecclesiam vel capellam aedificentur sine abbatis assensu.

Item ne quid a monast. Cluniacensi auferatur, vel alienetur.

Confirmatio et suboratio praefatis diplomatis cum solitis clausulis.

et regnum Scotiae a nullo excommunicari posse, nisi a Rom. Pontifice. — Causae in regno exortae extra illud non asportandae, etc. — Libertates et immunitates a praedecessoribus Pontif. concessas confirmat et ratas habet. — Solitae clausulae.

Clemens episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Willelmo illustri Scotorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum universi Christi iugo subiecti ad Sedem Apostolicam patrocinium invenire debeant et favorem, illos tamen specialius convenit munimine protectionis confoveri, quorum fidem ac devotionem in pluribus est experta, ut ad ipsius electionis favorem tanto amplius provocetur et eius reverentiae devotiori affectione subdantur, quanto benevolentiae ipsius et gratiae pignus se noverint certius ascentos.

Scotiana Ecclesia Sedi Apostolicae immediate subiecta.

Ea propter, charissime in Christo fili, reverentiam ac devotionem, quam ad Romanam te habuisse a longis retro temporibus Ecclesiam novimus, attendentes, praesentis scripti pagina duximus statuendum, ut Scotiana Ecclesia Apostolicae Sedi, cuius filia specialis existit, nullo mediante debeat subiaccere; in qua haec sedes episcopales esse noscuntur: Ecclesiae videlicet Sancti Andreae Glasenensis, Dunkeldensis, Dublinensis, Brehinensis, Aberdonensis, Moraviensis, Resensensis, Katinensis, et nemini liceat nisi Romano Pontifici, vel legato ab ipsius latere destinato in regnum Scotiae interdicti, vel excommunicationis sententiam promulgare, et si promulgata fuerit, decernimus non valere. Adiciamus, ut nulli de caetero, qui de regno Scotiae non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore suo specialiter destinaverit, licitum sit in eo legationis officium exercere.

Ecclesia et regnum Scotiae a nullo excommunicari posse, nisi a Romano Pontifice.

Causae in regno exortae extra illud non asportandae, etc.

Prohibemus autem, ut controversiae, quae fuerint in regno illo de possessionibus eius exortae, ad examen extra regnum positum iudicium non trahantur,

nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appellatum. Si qua vero scripta contra huius libertatis statuta apparuerint impetrata, vel imposterum istius concessionis mentione non habita contigerit impetrari, nullum tibi, vel ipsi regno circa huius praerogativae concessionem praeiudicium generetur. Praeterea libertates et immunitates tibi, vel eidem regno, vel Ecclesiis in eo constitutis a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus indultas et hactenus observatas, ratas habemus et illibatas futuris temporibus statuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat paginam nostrae constitutionis et prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Libertates et immunitates a praedecessoribus Pontif. concessas confirmat et ratas habet.

Solitae clausulae

Datum Laterani, tertio idus martii, pontificatus nostri, anno primo.

Dat. die 13 martii anno Domini 1188, pontif. anno i.

IV.

Sedis episcopalis translatio a civitate Wollin ad Camminensem, ac confirmatio bonorum omnium ad illam spectantium (1).

SUMMARIUM

Translatio sedis episcopalis ab una in aliam civitatem. — Confirmatio bonorum, iurium et privilegiorum (R. T.).

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Sigefrido Camminensi episcopo, salutem.

Auctoritate apostolica statuimus, sancimus et ordinamus, cum civitas, quae Wollin dicitur, in qua sedes episcopalis esse soleat, propter guerrarum incommoda deserta esse proponatur, ut in ec-

Translatio sedis episcopalis ab una in aliam civitatem

(1) Edidit Rangonus, Origin. Pomeran., pag. 189. — Vides hic bullae fragmentum, de quo iudicium nullum satis tutum dari potest; quae enim desiderantur, argumentum suspicionis non sunt.

clesia Sancti Ioannis Baptistae, apud civitatem Camminensem, quae populosior est, et securior habetur, haec ipsa sedes episcopalis sit, et perpetuis temporibus inviolabiliter permaneat. Similiter privilegia, bona et possessiones eiusdem Ecclesiae confirmamus, civitatem nempe Camin. cum taberna et foro, villis et omnibus earum appendiciis, castra scilicet Demin, Triboses, Ebozho Wollgast, Huznoym, Groswyn, Pyris, Stargard, Prentzlau cum foro et taberna et suis omnibus appendiciis. Tota Pomerania, usque ad Lebam fluvium cum foris et tabernis (1) decima fori Sichem.

Datum Laterani per manum Moysi Lateranensis canonici, vicem agentis cancellarii, vi kalendas maii, indictione vi, incarnationis dominicae anno MCLXXXVIII, pontificatus vero domni Clementis Papae tertii anno primo.

Dat. die 26 aprilis anno Domini 1188, pontif. anno 1.

V.

Decretum, quo cavetur, ne canonici regulares per oppida vagentur (2).

SUMMARIUM

In Lateranensi concilio cautum ne canonici regulares per oppida divagentur: — Abbates eos ad monaster. debent reducere: — Bituricensi archiep. conceditur collatio Ecclesiarum de iure monach., vel canonicorum si ii intra tres menses de idoneo presbytero non providerint. — Solitae conclusiones.

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Bituricensi archiepiscopo Aquitaniae primati, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum in Lateranensi concilio fuerit generaliter interdictum, ne monachi, aut etiam canonici regulares singulis in oppidis vel aliis locis popularibus habitent; sunt nonnulli, qui capellanorum vices

(1) Forte addendum et. (2) Ex Cartario archiep. Bituricen. edidit Martène, Thesaur. Anec. dot., tom 1, col. 631.

agentes in parochialibus ecclesiis soli morantur et suae professionis immemores conversari saeculariter non formidant. Nos itaque providere volentes, ne quod provida fuit in concilio deliberatione statutum, pro privato aliquorum commodo irritetur, praesenti fraternitati tuae scripto concedimus, ut abbates eorum de illis reducendis ad claustrum, aut adimplendo quod in decreto exprimitur, non differas diligentius commone. Si vero abbates commonitionem tuam fortasse contempserint, tu quod scribimus auctoritate nostra, remoto appellationis obstaculo, exequaris. Ad hoc nihilominus tibi auctoritate apostolica indulgemus, ut si monachi, vel canonici in tua dioecesi constituti, infra tres menses ad Ecclesias, in quibus illis praesentatio competit, et ad te institutio pertinet, non praesentaverint idoneos capellanos, tu, non expectata diutius praesentatione illorum, easdem Ecclesias, appellatione remota, canonice ordinandi liberam habeas facultatem. Sic tamen, ut ex hoc illis in posterum nullum debeat praeiudicium generari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani, v idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 11 iulii anno Domini 1188, pontif. anno 1.

VI.

Confirmatio, seu designatio Ecclesiarum suffraganeorum archiepiscopatus Bremensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae suffraganeae designantur et cum omnibus possessionibus

(1) Inter privilegia arch. Hammaburg. edidit Lambec. apud Emdenbrog., Script. Septentrion., p. 164

Abbates eos ad monaster. debent reducere.

Bituricensi archiep. conceditur collatio Ecclesiarum de iure monach. vel canonicorum si ii intra tres menses de idoneo presbytero non providerint.

Solitae conclusiones.

Confirmatio canonum, iurium et privilegiorum.

confirmantur; — Addito immunitatis decreto.

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hartwico Bremensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio, fratres et episcopos nostros, tam vicinos, quam longe positos sinceram charitatis affectu debemus diligere, et Ecclesiis, in quibus auctore Domino militare noscuntur, suam dignitatem et iustitiam integram conservare. Eapropter, ven. in Christo frater, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Ecclesiam ipsam, cui auctore Domino praesides, cum omnibus pertinentiis suis, Lubicensem quoque, Zwerinensem, Raczburgensem et Ixseclanensem episcopatus, cum universis bonis tam spiritualibus, quam temporalibus, sicut iuste et sine controversia possides, tibi et Ecclesiae tuae auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus, statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc nostrae paginam confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Dat. Romae apud Sanctam Mariam, vii kalendas octobris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 25 septembris anno Domini 1188, pontif. anno 1.

VII.

Abbatum monasterii Cassinensis, quod sub protectione Sedis Apost. recipitur, supra caeteros ordinis et Occidentis abbates asseritur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Praedecessorum more Cassinen. monast. sub Sedis Apostolicae pro-

(1) Ex archiv. monast. Cassinen. edidit Margar., loc. cit., num. 603.

tectione suscipit. — Et caeteris per Occidentem praefendum esse declarat. — Clausulae et conclusiones consuetae.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Rodrigo abbati monasterii Sancti Benedicti Casinensis, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Omnipotenti Deo cuius melior est misericordia super vitas, gratias agimus, quoniam gloriosus in sanctis suis, atque mirabilis est, et virtutes suas, ubicumque vult, ineffabili bonitate ostendit. Ipse quippe dignationis suae potentia, B. Mum Benedictum, patrem omnium constituit monachorum, ipse enim monasticae legislatores et operatores vitae eum esse disposuit. Ipse illius meritis, Casinense monasterium, in quo et sanctissime vixit et gloriosissime obiit, omnibus per Occidentem monasteriis clementi benignitate praefecit. Quoniam igitur dignum est, ut tam celebre et solemne monasterium Apostolica Sedes specialius amplectatur, monasterium ipsum ad exemplar praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Romanorum Pontificum sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Praeterea praedecessorum nostrorum sanctae memoriae Urbani et Calixti Romanorum Pontificum vestigia sequentes, vestrum coenobium caeteris per Occidentem coenobiis praefendum asserimus. Et tam te, quam successores tuos, in omni conventu episcoporum seu principum superiorem omnibus abbatibus consedere, atque in iudiciis, priorem caeteris sui ordinis iuris sententiam proferre sancimus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam etc.

Datum Laterani per manum Moysi sanctae Romanae Ecclesiae sub-diaconi, vicem agentis cancellarii, x kal. decembris, indictione viii, anno incarnationis domi-

tionis suscipit. — Et caeteris per Occidentem praefendum esse declarat. — Clausulae et conclusiones consuetae.

Exordium.

Ecclesiae suffraganeae designantur et cum omnibus possessionibus confirmantur.

Addito immunitatis decreto.

Exordium.

Praedecessorum more Cassinen. monast. sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Et caeteris per Occidentem praefendum esse declarat.

Clausulae et conclusiones consuetae.

nicae MCLXXXVIII, pontificatus domini Clementis Papae III anno I.

Dat. die 22 novembris anno Domini 1188, pontif. anno I.

VIII.

Confirmatio statutorum ab Urbano III pro quiete et disciplina monachorum Grandimontensium (1).

SUMMARIUM

Apostolicae Sedis munus de dubiis in religione decernere. — Confirmat, quae decreverat Urbanus PP.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus Grandimontensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Rationis ordo requirit, et consuetudinis ecclesiasticae norma commendat, ut qui dubitationem in observantia christianae religionis adducunt, provisione moderationis apostolicae declarentur: ne igitur de regula vestra in posterum quaestio referatur; quam bonae memoriae Urbanus praedecessor noster de consilio et assensu cardinalium et multorum episcoporum Italiae praesentibus ex vobis tam clericis, quam conversis, ad eius firmitatem et perpetuam pacem per osculum pacis assensum praebentibus, noscitur correxisse, ut in eiusdem privilegio et in ipso plenius continetur, eam sub sigillo in praesentibus scriptis de verbo ad verbum duximus inserendam, quae talis est: Quisquis hanc religionem etc., usque salvus erit. Amen. Ut autem praedicta regula perpetuis temporibus illibata consistat, ipsam prout ab eodem Urbano praedecessore nostro, ut superius diximus, correcta est, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut nulli omnino

Apostolicae Sedis munus de dubiis in religione decernere.

Confirmat quae decreverat Urbanus PP.

(1) Ex Gall. Christ. nov. edit., tom. II, inter instrumenta Ecclesiae Lemovic., num. XXXV. — Quae decreverat Urbanus PP. lege superius ad ann. 1186.

liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere.

Datum Laterani pontificatus nostri anno I.

Dat. anno Domini 1188, pontif. anno I.

IX.

Canonizatio beati Stephani ordinis Grandimontensis institutoris (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Legatis apostolicis ab Urbano Papa commissum, ut inquirerent de vita Stephani. — Quod commissum quoque a Clemente: — Qui eum Ss. numero adscribit.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gerardo priori, et fratribus Grandimontis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ideo sacrosanctam Romanam Ecclesiam Redemptor noster caput omnium esse voluit et magistram, ut ad eius dispositionem et nutum divina gratia praeeunte, quae ubicumque a fidelibus gerenda sunt, ordinentur, et errata in melius corrigantur, et ad eius consilium in ambiguis recurratur: quod ipsa statuerit, nemini quantumcumque de suis meritis gloriatur, liceat immutare: ne si forte promiscua daretur universalis licentia, quaecumque sibi secundum voluntatem propriam occurrerent perpetrandi censura libertas cum secundum personarum diversitatem vota dissentiant in aliorum aliquando scandalum sine iusti discretione (2) libraminis commendanda supprimeret, et minus digna laudibus indebitis celebraret. Inde siquidem fuit, quod bonae memoriae praedecessor noster Urbanus, audita fama religionis et vitae commendabilis puritate, qua sanctae recordationis Stephanus Grandimontensis ordinis institutor emicuit, quanto etiam miraculorum testimoniis omnipotens Deus ipsius voluit mundo merita declarare. Legatis quos ad partes

Prooemium.

Legatis apostolicis ab Urbano Papa commissum, ut inquirerent de vita Stephani.

(1) Ex Archiv. Vatic. (2) Forte discretione

X.

Bonorum confirmatio et privilegiorum concessio monasterio Sublacen., quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Discipulam monasticam secundum B. Benedicti regulam servari mandat: — Eidem bona omnia confirmat. — In monasterii lacu piscari, vel molendina construere absque abbatis licentia prohibet; — Statuit poenis in violatores. — Castellum Sublacum cum suis pertinentiis monasterio adiudicatum confirmatur. — Item casalia, roccae, castra, etc. cum ecclesiis et pertinentiis; — Et quae ex antiquo iure Romanorum Pontificum et imperatorum concessionibus ad idem monasterium pertinere noscuntur. — Cellae cum suis ecclesiis et S. Benedicti haereditate in Asila posita: — Et ecclesiae in civitate Tyburtina cum omnibus earum pertinentiis. — De episcopo ecclesias dedicaturo, vel ordinationes facturo. — De libertate a iure alieno. — De abbatis electione per monachos facienda. — Immunitatis decretam pro supradictis. — Cum solitis poenalibus conclusionibus. — Clemens PP. subscriptio.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Beraldo abbati monasterii Sublacensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quamvis universarum Ecclesiarum ex officio susceptae administrationis curam gerere teneamur; illarum tamen, quae ad Romanam Ecclesiam nullo mediante respiciunt, sollicitudinem nos habere convenit, et earum paci ac tranquillitati Domino auxiliante providere.

Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum Sublacense monasterium, quod beati Petri iuris existit,

(1) Ex archiv. monast. Sublacen. edidit Margarinus. loc. cit., num. CCXII.

illas direxit pro quibusdam negotiis Ecclesiae tractandis, plenam circa haec investigationem committere voluit, ut ex ipsorum, caeterorumque virorum, quibus sine dubitatione fides esset adhibenda, testimonio ad id agendum consulto procederent: quod et fidelium commodis, et ipsius sancti viri honori, qui hactenus velut in sterquilino gemma latuerat congrue videretur: nos etiam ex testimonio charissimi in Christo filii nostri Henrici illustris Anglorum regis, necnon venerabilium fratrum nostrorum Guillelmi Remensis sanctae Sabinae presbyteri cardinalis, Bartholomaei Turonensis et Heliae Burdegalensis archiepiscoporum, et Seibrandi Lemovicensis episcopi, et dilectorum filiorum nostrorum Bobardi tunc Sancti Angeli, et Octaviani Sanctorum Sergii et Bacchi diaconorum cardinalium, qui in partibus illis functi sunt legationis officio, et aliorum multorum episcoporum, plenius instructi de vita meritis et conversatione, qua supradictus vir sanctus asseritur floruisse, et quod multis modis miraculorum indicis divina voluit pietas eum illustrare: huius executionem negotii dilecti filii nostri Iohannis Sancti Marci presbyteri cardinalis Apostolicae Sedis legati duximus arbitrio committendam, per apostolica illi scripta mandantes, ut ad locum vestrum accedens, et convocatis adiacentium illarum partium episcopis, caeterisque viris religiosis, ipsum inter sanctos auctoritate qua fungimur nos denunciaret adscripsisse: deinceps in sanctorum catalogo numerandum, et per ipsius merita Redemptoris suffragia decrevisse cum reliquorum sanctorum interventionibus postulanda.

Quod commissum quoque a Clemente.

Qui eum Ss. numero adscribit.

Datum Laterani duodecimo kalend. aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 21 martii anno Domini 1189, pontif. anno II.

Exordium.

Monasterium hoc sub Sedis Apost. protectione suscipit.

in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem stantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo praefatum monasterium est cum omnibus pertinentiis suis. Specum in quo beatus Benedictus in suae conversionis exordio habitavit cum adiacenti silva et monte toto circumcirca, et cum omnibus finibus aut pertinentiis antiquitus constitutis; et sub eodem specu lacum, sive fluvium ex eo procedentem: in quibus videlicet aquis nemini praeter abbatis et fratrum voluntatem, aut piscari, aut molendinum aedificare liceat usque ad arcum, qui dicitur de Ferrata, in territorio Ruviano. De forma quoque antiqua, quae ducit aquam de flumine ad plebem Sancti Laurentii, de aqua, quae vocatur Augusta, nemini liceat, praeter voluntatem vestram, aquam derivare, nisi quantum sufficiat terris rigandis et replendo fonte Baptismatis in eadem ecclesia. Nec aquimolum quisquam illic praeter vestram voluntatem aedificare praesumat, usque ad supradictum arcum de Ferrata: si quis vero aliter egerit, banno Romanae Curiae distringatur, cuius banni medietas sacro nostro palatio, medietas eidem monasterio persolvatur: confirmamus etiam vobis et vestro monasterio castellum quod Sublacum dicitur, cum omnibus suis pertinentiis, sicut a praedecessoribus

nostris constat esse concessum, cum montibus et collibus, fundis et casalibus, cum omnibus ecclesiis et rebus ad eas generaliter et in integrum pertinentibus. Fundum Canalis et fundum Gennae in integrum cum pertinentiis suis. Fundum Frassinum cum omnibus suis pertinentiis. Et locum qui vocatur Fundi, sicut extenditur usque ad Petram Imperatoris, et vadit in montem, qui vocatur Pionica, inde per serram in Monte Romano, et exit in Campum Longum, inde in Campum Catinum; deinde redit ad supradictam Petram Imperatoris. Locum qui dicitur Seminariam, cum finibus suis, sicut in antecessorum nostrorum privilegio continetur. Collem Altulum. Castellum Augustae cum fundis et casalibus suis. Casale Sanctae Felicitatis, cum eadem ecclesia, fundis et casalibus suis, et cum omnibus suis pertinentiis; sicut in eisdem privilegiis continetur. Roccam Cervariae, cum fundis et casalibus suis, et cum omnibus pertinentiis suis. Roccam Incaemeratae. Castellum Maranum, et Roccam Martini et Roccam de Meso cum omnibus eorum pertinentiis, cum veteri haereditate monasterii. Castrum Camoranum, cum rocca sua, et fundis et casalibus suis. Montem de Griffio. Vallem Frigidam. Montem de Meso et Finistellae, cum omnibus eorum pertinentiis. Castrum Geranum cum montibus et collibus, fundis et casalibus suis, cum massis et omnibus pertinentiis, et cum veteri haereditate monasterii: castellum Ampollonii, cum montibus et casalibus suis, et medietatem castri Sancti Angeli, cum ecclesiis, fundis, et massis et pertinentiis eorum, roccam Sancti Stephani cum pertinentiis suis. Vallem de Anigno. Cellam de Occia, cum montibus et collibus, fundis et casalibus suis. Toccianellum, fundum Orarum, fundum Microniacum, fundum Fanium, fundum Convitellum, fundum Aquaevivae et medietatem montis Afilani cum omnibus eorum pertinentiis, castrum Afilae,

Disciplinam monasticam secundum B. Benedicti regulam servari mandati.

Eidem bona omnia confirmat.

In monasterio non piscari, vel molendina construere absque abbatis licentia prohibet.

Statuta possis in violatores.

Castellum Sublacum cum suis pertinentiis monasterio confirmat.

Item casalia, roccae, castra, etc. cum ecclesiis et pertinentiis.

Et quae ex antiquo iure Rom. Pontif. et Imperatorum concessionibus ad idem monasterium pertinere noscuntur.

Cellae cum suis ecclesiis et S. Benedicti haereditate in Aqua posita.

cum montibus et collibus, et medietatem montis Afilani cum omnibus eorum pertinentiis. Castrum Pontiae cum montibus et collibus, et cum omnibus eorum pertinentiis. Castrum Royate cum rocca sua. Praeterea quae ex antiquo iure, et tam Romanorum Pontificum, quam etiam imperatorum concessionibus et privilegiis, ad idem monasterium Beati Benedicti pertinere noscuntur: Sala civitas quae vocatur Carsoli, cum massis et fundis et casalibus suis. Auricula, Roccam de Butte, Roccam Aprunii, Arsule, Rubianum et aliud Rubianum. Et super fluvium Anticulum Sarxaciniscum, Roccam de Miazzi, Roccam de Sunici, Sambuci, Cierlianum, medietas de Illice, massa Sancti Valerii, Pisanum, Mons Casalis, Civitella, Olibanum cum omnibus fundis et casalibus eorum. Oppidum Tusculanum cum rocca sua et cum omnibus suis pertinentiis, castellum Pallicani cum ecclesiis, fundis et casalibus, et omnibus pertinentiis suis. Confirmamus etiam vobis cellas ad idem monasterium pertinentes, videlicet ecclesiam Sancti Angeli in Afila positam, ecclesiam Sancti Georgii cum omnibus earum pertinentiis et cum veteri haereditate beati Benedicti; ecclesiam Sancti Stephani in Pilio; ecclesiam Sancti Angeli in Petra Lata; Sancti Sebastiani in Paliano; ecclesias Sancti Quintini et Sancti Blasii in Anticulo; ecclesiam Sancti Leucii in Babuco cum omnibus earum pertinentiis positas in territorio Campanino. In Castorio ecclesiam Sancti Petri in Camerata et Sancti Petri de Aprunio. In territorio Marsicano Sancti Petri in Nerfe; Sancti Benedicti in Rocca de Meruli; Sanctum Thomam de Transaquis, cum ecclesia Sancti Nicolai in villa posita cum earum pertinentiis, Sanctum Angelum in Albe, Sanctum Salvatorem in Avezano, Sanctam Mariam de Tufo cum suis pertinentiis. In valle Sorana, ecclesiam Sancti Pauli cum aliis tribus ecclesiis, cum villa iuxta se posita, et cum omnibus earum perti-

nentiis, Sanctum Ioannem de Pesculo, Sanctam Mariam de Anticulo, Sanctam Mariam de Rubiano, Sanctam Mariam de Artule. In civitate Tyburtina ecclesiam Sancti Antonini, Sanctae Crucis et Sanctae Barbarae cum omnibus earum pertinentiis. Aliam cellam ad honorem Sanctae Crucis in Quintiliano cum oliveto suo, et caeteris suis pertinentiis, et sex uncias de ecclesia Sanctae Mariae in eodem monte posita. Fundum Calcianum cum ecclesia Sancti Petri cum terris et vineis sicut per antiquos confines constat. Villa quae vocatur Papi cum ecclesia Sanctae Mariae, cum terris et vineis, et monte, qui vocatur Manicula. Ecclesiam Sanctae Mariae, quae ponitur in Porta, ecclesiam Sancti Sebastiani cum omnibus suis pertinentiis. Aquimolites tres, unum in Castro Veteri, alium foris Portam Maiorem et alium in Vesta. Iuxta castellum Gallicanum, ecclesias Sancti Pastoris, Sancti Angeli, Sanctae Mariae, Sancti Laurentii in Aqua Alta cum omnibus earum possessionibus. Romae monasterium Sancti Erasmi, cum domibus et hortis et caeteris possessionibus ad ipsum pertinentibus. Ad haec propter frequentes iniurias, quae ab episcopis, vel ipsorum ministris monasteriis ingeruntur, datam vestro coenobio facultatem a nostris praedecessoribus, vobis quoque ratam manere decernimus, ut ad ecclesias cum expedierit dedicandas, aut clericos in monasterio, sive in cellis, sive in castellis, aut villis monasterii ordinandos, a nobis episcopum postuletis. Quod si ad nos in tempore venire nequiveritis, quem malueritis catholicum episcopum adeatis, qui apostolica fultus auctoritate, quae postulantur exhibeat: nec a quoquam Ecclesiae alicuius episcopo super hoc contradictionem aut querimoniam patiat. Ea propter omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato beati Benedicti monasterio ditionem quamlibet praeter Sedem Apostolicam habere prohibemus. Obeunte vero te nunc eiusdem loci ab-

Et ecclesiae in civitate Tyburtina cum omnibus earum pertinentiis.

De episcopo Ecclesias dedicaturis, vel ordinationes facturo.

De libertate iure alieno.

Immunitas
decretum pro
supradictis.

bate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et sancti Benedicti regulam elegerint; electus autem a Romano Pontifice consecratur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut possessiones ipsius auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum conservatione, gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Praeestini episcopi consueta iustitia, in Pontia, vel Roiate, sicut in instrumento compositionis de utriusque partis assensu facto exinde continetur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica persona, sive saecularis, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Clemen. PP
subscriptio

EGO CLEMENS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Moysis S. R. E. subdiaconi vices agentis cancellarii, xii kal. maii, indict. vii, anno dominicae incarnationis MCLXXXIX, pon-

tificatus vero domini Clementis Papae tertii anno secundo (1).

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1189, pontif. anno ii.

XI.

Canonizatio beati Ottonis episcopi Bambergensis (2).

SUMMARIUM

Facti series et enarratio. — Mandat ut diligentius de vita et miraculis inquirent: — Et si nihil obsistat, ipsum Othonem auctoritate apostolica freti canonizent (A. T.).

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Merseburgensi et Eistettensi episcopis, et dilectis filiis Sancti Emmerammi Ratisponensi, et Schwartzensi abbatibus decano, et Scholastico Wirtzburgensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad audientiam apostolatus nostri ex quarumdam serie literarum et relatione multorum pervenit, quod divina potentia per merita et interventum beati Ottonis, qui Bambergensibus fuit episcopus, multam est operata salutem, praecipue in gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apostolica Sede transmissus, et in ea compluribus miraculis donavit illi Dominus coruscare. Quoniam igitur iuxta divinae Scripturae testimonium lucerna non sub modio, sed super candelabrum est ponenda; discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus de vita ipsius et miraculis diligentius inquirentis, quae nobis fuerunt per multorum literas indicata. Et si non inveneritis aliquid quod obsistat, ipsum canonizatum auctoritate freti apostolica solemniter et publice nuntietis, anniversarium diem sui

Facti series et enarratio.

Mandat ut diligentius de vita et miraculis inquirent.

Et si nihil obsistat, ipsum Othonem aucto-

(1) Ex hac caeterisque bullis patet, hunc Clementem non quartum, prout eum vocat annalista Mailrosensis, sed tertium appellandum: Guibertus siquidem, qui Gregorio VII legitimo Pontifici a schismaticis fuit superinductus, et Clementis III nomen usurpavit, non Papa, sed pseudopapa fuit, et antichristus. (2) Ex archiv. Vatic.

ritate apostolica freti canonizent.

transitus facientes et publice nuntiantes ad honorem Dei et ipsius beati viri memoriam solemnem haberi.

Datum Laterani tertio kalendas maii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 29 aprilis anno Domini 1189, pontif. anno ii.

XII.

Ad Bambergenses de eadem re (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Expositio et series facti. — Mandat ut de vita et miraculis diligenter inquirent: — Et si nihil obsistat, auctoritate apostolica ipsum beatum canonizent (A. T.).

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ottoni episcopo, et dilectis filiis canonicis, et universo clero, et populo Babenbergensi Montis Sancti Michaelis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum Sedi Apostolicae referuntur ea, quae ad salutem pertinent animarum, et devotionem cleri et populi manifestis indiciis respicere comprobantur, ea sicut convenit, libenter audimus, et ut debeant in Domino promoveri, favorem, ut expedit, impertimur apostolicum et assensum.

Hinc est, quod cum ad audientiam apostolatus nostri, quarumdam serie literarum et multorum relatione pervenerit, quod divina potentia per miracula et interventum beati Ottonis, qui Babenbergensis fuit episcopus, sit multorum operata salutem, praecipue in gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apostolica Sede transmissus, in qua donavit illi Dominus Deus compluribus miraculis coruscare. His grater auditis, et pro tantis beneficiis omnipotenti Domino gratiarum actionibus exsolutis, vestris piis desideriis ad laudem Dei satisfacere cupientes, venerabilibus fratribus nostris, Merseburgensi et Eistettensi episcopis, et dile-

(1) Ex Codic. Canonizat. Sanctorum Fontanini p. 25.

ctis filiis, Sancti Emmerammi Ratisponensi et Schwartzensi abbatibus decano, et Scholastico Wirtzburgensi edimus in mandatis, quatenus de vita ipsius et miraculis diligenter inquirent, quae nobis fuerunt per multorum literas indicata. Et si non fuerit inventum aliquid quod obsistat, ipsum canonizatum praedictae personae debeant solemniter et publice auctoritate freti apostolica nunciare, anniversarium diem sui transitus facientes et publice nuntiantes ad honorem Dei et ipsius beati viri memoriam solemnem haberi.

Datum Laterani kalendis maii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1 maii anno Domini 1189, pontif. anno ii.

XIII.

Recens fundatum S. Thomae de Erlesburen Parthenon confirmatur, et in Sedis Apostolicae protectionem recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipiens. — Sancti Benedicti regulam in eo servari mandat: — Bonaque omnia eidem confirmat. — Monialibus facultatem dat alias quoque personas in monast. recipiendi: — Ab eo autem regredi omnino prohibet. — Liberum autem monasterium ipsum ab omni violentia fore decernit. — Clemen. PP. et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, priorissae monasterii Sancti Thomae de Erlesburen, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Prudentibus virginibus, quae sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis iugiter se participant ire obviam sponso, Sedes Apostolica de-

(1) Ex archiv. huiusce monasterii transcripsit Y. C. Frider. Schannat.

Mandat ut de vita et miraculis diligenter inquirent.

Et si nihil obsistat, auctoritate apostolica ipsum beatum canonizent.

Exordium

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicæ recipiens,

Sancti Benedicti regulam in eo servari mandat.

Nonaque omnia eidem confirmat.

Monialibus facultatem datur alias quoque personas in monast. recipiendi;

Ab eo autem ingredi omnino prohibet.

bet praesidium impertiri, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat; ea propter, dilectae in Christo filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium S. Thomae de Erlesburen, in quo divino estis obsequio mancipatae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam, atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum etc. poteritis adipisci, firma vobis et eis, quae vobis successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus suis pertinentiis, terras et usuaria, quae Ludewicus, loci vestri fundator, apud Erlesburen, monasterio vestro donavit, cum omnibus earum pertinentiis; ius patronatus Ecclesiae de Dudenfelt, et quidquid habetis in locis ad ipsam pertinentibus; nemus, quod dicitur Wylresawen cum pertinentiis suis, possessiones, quas Theodoricus de Rulant, una cum matre et cohaeredibus suis, vobis donavit in agris, in pratis, in plano, et bosco et aliis suis pertinentiis, terras, domos, vineas, agros, quas habetis in Ratheca, Urteca, Withlica, Embilda, cum omnibus pertinentiis suis.

Liceat quoque vobis personas liberas et absolutas e saeculo fugientes ad conversionem recipere. Prohibemus autem ut nulli sororum vestrarum, post factam in monasterio vestro professionem, fas sit absque priorissae suae licentia de eodem loco suo discedere: discedentem

vero absque communium literarum cautione, nullus audeat retinere; paci quoque et tranquillitati vestrae paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum vestrorum nullus violentiam vel rapinam, seu furtum facere temere audeat vel praesumat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare etc.

Ego CLEMENS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Albanus, Albanensis Eccles. episcopus.

Ego Octavianus, Hostien. et Velletrens. episcopus.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sancti Marci.

Ego Pandolphus, basilicae XII Apostolorum presbyter card.

Ego Petrus presbyter card. tituli Sanctae Caeciliae.

Ego Petrus tit. S. Laurentii in Damaso presb. card.

Ego Petrus presb. card. S. Petri ad Vincula tit. Eudoxiae.

Ego Iordanus, presb. card. Sanctae Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes Felix tit. S. Susannae presb. card.

Ego Iac. diaconus card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Gratianus Ss. Cosmae et Damiani diac. card.

Ego Goffredus, Sanctae Mariae in Via Lata diac. card.

Ego Gregorius Sanctae Mariae in Porticu diac. card.

Ego Ioannes S. Theodorici diaconus card.

Ego Gregorius S. Mariae in Aquiro diac. card.

Datum Laterani per manum Moysis S. R. E. subdiaconi, vices agentis cancellarii, ii nonas iunii, indict. viii, incar.

Liberum autem monasterium ipsum ab omni violentia fore decernit.

Clemen. PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

dom. MCXC, pontificatus vero domini Clementis Papae III anno tertio.

Dat. die 6 iunii anno Domini 1190, pontif. anno III.

XIV.

Confirmatio bonorum omnium monasterii monialium S. Cosmae de Talliacotio Marsicanae dioecesis; quod ab ordinarii iurisdictione etiam quoad sacramentorum administrationem exemptum declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit: — Eique bona omnia confirmat: — In quibus nonnulla propriis vocabulis innuit. — Ab ordinarii iurisdictione, aliisque ecclesiasticae personae eximit. — Quamlibet exactionem, aut decimam eidem imponi vetat: — Prohibet quoque, ne intra fines paroch. ad illud spectantium capella ulla vel oratorium construatur: — Item ne alicui monialium liceat a monast. discedere: concedendo abbatisae contra inobedientes huic decreto omnimodam auctoritatem. — Nonnulla alia bona eidem confirmat cum suis privilegiis. — In generali interdicto sacra faciendi licentiam impertitur. — Abbatissae monasterii bona alienare non licere declarat: — Nec fideiubere: quod monialibus quoque interdicat. — Ordinis quoque pro clericis, ac Olei sacramenta, a quo maluerint episcopo, recipiendi facultatem indulget. — Decret. immunitatis a quacumque molestia, vi, etc. — Clement. PP. sigillum, et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus Andolsae abbatisae monasterii S. Cosmae de Talliacotio, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quotiens a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur,

(1) Ex originali in archiv. edidit Gattula, Hist. Cassinen., saec. XII. — Non absimile privilegium huic monasterio concessit Alexander PP. III, anno 1171, in nostro Bullar., tom. II, pag. 747.

animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri.

Ea propter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipatae estis obsequio, ad exemplar fel. rec. Alexandri Papae praedecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis et his, quae post vos successerint, et illibata permaneant, in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sancti Viti cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Ioannis de Camerata cum pertinentiis suis, ius quod habetis in ecclesia S. Andreae, quae est in Cle-

reto, medietatem oblationum, quae in ecclesiis castri de Talliacotio in solemnitatibus Pasquae et Natalis Domini, et medietatem de oblationibus mortuorum, sepulturam maiorum hominum praefati castri, sepulturam Podii Bufarae cum medietate oblationum mortuorum, decimas molendinorum, quae sunt in valle Sanctorum Cosmae et Damiani, et in alveo suo triginta modios sementariotios terrae, vineas, terras, silvas, domos, casularia, quae in praedicto castro habetis, duo molendina, viginti duos pedes terrarum, de quibus homines vestri monasterii sunt infeodati, ecclesiam Sanctae Mariae de Sorbo cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Ceciliae cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Nicolai cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri cum pertinentiis suis, extra praefatum castrum, ecclesiam S. Ioannis de Camerata in colle de Palanga, quicquid habetis in ecclesia S. Andreae. Praeterea

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit

Eique bona omnia confirmat:

In quibus nonnulla propriis vocabulis innuit.

refutationem coram praedicto praedecessore nostro promissam, quam nobilis vir Bartholomaeus de Talliacotio (1) de pravis consuetudinibus, quas a vestro monasterio exigebat, coram personis pluribus fecit, ratam et firmam habentes, auctoritate apostolica prohibemus, ne consuetudines ipsas idem Bartholomaeus, vel haeredes eius aliquo tempore in monasterium exercere praesumant. Statuimus etiam, ut nullus Marsorum episcopus in eandem Ecclesiam, vel eius moniales et clericos aliquid iurisdictionis exerceat. Nulli etiam episcopo, vel legato, qui a latere nostro, vel successoris nostri specialiter directus non fuerit, liceat suae legationis obtentu vos, vel succedentes vobis, Ecclesiam aut homines vestros, aut servientes, in Ecclesia vestra manentes ulla interdicti vel excommunicationis sententia praegravare, et nulli etiam fas sit praeter Romanum Pontificem vel legatum ab eius latere missum absque speciali mandato nostro moniales domus vestrae, vel clericos excommunicationis, vel interdicti vinculo innodare; et nulli episcoporum, vel alicui personae Ecclesiis vestris, maxime Ecclesiae S. Mariae de Sorbo, quae proprie iuris vestri existit, liceat novas et indebitas exactiones imponere, vel in eis procuraciones, aut tallias sive demandas contra antiquam et rationabilem consuetudinem exercere, sicut est ibidem hactenus observatum. Praeterea decimas ad Ecclesias vestras spectantes de manibus laicorum redimendi, et quibuscumque rationabilibus modis poteritis, acquirendi vobis licentiam indulgemus; prohibentes, ut nullus easdem decimas absque consensu vestro de laica manu recipiat. Statuimus insuper, ut infra fines parochiarum vestrarum ecclesiam vel capellam, seu altare contra altare sine assensu dioecesanis episcopi et vestro nullus aedificet, vel erigat, salvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Praeterea nulli sororum vestrarum, vel cle-

ricorum liceat post factam in eodem loco professionem aliqua levitate, sine abbatissae suae licentia de claustro discedere, discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Liceat autem abbatissae, quae pro tempore fuerit, in eam de sororibus suis, quae vobis ignorantibus, aut invitis, ab Ecclesia vestra discesserit, et secundo tertiove commonita, ad monasterium redire contempserit, regularem sententiam promulgare. Ecclesia S. Petri in castrum quod dicitur Talliacozzo sita et eiusdem capellani in eadem libertate permaneat, quam tempore antiquo habuit, et nunc habere noscitur. In eadem etiam libertate capellam S. Egidii ibidem sitam volumus permanere. Medietatem molendini Ioannis Troctae, quam domina Aduisa abbatissa emit a domino Philippo de S. Donato, et medietatem silvae Capitis Aquae, et silvam collis de Coci. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis in monasterio vestro clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, submissa voce divina officia celebrare; statuimus insuper, ut abbatissis, quae pro tempore fuerint, non liceat terras, ecclesias, seu possessiones alias, vel bona Ecclesiae vestrae sine communi consensu capituli vestri, vel maioris et sanioris partis imminuere, vel alicui in beneficium, seu precariam personaliter, vel in perpetuum de caetero dare, aut modo aliquo alienare. Interdicimus etiam, ne ulla monialis vestra, vel clericus, seu conversus sine licentia capituli, vel etiam ipsa abbatissa pro aliquo fideiubeat, quod si fecerit, nec Ecclesia vestra, nec aliquis locus vester ex illa fideiussione obligetur. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, absque omni contradictione et appellatione a quocumque malueritis suscipietis episcopo; sive ad Ecclesiam vestram a vobis vocato, sive in

Item ne alicui monialium liceat a monasterio discedere: concedendo abbatissae contra inobedientes huius decreti omnimodam auctoritatem.

Nonnulla alia bona eidem confirmat cum suis privilegiis.

In generali interdicto sacra facienda licentiam impertitur.

Abbatissis monasterii bona alienare non licere declarat.

Nec fideiubere, quod monialibus quoque interdicitur.

Ordines quoque pro clericis, ac Oles sacramenta, a quo maluerint episcopo, rbi pendi facultatem interdicit.

Ab ordinariis iurisdictione alicuiusve ecclesiae personae eximit.

Quamlibet exactionem, aut decimam eidem imponi vetat.

Prohibet quae, ne infra fines parochiae ad illud spectantium capella, villa vel oratorium construatur.

(1) Vido tom. II, pag. 747.

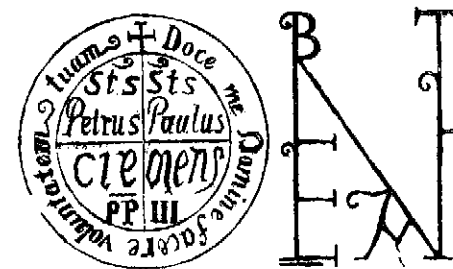
alterius Ecclesia licite celebrante, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, sicut est hactenus observatum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Cassinensis monasterii debita iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Decret. immunitatis a quacumque molestia, vi, etc.

Clemens PP.

EGO CLEMENS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.



et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Albinus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Octavianus Hostien. et Velletr. episcopus subscripsi.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. S. Marci subscripsi.

Ego Pandulphus presbyter cardinalis basilicae XII Apostolorum subscripsi.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Ceciliae subscripsi.

Ego Petrus tit. S. Laurentii in Damaso presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Petrus presbyter cardinalis S. Petri ad Vincula tit. Eudoxiae subscripsi.

Ego Iordanus S. Pudentianae tit. Pastoris presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Ioannes tit. S. Clementis cardinalis Tuscanus episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Felix presbyter cardinalis tit. S. Susanae subscripsi.

Ego Iacobus diaconus cardinalis S. Mariae in Cosmedin subscripsi.

Ego Gregorius S. Mariae in Porticu diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Ioannes S. Theodori diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius S. Mariae in Aquiro diaconus cardinalis subscripsi.

Datum Laterani per manum Moysis Romanae Ecclesiae subdiaconi vicemgerentis cancellarii, II nonas iunii, indictione VIII, anno dominicae incarnationis MCCC, pontificatus domini nostri Clementis PP. III anno tertio.

Dat. die 6 iunii anno Domini 1190, pontif. anno III.

XV.

Confirmatio concordiae initas inter capitula Sancti Alexandri et Sancti Vincentii Bergomen. civitatis: qua stabilitur, ut unum capitulum, unum collegium, unaque sit Bergomen. Ecclesia cathedralis (1).

SUMMARIUM

Apostolicae Sedis cura in componendis Ecclesiarum et cleri discordiis. — Concor-

(1) Ex Bartholomaeo Zecchio editit Ughell. Ital. Sac. ubi de Mediolan. archiepiscopis.

diam suprad. confirmat. — Tenor concordiae actae anno 1190, initae inter capitula S. Alexandri et S. Vincentii civitatis Bergomensis: — Qua statutum est ut unum sit utriusque Ecclesiae capitulum, unus chorus, unum collegium et unum patrimonium: — Cum nonnullis pactis et conditionibus. — Possessio formaliter capta de his quae supra invicem sponponderunt. — Et superveniente comite Landulfo, in osculo receptus est. — Statutum pro eligendis fratribus, defunctis subrogandis. — Dominus Obertus praesens praepositus ubicumque voluerit, moretur: eius vero successor apud ecclesiam S. Alexandri moretur, nisi de fratrum consensu apud ecclesiam S. Vincentii morari debeat. — Nomina testium qui concordiam supradictam iniurunt; — Et testium qui concordiae adfuerant confirmatio. — Clement. PP., et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Clemens episcopus, dilectis filiis Alderado archidiacono, Oberto praeposito, et universis clericis Bergomen. Ecclesiae, salutem.

Ea, quae post discordiam et controversiam habitam inter partes meliori consilio subsecuto fuerint amicabili concordia terminata, ut inviolabilem obtineant firmitatem et futuris temporibus nemo temeritate qualibet obviare praesumat, iuxta postulantium voluntatem consentaneam rationi convenit sic apostolicae auctoritatis robore communiri.

Ea propter vestris iustis postulationibus annuentes, pacem et concordiam et vestri collegii unionem inter vos prudenter conceptam et unanimi voluntate receptam, atque redactam in scriptum, sicut rationabiliter facta est, recepta pariter et servata, de fratrum nostrorum assensu auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem vero firmitatem tenorem ipsius scripti de verbo ad verbum duximus inserendum. In Christi nomine **mcxc**, quadam die mensis decembris, quae fuit decima kal. ianuarii, indictione 8, D. Alderadus Ecclesiae S. Vincentii archidiaconus in praesentia et

cum auctoritate domini Lanfranchi Bergomen. episcopi, et in praesentia et consensu domini Algisii eiusdem Ecclesiae archipresbyteri et dominorum magistri Galli primicerii presbyterorum Guillelmi, et Blasii, et Petri de Burgo, magistri Ioannis Asini, magistri Lanfranchi de Caravaza, Lanfranchi Mazori, Beltrami de Foro, Oberti Mapellio, Engelerii praepositi de Gratiaco, eiusdem Ecclesiae canonicorum, et nomine etiam aliorum fratrum eiusdem Ecclesiae absentium, elegit dominum Obertum ecclesiae Sancti Alexandri praepositum in fratrem canonicum et praepositum, et dominos presbyterum Ioannem de Bulgare Brunacum, magistrum Giralduum Guascum, magistrum Ioannem de Carvico, magistrum Rogerium de Burdelo, Guillelmum de Zoppo, Giralduum de Rivula, Ioannem Blancum, Guillelmum de Geroa, Albericum Guillel. Martini eiusdem ecclesiae S. Alexandri canonicos ibi praesentes, et caeteros canonicos Sancti Alexandri, qui erant absentes, in fratres et canonicos ecclesiae S. Vincentii, ibique versa vice ipse dominus Obertus praepositus in praesentia et cum auctoritate supradicti domini Lanfranchi Bergomensis episcopi, et in praesentia et consensu praedictorum fratrum suorum ibi praesentium, et nomine aliorum fratrum suorum absentium, elegit praefatum D. Adelardum archidiaconum in fratrem canonicum et archipresbyterum, et D. Aldigium in fratrem canonicum et archipresbyterum, et praefatos eorum fratres tam ibi praesentes, quam absentes in fratres et canonicos S. Alexandri ecclesiae. Quas omnes electiones in praesentia praenominati domini episcopi et eius auctoritate factas idem dominus episcopus ibidem confirmavit, ibique etiam et ipsi D. archidiaconus et D. Obertus praepositus et reliqui utriusque ecclesiae ibi praesentes fratres suo nomine et absentium in osculis vicissim se ibi in fratres, ut supra legitur, receperunt. Statuentes inter se vicissim prae-

Apostolicae sedis cura in componendis Ecclesiarum et clericorum discordiis.

Concordiam suprad. confirmat.

Tenor concordiae actae anno 1190, initae inter capitula S. Alexandri et S. Vincentii civitatis Bergomensis.

Qua statutum est ut unum sit utriusque Ecclesiae capitulum, unus chorus, unum collegium et unum patrimonium:

Cum nonnullis pactis et conditionibus.

Possessio formaliter capta de his quae supra invicem sponponderunt.

fatus dominus archidiaconus et reliqui eius fratres ibi praesentes suo nomine et nomine aliorum fratrum iam dictae Ecclesiae absentium, nomine ipsius ecclesiae Sancti Vincentii, et dominus Obertus praepositus, caeterique eius fratres ibi praesentes suo nomine et nomine aliorum fratrum iam dictae. Absentium nomine ipsius Ecclesiae, ut unum sit de caetero utriusque Ecclesiae capitulum, unus chorus et unum collegium et unum patrimonium, et ut quicumque erit de caetero canonicus in una, sit canonicus in utraque, ut omnes sint canonici eiusdem capituli et chori et collegii, et ambae praefatae Ecclesiae dicantur una Bergomensis Ecclesia, et maior pars capituli, secundum quod suum est, maneat apud ecclesiam Sancti Vincentii: ita tamen, ut secundum voluntatem capituli, vel maioris partis de his, qui sunt vel erunt pro tempore apud Sanctum Vincentium, debeant venire et manere apud Sanctum Alexandrum, et de his, qui sunt vel erunt apud Sanctum Alexandrum, debeant venire et manere apud Sanctum Vincentium, salvo honore et reverentia, quem, vel quam dominus episcopus et canonici Sancti Vincentii et canonici S. Alexandri et alii clerici sunt soliti exhibere ecclesiae Sancti Vincentii, et salvo honore et reverentia, quem, vel quam dominus episcopus et canonici Sancti Alexandri et canonici Sancti Vincentii et alii clerici sunt soliti exhibere ecclesiae Sancti Alexandri. Praeterea canonici S. Vincentii ibidem posuerunt supradictum dominum praepositum in sedem praepositi, in choro ecclesiae S. Vincentii, ut amodo sit praepositus totius supradicti constituti capituli et iam dictae Bergomensis Ecclesiae; constituerunt insuper ibidem dominus archidiaconus et reliqui praenominatae ecclesiae fratres Sancti Vincentii ibi praesentes se de caetero possidere bona et res ipsius ecclesiae S. Vincentii tam nomine ecclesiae Sancti Alexandri et nomine canonicorum eius-

dem Ecclesiae, quam nomine ecclesiae Sancti Vincentii, et suo, et e converso praefatus dominus praepositus et caeteri supranominati eiusdem Ecclesiae canonici ibi praesentes constituerunt de caetero possidere bona et res eiusdem ecclesiae Sancti Alexandri tam nomine ecclesiae Sancti Vincentii et nomine canonicorum eiusdem Ecclesiae, quam nomine ecclesiae Sancti Alexandri, et suo. Supervenit etiam ibi comes Landulfus dictae ecclesiae S. Vincentii canonicus in principio absens, qui ab eodem domino praeposito, et nomine aliorum fratrum ecclesiae Sancti Alexandri in fratrem et canonicum in ecclesia Sancti Alexandri fuit in osculo receptus, et ipse comes Landulfus eundem dominum praepositum suo nomine et nomine aliorum fratrum ecclesiae Sancti Alexandri in praepositum et fratrem ecclesiae S. Vincentii, ut fecerunt alii eiusdem ecclesiae canonici, in osculo recepit. Ibidem statutum est insuper inter eos praefati D. Lanfranchi episcopi consensu et auctoritate: Si quis ex fratribus apud ecclesiam S. Alexandri pro tempore morantibus vita excesserit, et praefatum capitulum ad eum sepeliendum apud Sanctum Alexandrum convenerit, post eius sepulturam ibidem in alio eius loco subrogando et eligendo tunc capitulum concors fuerit, incontinenti ibi eum eligat si velit, alioquin si capitulum in alio subrogando et eligendo concordare non poterit, pro eodem negotio idem capitulum apud ecclesiam S. Vincentii conveniat, quod generaliter debet fieri, scilicet capitulum debet convenire apud Sanctum Vincentium et pro his negotiis, quae omnium fratrum consensum, sive auctoritatem tam in spiritualibus, quam in temporalibus desiderant, constitutum est inter eos, ut supradictus dominus Obertus, qui modo est praepositus apud Sanctum Vincentium vel apud Sanctum Alexandrum, ubicumque voluerit moraretur; successores vero eius, qui praepositalem post decessum ip-

Et superveniente comite Landulfo, in osculo receptus est.

Statutum pro eligendis fratribus defunctis subrogandis.

Dominus Obertus praesens praepositus ubicumque voluerit, moretur: eius vero successor apud ec-

Clemens S. Alexandri moretur nisi de fratrum consensu apud ecclesiam S. Vincentii morari debeat.

sus sedem obtinebunt, unusquisque tempore suae praepositurae apud ecclesiam S. Alexandri moretur, nisi fuerit de consensu illius et fratrum ibidem degentium, ut apud ecclesiam Sancti Vincentii debeat morari. Addentes supradictis statutis dominus archidiaconus cum iam dictis suis fratribus, et dominus praepositus cum suis, ut quicumque ex fratribus supradicti capituli ullo tempore convictus fuerit a modo ad iam dictae unionis divisionem laborare, debeat beneficio, sive praebenda in eadem Ecclesia sibi concessa vel assignata in perpetuum carere; de quo singuli, qui erant praesentes, a praefato domno Lanfranco episcopo interrogati, affirmarunt sibi placere, si quae eidem domno episcopo convenere. Renuntiantibus archidiacono cum supradictis suis fratribus, et praeposito cum suis, omni alii speciali iuri, privilegio, usanziae, vel alterius, quod ullo tempore competit, vel competere possit alterutri supradictarum Ecclesiarum contra alteram. Actum in choro ecclesiae Sancti Vincentii in praesentia iam dicti episcopi, qui omnia supradicta ibidem confirmavit, et eius auctoritatem praestitit. Sfrondus de S. Alexandro, Lanfranchus de Monacha, Ioannes de Desenzano, Ottobonus de Amherzaco, Albertus Guasconis, Theutaldus de Tertio, Ioannes de Petringo, Rogerius de Muzo, Albertus de Latio, Scotus de Lazaronus, Greppus Suardi, Albertonius Zoffo, Oddulcius de Squarzavacce, Maginfredus de Latio, Lanfrancus Guasconis, Giraldus filius Alberti Guasconis, Federicus Colleonis, Gualbertus Braganiole, Sanzaminus de Zoffo et Valtascutus ibi testes fuerunt: postea vero de mense ianuarii proximo sequente, scilicet quadam die Iovis, qui fuit xv kalendas februarii, in Lobia canonicorum ecclesiae S. Alexandri domnus Bucho praedictae ecclesiae Sancti Vincentii canonicus, et dom. Pincis, et Albericus advocatus iam dictae ecclesiae S. Alexandri, supradicta omnia firmaverunt et firma et

rata habuerunt, praesentibus ibi testibus Ardillono de Lorano, Zanello Oufusae et Alberto Scarpa.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc. Amen.

EGO CLEMENS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Albionus Albanensis episcopus ss. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Octavianus Ostien. et Vellitren. episcopus subscripsi.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci subscripsi.

Ego Pandolphus basilicae XII Apostolorum presb. card. subscripsi.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Ceciliae subscripsi.

Ego Petrus presb. card. S. Petri ad Vincula tit. S. Eudoxiae subscripsi.

Ego Iordanus S. Pudentianae tit. Pastoris presb. card. subscripsi.

Ego Ioannes tit. S. Clementis card. Tusculan. episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Felix presb. card. tituli S. Susannae subscripsi.

Ego Iacobus S. Mariae in Cosmedin diaconus card. subscripsi.

Ego Gratianus Sanctorum Cosmae et Damiani diac. card. subscripsi.

Ego Goffredus S. Mariae in Via Lata diac. card. subscripsi.

Ego Gregorius S. Mariae in Porticu diac. card. subscripsi.

Ego Bernardus S. Mariae Novae diaconus card. subscripsi.

Ego Gregorius S. Mariae in Aquiro diac. card. subscripsi.

Datum Laterani per manum Moysi S. R. E. subdiaconi vicem agentis cancellarii, ix kalendas iulii, indictione VIII, incarnationis dominicae MCMC, pontificatus vero domni Clementis Papae III anno III.

Dat. die 23 iunii anno Domini 1190, pontif. anno III.

Et testium qui concordiae adhaerent confirmatio.

Clement. PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Nomina eorum qui concordiam supradictam interunt.

XVI.

Canonizatio sancti Malachiae Hiberniae episcopi (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Huius Sancti Vita a S. Bernardo conscripta, — Pontifici praesentata a Iordano S. R. Eccl. card. — Qua examinata et discussa; auditis insuper testibus, — Malachiam sanctorum albo adscribit.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis abbatibus ad Cisterciense capitulum convenientibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Ideo sacrosanctam Romanam Ecclesiam Redemptor noster caput omnium fidelium esse voluit et magistram, ut ad eius dispositionem et nutum divina gratia praeeunte, quae ubique a fidelibus gerenda sunt ordinentur, et errata in melius corrigantur, et ad eius consilium in ambiguis recurratur, et quod ipsa statuerit, nemini quantumcumque de suis meritis gloriatur, liceat immutare, ne si forte promiscua daretur universalis licentia quaecumque sibi secundum voluntatem propriam occurrerint perpetrandi, confusa libertas, cum secundum voluntatem personarum vota dissentiant in aliorum aliquando scandalum sine iusti discretione libraminis commendanda supprimeret et minus digna laudibus indebitis celebraret. Inde siquidem fuit quod dilectus filius noster Iordanus Sanctae Pudentianae tituli Pastoris presbyter cardinalis ad preces quorundam vestrum vitam sancti cuiusdam viri nomine Malachiae, qui apud Claravallem in Domino requiescit, a beato Bernardo primo Claravallensi abbate conscriptam, et miracula, quae Dominus ob ipsius merita declaranda per ipsum dignatus est operari, cum multorum vestri ordinis testimoniis nobis devota praesentare curavit, ut auctoritate apostolica, quid de ipsius meritis sentire

Huius Sancti Vita a S. Bernardo conscripta.

Pontifici praesentata a Iordano S. R. Eccl. cardinali.

(1) Ex Archiv. Vatic.

deberet Ecclesia, publice deberemus omnibus declarare. Visis ergo tantorum virorum testimoniis, vita etiam ipsius et miraculis diligenter inspectis, precibus etiam et testimonio ipsius cardinalis et dilecti filii abbatis Casemarii, aliorumque quamplurium, quibus fidem omnimodam adhibendam credebamus, inducti, dictum sanctum virum Malachiam in sanctorum cathalogo de communi fratrum nostrorum consilio duximus adscribendum, et per ipsius merita Redemptoris suffragia cum reliquorum sanctorum interventionibus a Christi fidelibus statuimus postulanda. Volumus igitur, ut eam sibi reverentiam, quae sanctis debetur, universus ordo vester et alii fideles de licentia Sedis Apostolicae devote exhibeant, et in sanctorum numero secure conscribant.

Datum Laterani, secundo nonas iulii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 6 iulii anno Domini 1190, pontif. anno III.

XVII.

Responsio ad consultationes episcopi Saguntini (1).

SUMMARIUM

Causa scriptae decretalis. — In causis ecclesiasticis testes censuris compellendi; — Et clerici iniuriam passi testimonio standum. — Ecclesiae pollutae quomodo emundandae.

Clemens etc. Saguntino episcopo.

Pervenit ad vos, quod in episcopatu tuo saepe contingat, quod a laico enormis et intolerabilis iniuria clerico multis adstantibus et videntibus inferatur, vel plebe praesente in ecclesia, eam diabolicae fraudis instinctu accidit horribiliter

(1) Ex appendice ad Concilium Lateran. III, Concil., tom. XIII, col. 637.

Qua examinata et discussa; auditis insuper testibus, Malachiam sanctorum albo adscribit.

Causa scriptae decretalis.

COELESTINUS III

PAPA CLXXV

Anno aerae Christi comm. MCXCI.

Hycinthus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin, natione Romanus, electus in Romanum Pontificem die 30 martii anno 1191, et die 14 sequentis aprilis consecratus, Coelestinus huius nominis III est appellatus. Sedit in pontificatu annos VI, menses IX, dies IX (1), imperantibus in Oriente Isaacio Angelo, mox Alexio Angelo, in Occidente vero Henrico V imperatoribus. Obiit siquidem die 8 ianuarii (2) anni 1198 et sepultus est in Lateranensi basilica, honorifice. Non vacavit sedes (3).

I.

Cassantur, quae Cantuariensis archiepiscopus attentaverat contra privilegia monachorum Cantuariensium (4).

SUMMARIUM

Prooemium. — Gesta ab archiepiscopo contra conventum hunc, — Apostolica auctoritate revocat in irritum. — Conclusiones solitae.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori, et conventui Ecclesiae Christi Cantuariensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ad apostolatus nostri debitum pertinere dignoscitur iis, quae rite et recte ordinata consistunt, vigorem conferre perpetuum, ita nimirum eis, quae secus

(1) Inclusis quindecim, qui deflexerant ab electione ad consecrationem, diebus, emortuali vero excluso iuxta Pagium iuniorem. Baronius vero hoc intermedium tempus iuxta morem antiquorum Pontificum excludit, et Coelestino annos VI, menses IX, minus diebus duobus, assignat. (2) Hunc diem mortis Coelestini notat Innocentius III in encyclica quam scripsit initio sui pontificatus epistola, et quam nos suo loco dabimus. (3) Innocentius siquidem successor electus est sequenti die. (4) Ex Hist. Anglic. Script. x, ed. Selden., pag. 1324

humano perfundi sanguine, et ob hoc iniuriantes in causam tracti negant se tantum facinus commisisse, et cum laesus illatam sibi iniuriam eorum testimonio, qui praesentes extiterunt et viderunt, probare desideret, ipsimet, licet veritatem cognoverint, contemnunt veritati testimonium perhibere. Sicque fit, quod ecclesiastica iustitia deperit et ordo clericalis vilescit. Accidit etiam quod cum plures frequenter in clericos temere violentas manus iniiciant, ad Sedem Apostolicam plurimis nequeunt obstaculis laborare, et quia super his tua nos fraternitas duxit consulendos, tuae consultationi taliter respondemus: quod hi, qui de rebus ecclesiasticis nolunt testimonium perhibere, si alias veritas nequiverit elici, ad id sunt per ecclesiasticam censuram compellendi.

Si vero clerici passi iniuriam, veritatem forte aliquorum testimonio nequiverint comprobare, licet iuxta rigorem canonum unius testimonio non sit standum: tamen iuxta consuetudinem Romanae Ecclesiae propter reverentiam clericalis ordinis, ipsorum iuramento finem volumus adhiberi. Illos autem, qui valetudine praepediti, pro absolutionis beneficio ad Sedem Apostolicam nequeunt laborare; recepto ab eis, sicut moris est, iuramento, poteris absolvere: ita quod sanitati pristinae restituti, apostolico se conspectui repraesentent. Sexui vero foemineo et pueris ac senibus super hoc satis te credimus posse libere dispensare. Ecclesiis insuper quae sanguinis vel seminis sunt effusione pollutae, civitatis clericis convocatis cum processione et aquae benedictae aspersione, prout in ordinario habetur adscriptum, poteris emundare. De his etiam, quae clericis non enormem, sed modicam, vel levem iniuriam irrogaverint, tuae fraternitatis arbitrio duximus relinquendum.

In causis ecclesiasticis testes censuris compellendi;

Et clerici iniuriam passi testimonio standum.

Ecclesias pollutae quomodo emundandae

II.

Confirmatio privilegiorum omnium monasterii S. Ramberti Iuren. diocesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Ordinem monasticum servari mandat. — Eisdem bona confirmat. — Eaque propriis nominibus appellans enumerat; — Ecclesias videlicet, cellas, capellas, etc. — Clericos et laicos recipiendi facultatem concedit. — Statuta nonnulla pro regulari disciplina et quiete monachorum. — Privilegia nonnulla elargitur. — Decretum immunitatis pro contentis in privilegio; — Quod solitis conclusionibus roboratur. — Coelestini PP., et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Humberto abbati Sancti Ragniberti Iurenensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, salutem perpetuam.

Quoties postulatur a nobis, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, omnino nos decet libenter concedere et potentium desideriis congruum suffragium impertiri.

Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus.

In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, ac B. Benedicti regulam in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione

(1) Edidit Guichenon, Hist. Brixien., p. 4, pag. 234.

fiunt, quam deceat, vires detrahare, enervare et infirmare tenemur.

Eapropter, dilecti in Domino filii, cum B. quondam archiepiscopus sive motu proprio, sive instinctu alieno vos et Ecclesiam vestram molestiis et iniuriis quandoque affligerit, et scripta aliqua a Sede Apostolica in praeiudicium iuris vestri falsa suggestionem, ut dicitur, impetraverit, quem magis tranquillitati vestrae dare operam decuisset, paci vestrae paterna volentes in posterum sollicitudine providere, omnia, quae per memoratum archiepiscopum circa vos vi vel metu acta sunt, apostolica auctoritate revocamus in irritum, et nominatim ea, quae legato Romanae Ecclesiae praesente, et contradicente, contra mandatum Sedis Apostolicae facta dicuntur, sicut in autentico eiusdem legati etc., videlicet Anagnini quondam presbyteri cardinalis ob causam vestram in Angliam directi continetur, et quaecumque contra ius vestrum, vel privilegiorum vestrorum tenorem idem archiepiscopus impetravit viribus carere, decernimus, statuentes, ut nullus unquam hominum ea, quae male gessit, trahere audeat in consequentiam: neque possint ea, quae tacita veritate a Sede Apostolica impetravit, iuri vestro, aut privilegiis ullo unquam tempore in aliquo praeiudicium generare.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, v kal. iunii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 28 maii anno Domini 1191, pontif. anno 1.

Gesta ab archiepiscopo contra conventum hunc,

Apostolica auctoritate revocat in irritum.

Prooemium.

Conclusiones solitae.

Exordium.

Monasterium hoc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Ordinem monasticum servari mandat.

Eisdem bona confirmat.

Etque propriis
nominibus ap-
pellans enume-
rat;

Ecclesias vi-
delicet, cellas,
capellas, etc.

Clericos et lai-
cos recipiendi
facilitatem con-
cedit.

fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant: in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo dictum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis et cum burgo adiacenti, cellam de Chamon, ecclesiam Sancti Michaelis de Monte Andrico, ecclesiam Sancti Petri de Villari Lagerio cum omnibus appenditiis earum, cellam de Villars Sales, ecclesiam Sancti Iuliani de Monte Maiori cum omnibus appenditiis earum, cellam Sanctae Mariae de Graveris et ecclesiam Sancti Petri de Sanciaco, ecclesiam Sancti Petri de Asperomonte, ecclesiam Sancti Radulphi, ecclesiam de Munasco, cum appenditiis earum, cellam Sanctae Mariae de Lueys, ecclesiam Sanctae Mariae de Ianua, ecclesiam de Luziaco, ecclesiam Sancti Desiderii, ecclesiam de Campanieu cum appenditiis earum, ecclesiam S. Petri de Benoncia, ecclesiam Sancti Andreae de Tenayo, ecclesiam Sancti Mauriti de Argit, ecclesiam Sancti Martini de Vangiis, ecclesiam Sancti Laurentii de Onciaco, ecclesiam Sancti Petri de Aranda, cellam Sancti Michaelis de Rupe, ecclesiam S. Mauriti de Langiis, ecclesiam S. Hilarii de Torciaco, ecclesiam Sancti Martini de Cleysieu, ecclesiam Sancti Martini de Varey, ecclesiam Sancti Mauriti de Ambutriaco, ecclesiam Sancti Mauriti de Meyri, ecclesiam Sancti Andreae de Regniaco, cellam Sancti Petri de Vilieu, ecclesiam Sanctae Mariae de Hospitalari, capellam Sanctae Magdalenae de Loyes, cellam Sancti Christophori de Burgo, cellam Sancti Vincentii de Faramans, ecclesiam Sancti Martini de Stingiaco, cum appenditiis earum. Liceat quoque vobis clericos et laicos liberos et absolutos de saeculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, sine abbatis sui

licentia nisi strictioris religionis obtentu fas sit ab eodem discedere. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu granciarum vestrarum nullus rapinam seu furtum committere, ignem apponere, hominem capere vel interficere, seu aliquam violentiam temere audeat exercere. Statuimus insuper ut nullus infra parochias vestras ecclesiam vel oratorium de novo sine vestra et dioecesani episcopi licentia aedificare praesumat, salvo indulgentiis Romanorum Pontificum. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare; Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecesano episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, vobis sine pravitare aliqua praecipimus exhiberi.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, vel eius possessiones auferre, ablatas retinere, vel minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salvo Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi peccatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a **sacratissimo** Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena

Statuta non
nulla pro regu-
lari disciplina
et quiete mo-
nachorum.

Privilegia non-
nulla elargitur.

Decretum im-
munitatis pro
contentis in pri-
vilegio;

Quod solus
conclusionibus
roboratur.

fiat, atque in extremo iudicio districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, per manum Aegidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, nonis augusti, indictione nona, incarnationis dominicae anno millesimo centesimo nonagesimo primo, pontificatus vero domini Coelestini Papae III anno primo.

Coelestini PP.

EGO COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Octavianus Hostiensis et Veliternensis episcopus.

Ego Ioannes Praenestinus episcopus.

Ego Ioannes tituli Sancti Clementis, cardinalis Tusulanus.

Ego Ioannes Felix tituli Sanctae Susannaes presbyter cardinalis.

Ego Guido presbyter cardinalis Sanctae Mariae Transyberim tituli Calixti.

Ego Hugo presbyter cardinalis Sancti Martini.

Ego Beraldus Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius Sanctae Mariae in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Ioannes Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus Sanctae Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis.

Dat. die 5 augusti anno Domini 1191,
pontif. anno 1.

III.

*Confirmatio erectionis episcopatus
Zverinensis (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc cum omnibus suis bonis sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Bonorumque praedictorum enumeratio. — Cum iure decimarum ad mediam aut tertiam partem exigendarum. — Liberam electionem et dispositionem in colligendis stipendiis esse declarat. — Enarrata omnia confirmat, et dotem ad usum episcopi ratam habet, quam per partes enumerat; — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Additis solitis ad robar conclusionibus.

ctione suscipit. — Bonorumque praedictorum enumeratio. — Cum iure decimarum ad mediam aut tertiam partem exigendarum. — Liberam electionem et dispositionem in colligendis stipendiis esse declarat. — Enarrata omnia confirmat, et dotem ad usum episcopi ratam habet, quam per partes enumerat; — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Additis solitis ad robar conclusionibus.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Zverinensis Ecclesiae tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiae venit, ecclesiasticos viros diligere, et eorum loca pia protectione munire. Dignum namque et bonitati tali conveniens esse dignoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, ea et a pravorum hominum nequitia tueamur, et Apostolicae Sedis patrocinio foveamus.

Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et felicitis recordationis Clementis Papae praedecessoris nostri vestigiis inhaerentes, praefatam Zverinensem Ecclesiam in honore beatae Dei Genitricis Mariae, et beati Ioannis Evangelistae dedicatam, et a nobili viro H. duce dotatam, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in Brezne xxx mansos, in Ylowe iv villas, Carviz, Mentina, Quazentiu, Instiz: in Swerin villam unam, Lizcove, quae, mutato nomine, Alta Villa vocatur. In Silasne Rampe, in Sadelbandingen, Borist, ul-

Exordium

Ecclesiam hanc cum omnibus suis bonis sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Bonorumque praedictorum enumeratio

Cam iure decimarum ad mediam aut tertiam partem exigendarum.

Liberam electionem et dispositionem in colligendis stipendiis esse declarat.

Quarrata omnia confirmat, et dotem ad usum episcopi ratam habet, quam per partes enumerat.

terius Albiam, Virichim, et curias apud Todendorp, Nauliz iuxta Logouve, Navale theloneum 1, Plote, parochiam in Zverin cum omni iure. Medietatem decimae in Selazne, tertiam partem decimae in Mikelemburch, tertiam partem decimae in Ylowe, tertiam partem decimae in Zareze, tertiam partem decimae in Warnowe, tertiam partem decimae in Muriz, totam decimam in villis vestris per Zverinensem episcopatum. Ad decanatum eiusdem Ecclesiae et marcas denariorum ex redditibus episcopalibus, unam in Mikelemburch, aliam in Ylowe, et duas magnas mensuras annonae, quae Wilchskepel appellantur, de molendino in aquilonari parte Zverinensis civitatis posito, annuatim 1 triticeae braccii, alteram siliginis. Ad praeposituram bannum totius Zwerinensis provinciae, per omnes Ecclesias et in ipsa civitate Zwerinensi, excepta principali synodo eiusdem civitatis. Ad luminaria ecclesiae novellae theloneum in Plone, et tertiam partem de redditibus in Nauliz. Praeterea liberam electionem in eligendo decanos, praepositos et canonicos, et liberam dispositionem in colligendis stipendiis, sicut hactenus habuistis, vobis auctoritate apostolica confirmamus, et ad exequias, et tricesimum, et ad anniversarium, ad solvenda debita, ad servientes remunerandos; cuiuslibet defuncti canonici, in Ecclesia stipendium, quod vivus habuit, post eius obitum, sicut Ecclesiae vestrae consuetudinis est, per annum vacare decernimus. Honorem quoque et dignitatem pontificalis sedis, quam Zverinensis Ecclesia hactenus habuisse dignoscitur, per praesentis scripti paginam eidem loco auctoritate apostolica confirmamus. Universam quoque dotem ad usum episcopi assignatam, perpetua stabilitate saepedictae Ecclesiae nihilominus confirmamus, totam videlicet terram Butisowe, cum omni utilitate et pertinentiis suis, sex villas in Ylowe, Moisz, Ledarsiz, Gugu-luosci, Iaztrove, Pancoviz, Gnesdiz, Liuz-

ehou, et Goderac. In Kizin Wotenchaprope Domin cum aliis quatuor villis, villam in Muriz, et aliam in Warnowe, insulam Zverin adiacentem usque ad rivulum, et aliam insulam prope Dobin, quae Libiz dicitur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus ac commodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinae ultioni subiaceat.

Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Romae apud Sanctum Petrum per manum Aegidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, octavo kalendas novembris, indictione decima, incarnationis dominicae anno millesimo centesimo nonagesimo primo, pontificatus vero domini Coelestini Papae anno primo.

Dat die 25 octobris anno Domini 1191, pontif. anno 1.

Decretum immunitatis a quacunque molestia.

Additis solitis ad robur constitutionibus.

IV.

Irritatio sententiae in Dunelmensem episcopum per Eboracensem archiepiscopum inconsulto prolatae.

SUMMARIUM

Provide ab episcopis sancita, servanda: — Quae vero minus provide reformanda. — Sententia Eboracen. archiepiscopi inconsulto prolata, — Auctoritate apostolica irritatur.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Lincolnensi, et Roffensi episcopis, et dilecto filio abbati de Burgo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ea, quae a venerabilibus fratribus coepiscopis nostris circumspectione provida, et ratione praevia statuuntur, debemus illibata servare: ita quae minus quoque considerate aguntur providentia pleniori corrigere, et in statum debitum nobis imminet reformare.

Cum itaque venerabilis frater noster Gaufridus Eboracensis archiepiscopus in venerabilem fratrem nostrum Hugonem Dunelmensem episcopum, et quosdam alios excommunicationis sententiam promulgasset, et eorum nunciis ad nostram praesentiam venientibus in consistorio nostro fuisset hinc inde super ea sententia, et quibusdam aliis articulis plenarie disceptatum; nos cognoscentes tam in ipsum, quam in alios iaculatam sententiam inconsulte prolatae fuisse nullius causae rationabilis munimine roboratam, eam de consilio fratrum nostrorum denunciavimus publice non tenere, irritantes eam ne quid auctoritatis habeat inhibentes. Ut itaque quod nos decrevimus per partes vestras publice nunciatur, per apostolica scripta vobis mandamus, ut eandem sententiam per Ecclesias vestras praedicetis auctoritate Sedis Apostolicae irritatam, ut fidelium populus tam ipsi episcopo, quam aliis

Auctoritate apostolica irritatur.

(1) Ex Concil., tom. XIII, col. 69, et Baronio ad ann. 1191.

Bull. Rom. Vol. III.

11

una cum episcopo iniuste ligatis, fraternae communitatis participium secure impendat, et ab illorum nullatenus, propter hoc communiore recedat.

Datum Laterani.

V.

Confirmatio donationum ab Eugenio III et Clemente III basilicae Sanctae Mariae Maioris de Urbe facturarum (1).

SUMMARIUM

Clemens III palatium basilicae S. Mariae Maioris dedit. — Donationes eidem ab Eugenio III factae. — Eidem confirmantur. — Conclusiones et clausulae consuetae. — Coelestini Papae, et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei.

(Deest initium)

Nosque ab huiusmodi collationibus quatenus ibidem hactenus est servatum praesenti pagina duximus absolvendos. Ad haec quia felicis recordationis Clemens Papa praedecessor noster dum minori officio constitutus Praenestinae Sedi praesideret, in Ecclesia vestra palatium de proprio fecerit fabricari. Praenestino episcopo, qui pro tempore fuerit, ipsum inhabitandi, aut alii concedendi, seu a vobis postulandi omnem interdixit qualibet occasione facultatem, nec quis de nostris successoribus alicui palatium ipsum concedere, aut pro eo quod ipsum de proprio construi fecerit, quidquam a vobis debeat postulare, sed ipsum ita ad usum communem libere habeatis in perpetuum, sicut alias domus obtinetis. Praeterea . . . qualiter apud Ecclesiam vestram a pueritia educatus fuerit atque nutritus; plurimum in veneratione et reverentia locum ipsum habens, cum fel. record. Eugenio Papa III de duodecim uncis oblationum B. Petri, et ministris

Clemens III palatium basilicae S. Mariae Maioris dedit.

Donationes eidem ab Eugenio III factae.

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., ubi de Praenestinis episcopis.

riorum tres uncias Ecclesiae beati Petri concesserit, ipse de consilio fratrum suorum de novem unciis earundem oblationum, quae Sedi Apostolicae remanserunt, vobis, et per vos Ecclesiae supradictae unam unciam dedit, concessit in perpetuum, et firmavit, detractis tamen consuetis expensis, quas fieri oportebit pro ipsius modulo quantitatis. Nos vero ipsius vestigiis inhaerentes, tam constitutionem et concessionem palatii, quam etiam donationem unciae ipsius ratam habemus, et eam futuris temporibus illibatam manere sancimus.

Eidem confir-
mantur.Conclusiones
et clausulae
consuetae.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat etc.

Datum Laterani per manum Aegidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, ii nonas ianuarii, indictione x, incarnationis dominicae 1192, pontificatus vero domini Coelestini Papae III anno i.

Coelestini PP.

EGO COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Ioannes Praenestinus episcopus.

Ego

Ego

Ego Ioannes tit. Sancti Ioannis.

Ego tit. Sancti Eusebii card.

Ego Romanus tit. S. Anastasiae.

Ego Ugus presbyter cardinalis Sancti Martini tit. Aequitii.

Ego Ioannes tit. S. Stephani in Coelio Monte presb. cardinalis.

Ego Gregorius Sanctae Mariae in Porticu diac. card.

Ego Renaldus Sanctae Mariae Novae diaconus card.

Ego Nicolaus S. Mariae in Cosmedin diac. cardinalis.

Dat. die 4 ianuarii anno Domini 1192, pontif. anno i.

VI.

*Canonizatio Sancti Ubaldi episcopi
Eugubini.*

SUMMARIUM

Exordium. — Ubaldus religiosam vitam duxit, et miraculis claruit: — 1. Et ideo Ss. Confessorum Pontificum catalogo adscribitur. — 2. Festumque eius pro die 16 maii celebrari praecipitur.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri B. episcopo, et dilectis filiis B. Priori, clero, et populo Eugubino, salutem et apostolicam benedictionem.

Benedictus Deus in donis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, qui secundum multitudinem miserationum suarum, illis qui natura fuerant filii irae, spiritum adoptionis, in quo clamamus, abba pater, indulget. Et homines ex lutea materia constitutos, in consortium angelorum et gloriam, sua pietate, assumit, sicut factum est temporibus nostris de sanctae recordat. Ubaldo Pontifice vestro. Qui cum pius et iustus dum in carne viveret, haberetur, post transitum, a vicinis et longe positus, propter miracula, quae per merita eius operatus est Deus, sanctus meruit extimari. Impletum est in ipso, quod Propheta dixit in psalmo: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui, Domine (1). Tu autem, frater episcopo, apud Sedem Apostolicam constitutus, opportune et importune in humilitate, qua decuit, institisti, ut memoriam praedicti Pontificis canonizare, et ipsum adscribere sanctorum catalogo auctoritate apostolica deberemus, consideratione habita ad religiosam vitam et ad multa miracula, quae per eum, postquam migravit a saeculo, Omnipotens dignatus est operari.

Exordium.

Ubaldo reli-
giosam vitam
duxit, et mi-
raculis claruit.

§ 1. Nos vero opus istud intuentes
(1) Psalm. XLIV, 17 et 18.

Et ideo Ss.
Confessorum
catalogo adscri-
bitur.

sensum, et intelligentias nostras excedere, quia potius est divini iudicii, quam humani, cum ipse solus plene noverit, qui sunt eius; suspendimus desiderium tuum aliquandiu, ut nobis et fratribus nostris, quid potius agendum esset, Spiritus Sancti gratia revelaret. Tua igitur tandem pia supplicatione inducti, et multorum episcoporum et aliorum testimoniis inclinati, non de propriis meritis, sed de misericordia Creatoris potissimum confidentes, de communi fratrum consilio acquievimus votis vestris. Et canonizantes praedictum Sanctum, auctoritate Bb. apostolorum Petri et Pauli, qua fungimur, licet immeriti, decrevimus, ut festum transitus ipsius, sicut beatissimi Confessoris apud vos perpetuo habeatur.

Festumque e-
ius pro die 16
maiis celebrari
praecipitur.

§ 2. Quapropter universitatem vestram monemus et exhortamur in Domino, quatenus non in vacuum gratiam istam recipiatis, sed exemplo B. viri, renovemini spiritu mentis vestrae, et in reverentia Dei, et praedicti Sancti, et omnium aliorum, ferventiores solito existatis. Et festum eius xvii kalendas iunii hilariter annis singulis celebrantes, sollicite operemini, quod vestra circa divinum cultum devotio profecisse, merito videatur. Et alii de facto vestro exemplum profectus assumant, et ipse vestris motus precibus, pro totius Ecclesiae statu, apud omnipotentem Dominum intercedat.

Datum Laterani iv nonas martii 1192, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 4 martii anno Domini 1192, pontif. anno ii.

VII.

*Descriptio ac designatio finium Scalensis
episcopatus (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Scalensem Ecclesiam sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Eidem

(1) Ab exemplari edidit Ughell., Ital. Sac., tom. vii, ubi de Scalens. Ecclesia.

bona omnia, seu potius sine confirmat. — Episcopi electionem ad canonicos spectare decernit. — Conclusiones et clausulae consuetae. — Coelestini Papae et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Alexandro Scalensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

In Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos tam vicinos, quam longe positos, firma debemus charitate diligere, et eorum postulationibus effectum celerem indulgere.

Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuens, Scalensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut

Sustentam Ec-
clesiam sub Se-
dis Apostolicae
protectione sus-
cipit.

quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, vel oblatione fidelium, vel aliis iustis modis, Deo opitulante, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant, in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Scalam Maiorem cum pertinentiis suis usque ad flumen quod dividit Scalam a Ravello a parte septentrionis ad lamam Cicini, et inde ad Sanctum Angelum de Petrabene, ubi est finis inter Scalam et Ravellum, a parte occidentis totum montem Candi-recti usque ad Petram Palubarum sicut vadit per planitiem et montem Cerbellani, cum pertinentiis suis, usque lactariam, a meridie a Planello, quod est sub Sancta Helena usque ad flumen Camneti, et vadit per Tabernatam et montem Scanni, et arcum Patarum, et redit ad eundem Cerbellani, quicquid habetur in civitate Amalphiae, ecclesiam Sanctae Barbarae cum cellis et omnibus

Eidem bona
omnia, seu po-
tius sine con-
firmat.

Episcopi electionem ad canonicos episcopos re decernit.

pertinentiis suis. Obeunte vero te nunc eiusdem loci episcopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ad eandem Ecclesiam in episcopum eligatur, nisi quem canonici eiusdem Ecclesiae, vel eorum pars consilii sanioris secundum Deum providerint eligendum.

Conclusiones et clausulae consuetae

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur tibi et tuis successoribus pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, et metropolitani tui debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, et Domini Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic bonae actionis fructum accipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Coelestini PP

EGO COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Eccl cardinalium subscriptiones

Ego Albinus Albanensis episcopus.
Ego Ioannes Praenestinus episcopus.
Ego Pandolphus basilicae XII Apostolorum presb. card.
Ego Melior Sanctorum Iohannis et Pauli presbyter card. tit. Pammachii.
Ego Ioannes tit. Sancti Clementis card. Tusulanus episcopus.
Ego Ioannes tit. S. Stephani in Montecaelio presb. card.

Ego Gratianus Ss. Cosmae et Damiani diac. card.

Ego Gerardus S. Adriani diaconus card.

Ego Sifredus Sanctae Mariae in Via Lata diac. card.

Ego Ioannes Sancti Theodori diaconus card.

Ego Gregorius Sanctae Mariae in Aquiro diac. card.

Datum Laterani per manum Moysi S. R. E. subdiaconi Lateranensis canonici, tertio idus martii, indictione x, incarnationis dominicae anno 1192 (1), pontificatus vero domini Coelestini Papae anno primo.

Dat. die 13 martii anno Domini 1192, pontif. anno 1.

VIII.

Confirmatio privilegiorum ac libertatum Ecclesiae Scotorum, quam a sola Romana Ecclesia, eiusque de latere legato excommunicari decernitur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Scotiana Ecclesia soli Apostolicae Sedi subiecta, — Nequit ab alio, nisi a Romano Pontifice et eius a latere legato excommunicari. — Controversiae definiendae in eodem regno, nisi fuerit appellatum ad Rom. Ecclesiam; contrariis quibuscumque non obstantibus. — Solitae clausulae poenales.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Willelmo filii regi Scotorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Cum universi Christi iugo subiecti apud Sedem Apostolicam patrocinium

(1) Vidimus superius die 13 martii anni 1191 Coelestinum Papam nondum fuisse electum: quare scriptoris errorem apertissimum emendantes, hocce diploma anno sequenti 1192 consignamus, quo potissimum anno iuxta statutam iam indictionum methodum, indictio x in cursu erat. (2) Edidit Bull. mus. tom. XII.

Solitae clausulae poenales.

invenire debeant et favorem; illos tamen specialius convenit promotionis munimine confoveri, quorum fidem et devotionem in pluribus est experta, ut ad ipsius dilectionis favorem tanto amplius provocentur, et eius reverentiae devotiori affectione subdantur, quanto benevolentiae ipsius et gratiae pignus se noverint certius assecutos. Ea propter, charissime in Christo fili, reverentiam, ac devotionem, quam ad Romanam te habuisse a longis retro temporibus Ecclesiam novimus, attendentes, praesentis scripti pagina duximus statuendum, ut Scotiana Ecclesia Apostolicae Sedis, cuius filia specialius existit, nullo mediante debeat subiacere, in qua hae sedes episcopales esse noscuntur: Ecclesiae videlicet Sancti Andreae Glascuensis, Dunkeldensis, Dublinensis, Brehinnensis, Aberdeenensis, Moraviensis, Rosaenensis, Cathinensis, et nemini liceat nisi Romano Pontifici, vel legato ab ipsius latere destinato, in regnum Scotiae interdicti, vel excommunicationis sententiam promulgare, et si promulgata fuerit, decernimus non valere. Adiciamus, ut nulli de caetero, qui de regno Scotiae non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore suo specialiter destinaverit, licitum sit in eo legationis officium exercere. Prohibemus autem, ut controversiae, quae fuerint in regno illo de possessionibus eius exortae, ad examen extra regnum positorum iudicum non trahantur, nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appellatum. Si qua vero scripta contra hoc libertatis statutum apparuerint impetrata, vel imposterum istius concessionis mentione non habita contigerit impetrari, nullum tibi, vel ipsi regno circa huius praerogativae concessionem praedictum generetur. Praeterea libertates et immunitates tibi, vel ei regno, vel Ecclesiis in eo constitutis, a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus indultas et hactenus observatas, ratas habemus, et illibatas futuris tem-

Scotiana Ecclesia soli Apostolicae Sedi subiecta.

Nequit ab alio, nisi a Romano Pontifice et eius a latere legato excommunicari.

Controversiae definiendae in eodem regno, nisi fuerit appellatum ad Romanam Ecclesiam; contrariis quibuscumque non obstantibus.

poribus statuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis et prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Apostolorum Petri et Pauli se noverit incursum.

Datum Laterani tertio idus martii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 13 martii anno Domini 1192, pontif. anno 1.

IX.

Privilegium Fiscannensi monasterio, cui praeter caeteras immunitates eius monachos non nisi ab Apostolica Sede excommunicari posse conceditur (1).

SUMMARIUM

Hoc monaster. de speciali iure B. Petri. — Ecclesiae illi subiectae non inconsulto excommunicandae. — Pro culpa parochi non tota suspendenda parochia. — Monachi vero non excommunicandi nisi a Sede Apostolica.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, in quorum parochiis ecclesiae monasterii Fiscannensis existunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Hoc monaster. de speciali iure B. Petri.

Cum Fiscannense monasterium specialiter beati Petri iuris existat, nec dubium vobis debet existere, nec incertum, quin iniuriae fratrum in eo Domino famulantium specialiter videantur ad Romanam Ecclesiam redundare: ideoque universitati vestrae auctoritate apostolica districtius inhibemus, ne Ecclesias praedictorum fratrum dioecesana vobis lege subiectas sine manifesta et rationabili causa ullus vestrum interdicto supponat, et occasione unius Ecclesiae, a qua nunquam aliquid forte delinqueretur, aliae eiusdem dioecesis sicut a quibus-

Ecclesiae illi subiectae non inconsulto excommunicandae.

(1) Ex archiv. monasterii Fiscannensis.

Pro culpa pe-
rebi non tota
suspendenda
parochia.

Monachi vero
non excommu-
nicandi nisi a
Sede Aposto-
lica.

dam vestrum haecenus perpetratum esse accepimus, ulla sententia praegraventur. Ad haec si aliqua parochianus cuiusquam Ecclesiarum vestrarum animadversione fuerit canonica percellendus, nequaquam pro unius culpa tota parochia divinorum celebratione fraudetur, nisi dominus loci fuerit qui peccavit, vel in culpa sua favorem habuerit aliorum. In monachos autem eiusdem Ecclesiae nullus contra privilegia Sedis Apostolicae excommunicationis et interdicti sententiam audeat promulgare: scituri quod si contra huius prohibitionis tenorem quisquam vestrum venire praesumpserit, factum eius impunitum nequaquam auctore Deo relinquemus, et quod in fratrum praedictorum gravamen fuerit perpetratum, firmitatem aliquam non habebit.

Datum Laterani, kalendis aprilis, pontificatus nostri anno secundo.
Dat. die 1 aprilis anno Domini 1192, pontif. anno II.

X.

Confirmatio donationum omnium ab Hierosolymitanis regibus, aliisque Terrae Sanctae principibus Pisanis factarum (1).

SUMMARIUM.

Exordium. — Libertates et immunitates, et caetera quae G. quondam rex Hierosolymitanorum cum Sybilla uxore sua concessit, confirmat: — Nec non ea, quae Ricc. Anglorum rex, et C., quondam marchio Montisferrati. — Conclusiones et clausulae consuetae.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Pisanis civibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Sedis Apostolicae circumspicio circa eos benigniori cura versatur, et ipsorum commodis propensius intendere consuevit, quorum fidem et devotionem certiori experimento cognovit, et studium etiam plurimum noscit utilitatibus inservire. Hac

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II.

igitur consideratione inducti, nihilominus precibus inclinati, libertates et immunitates, ac caetera, quae vobis dilectus filius noster nobilis vir G. quondam Hierosolymitanus rex cum Sybilla uxore sua per regnum ipsius vestro considerato multiplici studio et scripti sui munimine confirmavit; quae insuper charissimus in Christo filius noster Ricc. illustris Anglorum rex, et bonae mem. C. quondam (1) marchio Montisferrati rata habuerunt et firma, sicut ab eis consulte ac provide facta sunt, et in scriptis exinde confectis plenarie continentur, auctoritate duximus apostolica roboranda et praesentis scripti patrocinio munienda.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostrae paginam communitationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani vi idus aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 8 aprilis anno Domini 1192, pontif. anno II.

XI.

Canonizatio Sancti Bernwardi episcopi Hildenesheimensis in Saxonia (2).

SUMMARIUM.

Prooemium. — Per delegatos apost. inquisitum prius de sanctimonia B. Bernwardi. — Sanctorum albo adscribit, et eius corpus inter reliquias collocari mandat.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hildenesheimensi episcopo, et dilectis filiis clero eiusdem civitatis, universis etiam fidelibus per suam dioecesim constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum universorum Conditor et Creator mirabilis et gloriosus in sanctis suis

(1) Adde *Illius*. (2) Ex Archiv. Vatic.

Libertates et immunitates, et caetera quae G. quondam rex Hierosolymitanorum cum Sybilla uxore sua concessit confirmat.

Nec non ea, quae Ricc. Anglorum rex, et C., quondam marchio Montisferrati.

Conclusiones et clausulae consuetae.

B Bernwardus sanctorum albo adscribitur, et eius corpus inter reliquias collocari mandatur.

Prooemium

frequenter appareat, et dignetur per eos eius opera suis fidelibus revelare; dignum duximus et Omnipotenti pariter honorificum, quae in celebri memoriae Bernwardo quondam Hildenesheimensi episcopo per suam voluit gratiam demonstrare, suscipere humiliter et audire, ac propterea eum in sanctorum collegio numerare. Inde est quod de meritis ipsius, ac vita laudabili, ac miraculis multiplicibus per dilectum filium nostrum Centium tituli Sancti Laurentii in Lucina presbyterum cardinalem, et venerabilem fratrem nostrum Mogontinum archiepiscopum, Sabinensem episcopum Conradum, et alios episcopos, et dilectum filium Thidericum abbatem ecclesiae S. Michaelis in Hildenesheim, et honestas personas ac religiosas eius provinciae certiores effecti, et famam illius celebrem et commendandam memoriae plenius cognoscentes; fratrum nostrorum deliberatione habita diligenti, praedictum reverendissimum virum in sanctorum cathologo duximus numerandum: et venerandum corpus eius de terrae gremio erigendum et inter sanctorum reliquias collocandum: ut ibi a Christifidelibus assidua devotione officium debitae venerationis accipiat, et ipsi per intercessionem eius felicem et Domino complacentem suorum delictorum veniam consequantur. Ideoque universitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus quod de sancto ipso a nobis tam celebriter institutum est, vos publicantes eundem Sanctum debitis obsequiis amodo praevnire curetis, ut vestras votivas preces, quas omnium Creatori porrexeritis, per intercessionem eius placabilem dignetur per suam misericordiam exaudire.

Data Romae apud Sanctum Petrum, sexto idus ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 8 ianuarii anno Domini 1193, pontif. anno II.

XII.

Ad episcopos Angliae monitoria: populum adhortentur, ut relictis peccatis, privatis compositis discordiis, a torneamentis cesset et ad Dominum convertatur: ensque, qui secus fecerint, excommunicatos declarent (1).

SUMMARIUM.

Sedis Apostolicae assidua sollicitudo pro recuperat. Terrae Sanctae. — Postremis hisce temporibus non recuperata propter fiduciam Christianorum in suis viribus. — Meliora speranda si ad Dominum puro corde clametur. — Similia exempla in populo Israelitico. — Qui cum Dei mandatis obedivit, de suis hostibus triumphavit; — Cum vero ab illorum observatione defecit, ab his victus et superatus est. — Abstinentium itaque a peccatis: — Et primo offensae inimicis remittendae, ut Dominus parcat populo suo. — Torneamenta relinquenda. — Particulares abiiciendae discordiae. — Qui vero hisce mandatis non obtemperaverint, excommunicandi.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis et episcopis per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ad propulsandam iniuriam populi christiani et communis notam fidei abolendam, quam ei paganorum spurcitia in captione Sanctae Terrae, quae Domini est haereditas nuncupata, perniciose ac violenter impressit, et ad emendandam etiam civitatem sanctam et sepulchrum Dominicum ab Saracenorum et aliorum insuper occupantium immunditiis, a conferendam illam per auxilium supernae clementiae a potestate illorum Sedes Apostolica suum debitum recognoscens, per diversas mundi partes nuncios saepe a suo latere, ac commonitorias litteras destinaverit, et in divina confisa clementia magnas illuc tendentibus impenderit indulgentias: licet, ut fraternitas vestra potest perpendere, ad haec agenda per

(1) Ex Concil., tom. XIII, col. 692.

Sedis Apostolicae assidua sollicitudo pro recuperatione Terrae Sanctae.

exhortationes illius viriliter ac devote plurimi se accinxerint, et tot in transmarinis partibus Christi fideles propter haec saepe fuerint congregati, ut multitudo eorum oppugnantium numerum non modicum videretur excedere, et auxiliis ac viribus etiam praevalere: non multum tamen proficere potuit, vel his, qui ex adverso contendebant, obesse pro eo, sicut ex effectu datur intelligi, quod nisus et actiones eorum, qui fuerant ad partes illas profecti, Domino pro parte magna displicebant. Unde merito aliorum peccaminum, quia non in Deo, sed viribus propriis confidebant, et non erat ante ipsorum oculos timor Dei, ex praeconcepata superbia cor eorum permissum est obscurari, ut alia insuper agerent, quae minime convenirent, divinum contra se suis perversitatibus iudicium provocantes. Verum quia multae sunt misericordiae Domini, qui etsi ad malorum perversitatem retundendam, et subdenda cervicorum hominum colla disciplinae manus quandoque suas medicinaliter aggravat, et ut elevet opprimit, et percussit aut flagellat ut sanet; si ad eum cum debita fuerimus humilitate reversi et de peccatis castigati, ac de observandis Creatoris de caetero studio ferventiore mandatis firmiter propositum assumpserimus, absque ulla poterimus haesitatione sperare, quod affluentius gratiusque nobis assistet, et de inimicis nominis Christi plenam indulgebit de coelo victoriam, ita quod universa, quae incurrimus hucusque gravamina oblivioni tradantur omnibus conversis retrorsum, et merita confusione ruentibus, qui oderunt Sion, et gentilibus praesumpserunt contaminationibus maculare.

Attendentibus autem, ac studio diligenti scrutantibus, quales minas populo Israelis, cum ex promissione memoratam supra terram intraret, divina potestas tulerit, non erit dubitationis scrupulus, quin huiusmodi oppositioni opponat, quare nostrum pro Deo inceptum co-

nam speratos non sit consecutum effectus: Dictum est enim illis, ut ab habitatorum illius terrae contagiis et spurciis abstinerent, et illorum vitia imitatione digna non ducerent, quae ipsis possint accidere in ruinam: sed legem Domini firmo proposito, et omni animi et intentionis nisu servarent. Quibus itaque monitis, si devote ac humiliter obedi-erent, unus eorum mille vinceret, ac decem ex illis decem millia. Quae certiori postmodum experimento noverunt, cum pauci de illis magnam ex illis, et infinitam quasi multitudinem trucidarent, et dum devote divinis intenderent mandatis, non fait civitas, vel munitio, quae ipsorum posset evitare congressus, vel ipsorum subtrahi conamine aliquo, vel consilio et potestati. Quare tamen cum eorum filii, qui Dominum, ut ibi dicitur, non norunt, ab illorum, qui fuerant sibi legali promulgatione iniuncta temere coepissent observatione deficere, inimici eorum adversus eos cuneos obstruentes, suae illos potentiae saepius subiugaverunt, quos denuo per divinum sibi auxilium subegerunt, cum de commissis excessibus poenitentes, ac reatum suum recognoscentes, humiliter pia sunt ad Deum devotione conversi. Satis autem indubitanter potestis agnoscere, quod cum ex subortis discordiis proventus speratae victoriae, christianae militiae auferretur, causa erat simultatum, et odiorum frequentia in exercitu pullulantium, quia: Carnem posuerant brachium suum, et a Domino recesserant corda eorum.

Si ergo volumus sine magno labore in adversariorum perniciem gloriosum per omnia obtinere triumphum: propter hucusque perpessa gravamina non deficiamus animo, sed requirentes cum humilitate ac cordis contritione misericordiam Creatoris, in confusionem eorum perpetuam insuperabilem poterimus victoriam ex consueta supernae dignitatis merito benignitate sperare. Hac itaque conside-

Postremo hi-
re temporibus
non recuperata
propter adu-
ciam Christia-
norum in soli-
tudinibus.

Mellora spe-
randa si ad Do-
minum puro
corde clametur.

Sicilia exem-
pla in populo
israelitico:

Qui cum Dei
mandatis obe-
dit, de suis
hostibus trium-
phavit;

Cum vero ill-
orum obser-
vatione defecit,
ab his victus
et superatus
est.

Abstinendum
itaque a pec-
catis:

Et primo of-
fensae inimicis
remittendae, ut
Dominus par-
cat populo suo.

ratione inducti, universis orbis principibus in remissionem iniunximus peccatorum, ut divini amoris et propriae salutis intuitu, si quis adversus aliquem concepit qualibet occasione rancorem, et si despexerit homini, Creatori dimittat, ne ulterius dissentendi ad invicem occasio praebetur, quae hactenus, et victoriae nobis, ut nostis, proventus abstulit, et maximae multitudini absque ullo commodo periculum mortis induxit, et toto animi studio id inter se consilii recipere procurent, quo, et interim valeat illud tantillum terrae Domini portionis, quae adhuc sub christianorum potestate tenetur nec perversorum manibus occupatur, inconcusse servari, et contra impiorum impetus sine aliquo pavore defendi, et accingatur denuo multitudo fidelium, quae illuc sub debita et devota humilitate itura, totam possit terram, et sepulchrum dominicum, devicto et conculcato penitus occupantium furore, liberare.

Ad haec etiam quia ex hoc nobis, et universo populo christiano nimium exuperat causa fletus, et tristari debemus omnibus modis, non laetari; dum videlicet terra, ubi steterunt pedes Domini, et salutis nostrae sunt sacramenta patrata, gentilium occupationibus detinetur: torneamenta, quae causa laetitiae inventa fuerunt, et tironum exercendae virtutis, penitus inhibemus, ut qui se voluerit exercere, ad terram illam accedat, ubi, et animae virtus viriliter poterit ac salubriter demonstrari. Taliter etiam unitati et pacis concordiae ad invicem procurent intendere, ut nullus sit, qui adversus alium guerram intendat, vel armis iniuriam audeat propulsare. Sed communiter potius studeant, quae dissidentium animos studio ac labore diligenti reforment.

Si quis vero, quod non credimus, Dei timore postposito, et reverentia nostra et fidei christianae contempta, contra hoc agere aliqua temeritate praesumpserit, noverit nos vobis, et aliis archiepiscopis

Bull. Rom. Vol. III.

et episcopis districtius iniunxisse, ut eorum terras, qui contumaciter incepto huiusmodi duxerint insistendum, interdicto ecclesiastico supponatis, et personas etiam, si opus fuerit, excommunicationis vinculo astringatis, et faciatis utramque sententiam inviolabiliter observari. Vobis ergo per apostolica scripta districte praecipiendo mandamus quatenus ad ea, quae praediximus, celeriter adimplenda, omni tarditate et contradictione postpositis, vos accingatis, et studeatis per vestras dioeceses, dilatione et appellatione cessante, id executioni mandare.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, tertio idus ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 11 ianuarii anno Domini 1193, pontif. anno II.

XIII.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum concessio monasterio S. Mariae de Ferraria ordinis Cisterciensis. Theanen. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam S. Mariae de Ferraria sub Sedis Apostolicae protectione recipit. — Eidem bona omnia confirmat. — Quae partim propriis vocabulis exprimit. — A decimarum solutione eximit, etc. — Infra locorum, seu grangiarum eiusdem monasterii ambitum quaslibet violentias exerceri prohibet. — Conclusiones et clausulae consuetae. — Coelestini PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Nicolao abbati Sanctae Mariae de Ferraria, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne

(1) Ab exemplari exscriptum edidit Ughell., Ital. Sac., tom. VI ubi de Theanen. Ecclesia, n. XIV.

Torneamenta
relinquenda.

Particulares
abstinentiae di-
cordiae.

Qui vero hisce
mandatis non
optemperave-
rint, excommu-
nicandi.

Exordium.

forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur (quod absit) sacrae religionis infringat.

Ecclesiam S. Mariae de Ferraria sub Sedis Apostolicae protectione recipit:

Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam ecclesiam Sanctae Mariae de Ferraria, quae in fundo a nobili viro Riccardo de Sangro pia vobis donatione concessa ad divinum obsequium construxistis, sed et cambium quod fecistis cum venerabili fratre nostro Matthaeo Capuano archiepiscopo, et Ecclesia Capuana, a quibus recepistis duas ecclesias dirutas, idest ecclesiam S. Martini, in qua Cisterciensem ordinem instituere statuistis, et Sanctae Luciae cum omnibus tenementis earum, sicut habetis in publico instrumento, et locum illum ubi est ecclesia Sancti Angeli cum ipsa Ecclesia et tenimento suo, in ius et proprietatem sancti Petri, et sacrosanctae Romanae Ecclesiae ad instar felicitis recordationis Lucii et Clementis praedecessorum nostrorum suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant, in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Praedia quae contulit vobis illustrissimae memoriae W. Com. rex Siciliae, scilicet startiam de Camilliant, startiam de Palmenso, et giardinum de Vallerari, startiam S. Stephani, et Pantanolli, et rivum Ianuli, et Fontis Stellae, et Sancti Petri in Lacu Sancto, usum pascuorum et omnium sylvarum in eodem tenimento Vaiani, startiam de Flavi, et Pedis Montis, quam dedit vobis Tancredus illustris Siciliae rex in tenimento Theani: tenimentum quod habetis intromonte, et in omnibus partibus eius, et quicquid habetis in Vairano. Praedium

quod contulit vobis Ioannes Notarius iuxta flumen Vulturani, et quicquid vobis contulit Ugo de Prata, quicquid habetis in territorio Sancti Angeli, et omnia pascua in terra eiusdem Ugonis, et quod habetis in Catalasca, fundum de Sylva Plana, quem habetis ex dono Gimundi. Terram quam contulit vobis mulier nobilis Matthia, et praedictus Ugo in flumine Lese, ubi habetis molendinum Follae. Ecclesiam Sanctae Crucis cum suo tenimento: rationes Ecclesiarum, quas habetis in Neapoli. Beneficium quod debet vobis nobilis vir Ioannes comes Alifiae in eadem civitate, et domos et terras quas ibi habetis. Tenimentum W. de Latina quod dedit vobis nobilis vir Goffredus de Monte Fusculo. Praedium quod contulit vobis comes W. de Caserta in tenimento Tene-sciae, quod fuit Ioannis Militis, Bassi molendinum, quod vobis contulit comes Rogerius de Molina in Isernia, et molendinum de Pintima, quod dedit vobis Molgerius Torellus et quod habetis in Petra et in Martiano et Isernia, domus Apothecam, et terras, quas Ioannes Riccardi dedit vobis in Capua, et domos, quas dedit vobis Petrus Alifiae in eadem civitate, et quod Sergius contulit vobis in Adversam. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus, vel sumptibus colitis tam de terris cultis, quam incultis etc.; liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos etc. Prohibemus insuper ne ulli fratrum vestrorum etc.; discedentem vero etc.; quod si quis forte etc. Paci quoque, et tranquillitati vestrae paterna in posterum sollicitudine providere volentes, prohibemus auctoritate apostolica ne quis infra ambitum locorum, seu grangiarum vestrarum furtum rapinamve committere, ignem apponere, hominem capere vel interficere, seu aliquam violentiam temere audeat exercere. Illud insuper auctoritate apostolica prohibemus, ne infra dimidiam leucam prope abbatiam vestram aliqua de novo habitatio fiat, de qua vobis debeat servatae hactenus libertatis et pacis

A decimarum solutione exempt. etc.

Infra locorum, seu grangiarum eiusdem monasterii ambitum quascumque violentias exco-ceri prohibet.

Eidem bona omnia confirmat:

Quae partim propriis vocabulis exprimit:

aliquod praeiudicium generari. Ordinationes vero monachorum vestrorum a dioecetano etc.

Conclusiones et clausulae consuetae.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare etc., salva sedis etc. Si qua igitur in futurum etc. Cunctis autem eodem loco sua iura etc. Pax etc. Amen.

PERFICE GRESSUS MEOS IN SEMITIS + TUIS.
S. PETRUS, S. PAULUS.

COELESTINUS PAPA TERTIUS.

Coelestini PP.

Ego COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Octavianus Hostiensis et Vellitrensis episcopus.

Ego Ioannes Praenestinus episcopus.

Ego Petrus Portuensis et S. Rufinae episcopus.

Ego Pandulphus, basilicae XII Apostolorum, presbyter card.

Ego Melior Sanctorum Ioannis et Pauli presbyter card. et (1) Pam.

Ego Ioannes tit. Sancti Stephani in Coelio Monte presb. card.

Ego Censius tit. S. Laurentii in Lucina presbyter card.

Ego Goffredus tit. S. Praxedis presb. cardinalis.

Ego Bernardus S. Petri ad Vincula presbyter cardinalis tit. Eudoxiae.

Ego Gratianus Ss. Cosmae et Damiani diac. card.

Ego Gregorius S. Mariae in Porticu diac. card.

Ego Gregorius S. Mariae in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius S. Georgii ad Velum Aureum diac. card.

Ego Ioannes S. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus Sanctae Mariae in Cosmedin diac. card.

Datum Laterani per manum Aegidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diac. cardinalis, sexto nonas martii, indict. XI.

(1) Forsitan 144.

incarnationis dominicae MCMII (1), pontificatus vero domini Coelestini Papae III anno II.

Dat. die 2 martii anno Domini 1193, pontif. anno II.

XIV.

Confirmatio bonorum omnium, finium, ac privilegiorum Theanen. Ecclesiae, ac praecipue diplomatis eiusdem favore editi a quodam Guimundo de Rocca Romana (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Praedecessorum more universos Ecclesiae Theanen. fines conservari decernit: — Quos et propriis vocabulis describit; — Intra quos Theanensis civitas et hic nominata castella continentur; — Eidem bona omnia confirmantur. — Clericos omnes sub iure eiusdem Ecclesiae permanere praecipit. — Sententiam iam a praedecessoribus suis confirmatam, qua presbyteri Manianenses solvere cathedraticum episcopo Theanensi confirmat. — Libertates et immunitates eidem Ecclesiae a Guimundo de Rocca Romana concessas confirmat. — Tenor concessionis libertatum et immunitatum Eccl. Theanensi a Guimundo de Rocca Romana concessarum. — Concessionem singulae et primo quae personas respiciunt sacras, vel sacris addictas; — Deinde quae laicos homines et fideles Theanensis Ecclesiae existentes in locis hic designatis. — Tertiam partem decimarum demanii libere concedit. — Bono homine defuncto, episcopus Ecclesiam illi dum viveret concessam habeat et possideat: — Addita multa centum bisantiorum pro temerariis concessionibus huius. — Decretum firmitatis pro supra dictis, — Sub excommunicationis poena pro inobedientibus; — Observantibus vero

(1) Scriptoris certe incuria error irrepsit in hanc notam chronologicam: anno enim 1192, et quidem mense martio, nec undecima indictio in cursu erat, nec secundus pontificatus Coelestini annus numerabatur: quare iuxta statutam a nobis pontificiam chronologiam annus hic in nonagesimum tertium vertendus est. (2) Ab exemplari edidit Ughell., Ital. Sac., tom. VI.

pace et benedictione concessa. — Coelestini Papae, et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri nostro Theodino Theanensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

In eminenti Apostolicae Sedis specula disponente Domino licet immeriti constituti, fratres nostros episcopos, tam vicinos quam longe positos, fraterna debemus charitate diligere, et eorum quieti et tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere.

Eapropter, venerabilis in Christo frater Theodine episcopo, tuis iustis postulationibus annuentes, ad instar praedecessorum nostrorum felicis recordationis Paschalis, Adriani, Alexandri, Lucii et Clementis Romanorum Pontificum praesentis scripti auctoritate sancimus, ut universi parochiae fines, sicut a Ioannis fel. record. XVIII Papae privilegio, quod Sandrario episcopo indultum est, determinati esse noscuntur, ita omnino integri tam tibi, quam tuis successoribus perpetuo conserventur, scilicet a primo latere, sicut ingreditur aqua de Sexto in fluvium Vulturum, et sicut ipse fluvius descendit usque ad montem Anezone, et quomodo ascendit terra ipsius montis, et exit in finem de Melanico a secundo latere, quomodo vadit Terra de Monte, qui dicitur Molaria, et de Monte Maione, et descendit in decem pondera, et vadit in stafilium, et descendit . . . de scabello, et in ipsa rigazo mittit in Sagonem, sicut idem Sagon vadit in locum, qui dicitur Balurum, ubi se coniungere videtur rivi rivi, qui dicitur Porti a tertio latere, quando ascenditur sursum per ipsum rivum usque in pontem de Censano, et revolvit per solum invadit, in pontem fractum, et ascendit in Vallonem, et progreditur in Cartilera, et exit in vadum, qui dicitur Area, et ascendit in Castellucuro, et exinde pergit in rigaginem,

quae ducit iuxta ecclesiam Sanctae Mariae, quae est in Baloneo Maiore, et ipsa bigago mittit in flumine de Gavigliano, a quarto latere est idem fluvius, et aqua quae dicitur Branta, et vadit in silicium, deinde pergit in furcam Sancti Martini, et exinde vadit per ipsos montes, et descendit per vallem de Almagno in supradicta aqua de Sexto, intra quos fines Theanensis civitas et castella continentur haec: Petra Molaria, Rocca Romana, Riardus, castrum Sancti Felicis Saianum, castrum quod nominatur Petra Marzana, Bairanum, Pensinae, Praesentianum Minianum, Caminum Casase Caspuli, Rocca Banterani, Cucuruzium, Mertula, Gallucium, Rocca Sanctae Crucis . . . terra Marzanellum, Caianum, Colonia S. Ioannis inclusas, seu alia nonnulla monasteria quoque, seu ecclesiae clericorum, seu monachorum. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona ipsa Theanensis Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Porro eiusdem episcopatus clericos cuiuscumque ordinis sint a laicorum potestate subtractos sub tuo iure praecipimus permanere. Ad haec cum iam pridem inter bonae memoriae Petrum praedecessorem tuum, et clericos Manianenses super solutionem cathedratici quaestio mota fuisset, tandem felicis recordationis Lucius Papa praedecessor noster tunc tit. S. Praxedis presbyter, et Ioannes sanctorum Sergii et Bacchi diaconi cardinalis ex delegatione Romani Pontificis recognoverunt de causa, et receptis idoneis testibus, quod praedecessores eiusdem episcopi a singulis presbyteris Manianensibus duodecim denarios per quadraginta annos nomine cathedratici percepisset, et plurimum assertionem comperto, quod huiusmodi consuetudo in Capuanae et Bene-

Intra quos Theanensis civitas et hic nominata castella continentur.

Eidem Ecclesiae bona omnia continentur.

Clericos omnes sub iure eiusdem Ecclesiae permanere praecipit.

Sententiam iam a praedecessoribus suis confirmatam, qua presbyteri Manianenses solvere tenentur cathedraticum episcopo Theanensi confirmat.

Exordium.

Praedecessorum more uti versus Ecclesiae Theanensis fines conservari decernit.

Quos et proptis vocabulis describit.

ventanae, et aliis circum adiacentibus provinciis servaretur cathedraticum ipsum sibi et successoribus suis a sacerdotibus praescripti castri secundum consuetudinem solvendum, quam utique sententiam sicut sub eodem Lucio a praedicto cardinale prolata, et sanctae memoriae Adriano et dicto Lucio, atque Clemente, praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, noscitur confirmata, futuris censemur manere temporibus illibatam.

Praeterea libertates et immunitates a dilecto filio nobili viro Guimundo de Rocca Romana Theanensi Ecclesiae rationabiliter concessas, sicut in scripto authentico confecto plenius continetur, ratas, et futuris temporibus illibatas servari mandamus. Ad maiorem vero firmitatem scriptum illud de verbo ad verbum huic praesenti paginae iussimus inserendum, quod sic se habet.

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Amen. Incarnationis eius 1189, et 23 anno regni domini nostri secundi Guilielmi Dei gratia magnifici regis, mense februarii, indictione 7. Honori sanctae Matris Ecclesiae, eiusque iuri quisque christianus tanto propensius debet insistere, quanto in ipsius utero renascendi sumit initium, et per eam vitae perpetuae praestolatur eventum, idest quod nos Guimundus de Rocca Romana notum fieri volumus tam praesentibus, quam absentibus, quod cum multiplices et variae quaestiones, et super distinctis capitulis inter dominum Petrum venerabilem in Christo patrem nostrum Theanensem episcopum pro parte Ecclesiae suae etc. . . . verterentur, tandem per communium amicorum colloquia ad pacis unitatem et concordiam studuimus pervenire; assebat enim idem venerabilis episcopus, presbyteros et clericos in terra nostra habitantes, a nobis et balivis nostris frequenter gravari et opprimi in illicitis et iniustis exactionibus, et in tollagiis animalium suorum; de tertia quoque parte decimae de demanii nostri quaestionem

movebat idem dominus episcopus, quod non permittebamus eum habere integre et quiete, sicut pater noster dominus Andreas bon. mem. olim Roccae Romanae dominus Ecclesiae suae concesserat; querebatur insuper quod non permetteremus eam uti ecclesia S. Ioannis inclusa, secundum tenorem privilegii sui, quod remissum est Theanensi Ecclesiae per praenominatum dominum Andream patrem nostrum. Nos itaque ad bonum pacis et concordiae plenitudinem reformari cupientes, habito amicorum, et quorundam fidelium nostrorum consilio, simulque pro animarum avi et genitoris nostri salute, atque pro redemptione peccatorum nostrorum in praesentia Nicolai Theanensis iudicis, et Petri notarii, aliorumque subscriptorum testium ad hanc super praedictis capitulis concordiam et pactionem studuimus pervenire. Concedimus namque, et perpetua stabilitate firmamus, ut presbyteri et clerici in terra nostra habitantes, qui patrimonium, vel tenimentum laicale a nobis non habent, a nobis, vel a balivis nostris nullam in personis, vel rebus suis molestiam patiantur, sed ab eis adiutorium exigatur: sed si forte nobis ex gratia aliquid largiri voluerint, libere, et absque inquietatione animi, Deo et Ecclesiae servire permittantur. Si vero aliqui sint qui patrimonium aut tenimentum a nobis habeant, secundum quod exigimus a fratribus eorum, vel pro iuribus patrimonii seu tenimenti, ab eis adiutorium exigatur. Si quis vero clericorum vel sacerdotum, criminaliter vel civiliter, seu de rebus ecclesiasticis amissarum, vel conventus ab episcopo, vel ab alio apud episcopum, fuerint episcopi et capituli Theanensis examinatio, iudicium et castigatio. Si vero clericus aliquis, vel laicus, aliquem sacerdotum vel clericorum de terra nostra apud archiepiscopum, qui in terra nostra per episcopum erit constitutus, vel amicaliter apud syndicum congregationis nostrae terrae convenire voluerit, si ibi

Libertates et immunitates eidem Ecclesiae a Guimundo de Rocca Romana concessas confirmat.

Tenor concessionis libertatum et immunitatum Eccl. Theanensi a Guimundo de Rocca Romana factae.

Concessionem singulae, et primo quae personas respiciunt sacras, vel sacris ad dictas.

potuerit diffiniri, libere erit, si autem per eos terminari nequiverit, et per alterutrum ad maiorem Ecclesiam fuerit appellatum, sive sententia fuerit retractanda, ad cognitionem maioris Ecclesiae referatur, in iis autem omnibus neque nos neque balivi nostri in iudiciis seu coercionibus clericorum aut sacerdotum nullo latens nos intermitteremus. Clericos vero et sacerdotes terrae nostrae cum processione solemni in festo Sancti Ioannis ante Portam Latinam non solum accedere ad maiorem Ecclesiam permittemus, verum etiam venire nolentes districtione plenissima compellemus. Praeterea laicos homines et fideles Theanensis Ecclesiae in Casali Anguillari, et Scarpato, seu in aliis adiacentibus locis habitantes, nullis oppressionibus, nullis gravaminibus, nullis exactionibus aliquo modo fatigabimus, aut fatigare faciemus, secundum dominium eorum coercebo et iudicabo libera sit. Theanensis Ecclesiae eius rectorum: etsi intestati decesserint, possessiones et bona eorum libere et absque conditione ad Theanensem Ecclesiam devolvantur. Animalia quoque, et bona eorum non capiemus, nec capi faciemus, neque eos, neque balivi nostri de eis, vel de rebus eorum aliquatenus nos intermitteremus, hoc excepto, quod in Pascha et in Nativitate Domini in vexeniis secundum quod facere antecessoribus nostris consueverunt, visitabunt, pro eo quod ipsi et Ecclesiae eorum securitatem habent in terra nostra, et commodum inde recipiunt in pascuis, lingis et aquis sicut alii homines de terra nostra; si vero in ultima voluntate affectu supremae voluntatis de rebus mobilibus nos amplecti eorum aliquis voluerit, nobis aliquid relinquendo, liberum eis sit nobis, sicut cuilibet alio extraneo relinquere secundum coactionem causam nostram, vel balivorum nostrorum, tertiam vero partem decimae demanii nostri libere et absolute concedimus Theanensi Ecclesiae habendam secundum quod dominus Andreas pater noster eidem Ec-

clesiae concessit. Postremo Ecclesiae S. Ioannis ad Clusas secundum tenorem privilegii a patre nostro eidem Ecclesiae collati libere et absolute dimittimus, salvo quod bonus homo canonicus, qui ex concessione memorati episcopi eandem Ecclesiam est adeptus, in vita sua pacifice et quiete possideat, et anniversaria secundum tenorem privilegii nostri a canonicis praedictae Ecclesiae fiant. Praedicto autem bono homine defuncto, episcopus in demanio Ecclesiam ipsam habeat, eamque libere, et sine contradictione possideat. Hanc autem nostram concessionem et super praedictis capitulis, seu constitutionibus ordinatione et compositione in manibus tuis, domine venerabilis pater, domine Theanensis episcopo, pro parte, et vice Ecclesiae tuae in praesentia memorati iudicis et notarii, et subscriptorum testium per contradictionem confirmamus, obligantes nos, et nostros haeredes, vobis qui supra venerabili episcopo pro parte, et vice iamdictae Ecclesiae contra hanc nostram concordiam, pactionem, atque concessionem nullo tempore venire. Nam si nos qui supra Guimundus, vel nostri haeredes, vel aliquis pro parte, et vice nostra, hoc scriptum de hoc, quod continet, per quaecumque incendium dirumpere, vel remove, seu reformare consenserimus, aut in quavis parte refutare tentaverimus, centum bisantios poenae nos et haeredes nostros vobis qui supra venerabili Theanensi episcopo, eiusque successoribus, et parte iamdictae Ecclesiae componere obligavimus, et omnia supradicta complere: et haec carta ad hoc quod continet firma et stabilis permaneat semper, et de his omnibus complendis nostro vobis qui supra Theanensi episcopo dedimus et fideiussores inde posuimus per convenientiam, nos ipsos, unde si necesse fuerit ad pignorum obligavimus nos et nostros haeredes vobis, vestrisque successoribus, et partem dictae Ecclesiae de rebus nostris mobilibus et immobilibus pignori

Bono homine defuncto, episcopus Ecclesiam illi, dum viveret, concessam habeat et possideat.

Addita multa centum bisantiorum pro temeratoribus concessionis huius.

Deinde quae laicos homines et fideles Theanensis Ecclesiae existentes in locis hic designatis.

Tertiam partem decimarum demanii libere concedit.

licita et illicita usque ad legem, et taliter nos qui supra Guimundus de Rocca Romana qualiter nobis actum et congruum fuit, qui supra venerabili patri Petro Theanensi episcopo pro parte et vice memoratae Ecclesiae Theanensis notificemus, et Petrum notarium qui interfuisti scribere rogavimus. Scripsi ego Petrus notarius, et interfui in territorio Theanensi, ubi dicitur Verclanicum. — Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, vel eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia illibata et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisve sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Secretum firmitatis pro supradictis.

Sub excommunicationis poenae pro inobedientibus.

Observantibus vero pace et benedictione concessa.

Coelestini PP.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

Ego COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Octavianus Ostien. et Vellitren. episcopus.

Ego Petrus Portuensis et S. Rufinae episcopus.

Ego Pandolphus basilicae XII Apostolorum presb. card.

Ego Ioannes tit. S. Clementis card., Tusculan. episcopus.

Ego Ioannes Felix presb. card. tituli S. Susannae.

Ego Romanus tit. S. Anastasiae presbyter card.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Mariae Transtiberim.

Ego Hugo presbyter cardinalis Ss. Silvestri et Martini tit. Equitii.

Ego Gregorius tit. S. Mariae in Porticu diaconus.

Ego Gregorius S. Mariae in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius S. Georgii ad Velum Aureum diac. card.

Ego Lotharius Ss. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Laterani per manum Aegidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diac. cardinalis, 3 kalend. octobris, indictione XII, incarnationis dominicae anno 1193, pontificatus vero domini Coelestini Papae tertii anno tertio.

Dat. die 29 septembris anno Domini 1193, pontif. anno III.

XV.

Canonizatio S. Ioannis Gualberti abbatis et institutoris congregationis Vallis Umbrosae monachorum ordinis S. Benedicti.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Supplicatio congregationis Vallis Umbrosae pro canonizat. Ioannis Gualberti eius primi abbatis. — 2. Canonizatio eiusdem, praevia huius Pontificis verificatione de sanctitate et miraculis. — 3. Eius festivitas recolenda, et suffragia requirenda, quem genuit et nutrit ipsa Italia. 4. Relatio miraculi de inclinat. Crucifixi.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati, et conventui Vallis Umbrosae, salutem et apostolicam benedictionem.

Gloriosus Deus in sanctis suis et in maiestate mirabilis, ministros suos, qui sibi veraciter et sincere ministrant, non

Prooemium.

solum immarcescibili bravio, et aeterno remunerat, verum etiam in praesenti vita per exhibitionem plurium miraculorum, commendabiles reddit, et secundum propheticum verbum, eos facit in aeterna esse memoria (1), et ab omnibus celebriter venerari. Nec enim quisquam catholicus ambigit, cum et hoc Scriptura Sacra testetur, quod in sanctis suis laudatur Dominus, et qui honorat eos, ipsum Dominum prorsus honorat, ipso attestante, qui dicit: Qui vos honorat, me honorat, et qui vos recipit, me recipit (2). Et item: Quod uni ex meis minimis fecistis, mihi fecistis (3). Et quidem rationi consentaneum esse probatur, ut quandoquidem omnipotens Pater, Filii sui cohaeredes, eo quo ipsum honore voluit insigniri, ipso orante et dicente: Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic sit et minister meus. Et rursus: Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui in caelis est (4). Homines qui ex lutea materia sunt, ipsius memoriam celebrent et venerentur in terris, cuius nomen creditur scriptum esse in coelis.

Supplicatio congregationis Vallis Umbrosae pro canonizat. Ioannis Goalberti eius primi abbatis.

§ 1. Hac nimirum consideratione inducti, cum preces dilectorum filiorum nostrorum Georgii abbatis, et conventus Passinianensis monasterii, vestrumque testimonium recepissemus et literas, ut inclitae recordationis Ioannem quondam abbatem Vallis Umbrosanae congregationis institutorem, qui Creatoris sui servus prudens extitit et fidelis, et familiae sibi commissae in tempore tritici mensuram impendit, et quem quia fuit super pauca fidelis, post obitum suum super multa Dominus ipse constituit, et multis miraculorum privilegiis insignivit, istis etiam temporibus, ut dicitur, incessanter illustrat, sanctorum catalogo annumerare, et consociare vellemus.

Canonizatio eiusdem, prae via huius Pontificis.

§ 2. Visum itaque est nobis, et communi consilio fratrum insedit, ut vicinorum episcoporum et aliorum praelatorum

(1) Psalm. cxi. (2) Matth. x. (3) Matth. xxv. (4) Ioan. xii, 26.

Ecclesiae, deberemus de conversatione eiusdem boni viri, et miraculis, testimonia praestolari. Demum vero cum episcoporum, abbatum, priorum, archidiaconorum, plebanorum, praepositorum ecclesiasticorum et monasticorum conventuum, atque aliorum, super eiusdem ministri Iesu Christi vita et conversatione, atque miraculis recepissemus testimonia et preces, super canonizando eodem, fratrum nostrorum convenientia requisita et habita, referentes gratias Creatori, qui Ecclesiam suam semper nova prole multiplicat, et tam rosarum, quam liliorum flore decorat, praenominatum beatum Ioannem canonizavimus, et numero confessorum Christi decrevimus adiungendum. Confessorum omnium regem prece humili deposcentes, ut eiusdem confessoris, qui sibi propter lucidas et conspicuas placuit actiones, precibus et meritis recolendis, ab instantibus periculis eruamur, et in nostris necessitatibus ipsius patrocinium sentiamus.

Eius festivitas recolenda.

§ 3. Vestrae itaque devotioni per apostolica scripta mandamus, atque praecipimus, quatenus de tanti patroni suffragio, quem genuit et nutrit ipsa Italia, spiritualiter gratulemini, et eius memoriam certo die inter alios confessores veneratione celebri recolatis, ipsius festivitatem colere studeatis, in eo divinam omnipotentiam exaltantes. Si enim, attestante voce Dominica, Deum diligere comprobatur, qui mandata eius observat, a fructibus praenominati sancti viri cognoscitur, quod apud Deum possit et debeat pro peccatoribus efficaciter exaudiri. Qui evangelicae praedicationis, non surdus auditor, mundi gaudia, tanquam stercora reputans dereliquit, et sequens Christi vestigia, non solum in vestro monasterio monasticam religionem instituit, verum etiam septem monasteria fabricavit, et ad ultimum Passinianense monasterium reparans, in eo praesentem vitam laudabili decessu finivit.

§ 4. Illud tamen inter eius miracula

lucis verificatione de sanctitate et miraculis.

Relatio miraculi de inclinatio Crucifixi.

primum et praecipuum invenitur, quod pro quodam opere misericordiae cuidam in se delinquenti, ante ipsum in modum Crucis prostrato, provide et elementer exhibito, imago Crucifixi, ei adhuc in saeculari militia existenti, caput dicitur inclinasse.

Datum Laterani secundo nonas octobris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 24 octobris anno Domini 1193, pontif. anno III.

XVI.

Privilegium Eborum Ecclesiae indultum super iuribus, libertatibus etc. eiusdem Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Eidem bona omnia confirmat: — Quae propriis nominibus exprimens enumerat. — Prohibet ne archiepiscopus in decanum, canonicos, etc., censuras promulget. — A decano archiepiscopo contra consuetudinem Ecclesiae homagium minime faciendum. — Capitulo electionis magistri Hospital. S. Petri ius confirmat. — Privilegia, immunitates etc. confirmat. — Prohibet ne ab archiepiscopo, vel ab alio, canonici etc. molestentur, seu graventur. — Provisi ab archiepiscopo, praesentandi decano et capitulo. — A receptis iuramentum faciendum. — Decretum immunitatis a quacumque molestia pro omnibus in praesenti privilegio contentis: — Cui excommunicatio adiungitur pro temeratoribus. — Pax et benedictio pro illud fideliter observantibus.

Exordium.

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Simoni decano, et capitulo Ecclesiae Sancti Petri Eborum, eorumque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum Romana Ecclesia, cui dante Domino praesidemus, iustis postulantium votis pia semper consueverit benignitate

(1) Edidit Wilkins, Concl. Britanniae et Hiberniae, vol. A, pag. 803.

adesse, dignum est, et consonum, ut illi de speciali eius praesidio et protectione confidant, et ut possint ea contra malignorum incursus, tanquam optatae defensionis clypeo praemuniri, quorum fides et devotio in honore ipsius et reverentia certo rerum experimento probatur.

Eapropter, dilecti in Domino filii, iustis postulationibus vestris elementer annuimus et Ecclesiam vestram, in qua divino estis mancipati obsequio, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, aut aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata per-

Ecclesiam hanc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Eidem bona omnia confirmat.

Quae propriis nominibus exprimens enumerat.

manceant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis, scilicet villam de Dalton, cum pertinent., villam totam, cum pertinentiis, villam de Brothton cum ecclesia, molendino, et aliis omnibus pertinentiis: villam de Helderby cum pertinentiis: terram de Ulfrikby cum pertinentiis: terram de Gispesmare, cum pertinentiis: terram de Ledesham cum pertinentiis: terram de Noton cum pertinentiis: terram de Ckerpinbek, cum pertinentiis: ecclesiam de Burgo cum capella et omnibus aliis pertinentiis: ecclesiam de Lanum cum pertinent.: ecclesiam de Lesyngton cum pertinent.: ecclesiam de Quetungkebur cum pertinent.: ecclesiam Sancti Iohannis ad Pontem Eborum, ecclesiam Sancti Iohannis in Marsico: ecclesiam Sancti Laurentii in Walnegut cum pertinent. infra civitatem et extra, ecclesiam Sancti Andreae in Haecmangergat: ecclesiam S. Marci in Coyngestrete; ecclesiam S. Mariae ultra Usam: sexaginta solidos de Manerio de Patrington: duas marcas argenti de nundinis S. Petri ad Vincula in Eborum de Synodalibus, quadraginta solidos ad ma-

gistrum Scholarum spectantes. Antiquas quoque et rationabiles Ecclesiae vestrae consuetudines, et hactenus observatas, vobis et vestris successoribus confirmamus, et decernimus eas in Ecclesia vestra futuris temporibus absque contradictione casualibet firmiter observandas.

Auctoritate apostolica nihilominus prohibemus, ne archiepiscopus vester qui pro tempore fuerit, in decanum, vel aliquam personam, canonicos, vel eorum ministros, sive clerici sint, sive laici, aliquam excommunicationis, interdicti, seu suspensionis sententiam contra immunitatem, quam praedecessores vestri, et vos hactenus habuistis, sine assensu decani, et capituli, vel eos a choro arcere, vel ab Ecclesiarum ingressu: quod si forte praesumpserit, eam decernimus non tenere.

Statuimus insuper ne decanus, qui secundum Deum in Ecclesia vestra fuerit institutus, contra Ecclesiae vestrae solitam libertatem, et consuetudinem hactenus observatam, homagium obtentu beneficii ecclesiastici archiepiscopo facere teneatur.

Praeterea paterno intuitu providere volentes ne in iis, quae ad vos spectare noscuntur, laesionem aliquam incurratis, electionem liberam magistri domus hospitalis Sancti Petri Eborum, sicut eam ex antiqua et approbata consuetudine hactenus Ecclesia vestra obtinuit, vobis vestrisque successoribus confirmamus, ita quod qui ibi pro tempore fuerit assumendus non nisi per electionem vestram consuetam et canonicam assumatur.

Et ne status Ecclesiae vestrae temeritate qualibet circa observantias rationabiles mutationes seuurbationes incurrat, dignitates, libertates, immunitates, quae a regibus et principibus, seu archiepiscopis vestris, vobis et Ecclesiae vestrae rationabiliter sunt concessae, et a Romanis Pontificibus approbatae, seu etiam regum seu principum, vel archiepiscoporum, necnon episcoporum, Romanorum Pon-

tificum autenticis continentur, ratas esse censemus, et eas perpetuam obtinere volumus firmitatem.

Prohibemus insuper ne archiepiscopus, vel aliquis alius contra antiquam et approbatam Ecclesiae libertatem personas, seu canonicos, aut clericos, vel homines vestros indebitis et consuetis excommunicationibus praegravare eos, pecuniaria poena eos mulctare praesumat, nec sine satisfactione debita relaxare sententias, quas capitulum vestrum secundum antiquam et approbatam Ecclesiae vestrae consuetudinem in invasores rerum, seu possessionum suarum illicite ac temerarie detentos, et in vestros homines graviter delinquentes, rationabiliter duxerit proferendas. Ordinationem quoque canonicorum, seu personarum, sicut ab ipsa fundatione loci hactenus est observatum, liberam esse decernimus, ut videlicet honesta idonea persona, cui archiepiscopus vester vacantem in Ecclesia vestra praebendam vel dignitatem duxerit conferendam, secundum antiquam Ecclesiae vestrae consuetudinem decano et capitulo praesentetur. Receptus autem per capitulum in canonicum personam et panem, per manum decani et capituli debeat investiri: postmodum vero in osculo fratrum receptus de conservanda fidelitate Ecclesiae vestrae, et libertatibus, et consuetudinibus iuri consentaneis pro viribus defendendis: secretis capituli non detegendis iuramentum consuetum, et debitum interponat, et tunc de mandato decani et capituli per manum cantoris, prout moris est, installetur. Si quis vero, contra consuetudinem antiquam et approbatam in Ecclesia vestra, per aliquem fuerit introductus, nec pro persona, nec pro canonico habeatur. Si vero archiepiscopus vester, vacantem in Ecclesia vestra praebendam vel personatum, secun-

Prohibet ne ab archiepiscopo, vel ab alio canonico etc. molestentur, seu graventur

Provisi ab archiepiscopo, praesentandi decano et capitulo.

A recepto iuramentum faciendum.

Prohibet ne archiepiscopus in decanum, canonicos, etc. censuras promulget.

A decano archiepiscopi contra consuetudinem Ecclesiae homagium minime faciendum.

Capitulum electionis magistri Hospitalis S. Petri ius confirmat

Privilegia, immunitates, etc. confirmat.

XVII.

Castella duo Puliano et Colle Alto Pennensi Ecclesiae ab Odone episcopo acquisita, eidem confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Castella duo acquisita ab episcopo Pennensi, ei et Ecclesiae suae confirmat. — Solitae clausulae.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Odone Pennensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor aequitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum.

Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis iustis precibus annuentes, duo castella, videlicet Puliano et Collealto cum omnibus pertinentiis suis, quae tuo studio et diligentia Pennensi Ecclesiae acquisivisti, sic ea iuste, et sine controversia possides, et tibi, et per te Ecclesiae tuae auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Laterani, 2 kalendas augusti, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 21 iulii anno Domini 1194, pontif. anno v.

XVIII.

Eboracensis archiepiscopus, propter contumaciam in sceleribus, suspensus declaratur ab officio muneris archiepiscopalis, cuius administratio decano cathedralis illius Ecclesiae demandatur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Eboracensis archiepiscopus suspensus. — Simoni Eboracensi decano ad-

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I, ubi de Pennensibus episcopis. (2) Ex Concil., tom. XIII, et Baronio.

dum Lateranensis concilii formam praescriptam idoneae personae, canonica admonitione praemissa, non contulerit, liceat vobis auctoritate apostolica, nullius contradictione, vel appellatione obstante, illam contra eiusdem concilii statuta conferre.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinae ultioni subiaceat. Cunctis autem eiusdem loci sua iura servantibus, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Decrevimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis, confirmationis, prohibitionis, atque concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimo sexto kalendas iulii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 16 iunii anno Domini 1194, pontif. anno IV.

Conclusiones et clausulae

Exordium.

Castella duo acquisita ab episcopo Pennensi, ei et Ecclesiae suae confirmat.

ministrationem Ecclesiae in spiritualibus concedit. — Conclusiones solitae.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Simoni decano Eboracensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum universalis Ecclesiae regimen nobis licet insufficientibus divina favente gratia sit commissum, et singularem ex eis casibus praecavere teneamur, et utilitatibus providere; illud nobis est summopere praecavendum, ne inde Ecclesiae in temporalibus vel spiritualibus detrimentum incurrant, unde ipsarum honorem et commodum credimus procurare. Cum enim pensatis personarum meritis, et diligenter inspectis, aliquis iuxta suorum exigentiam meritorum per nos fuerit dignitatis potestate suspensus, et ab Ecclesiarum praelatione ad tempus amotus: ne subditis pastoris cura privatis malignandi materia tribuatur, et occasio litigandi eis tali debemus providere persona, quae, et litigantium dirimere quaestiones, et subditorum excessus corrigere noverit; et quantum sui officii debitum patitur, et diligit, et affectet. Inde est, quod cum Eboracensis archiepiscopus eius acibus exigentibus, et contumacia faciente, qui abusus patientia nostra neque a suis iniquitatibus destitit; nec nostro se conspectui, indulto sibi misericorditer termino, praesentavit, ab usu pallii, et episcopatus officii executione, a ministratione quoque tam spiritualium, quam temporalium et beneficiorum perceptione, nostra sit auctoritate suspensus; discretioni tuae auctoritate praesentium duximus indulgendum, ut cum consilio canonicorum in Eboracensi Ecclesia residentium, clericorum Eboracensis dioecesis excessus corrigere valeas, et querelantium tam clericorum, quam laicorum Eboracensis dioecesis controversias, quae iudicio exigunt ecclesiastico terminari, canonice definire, canonica severitate, appellatione

remota, percellens eum, qui super hoc contumaciter duxerit resistendum, donec eidem Ecclesiae aliter fuerit sollicitudine nostra provisum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri, et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani decimo kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1194, pontif. anno v.

XIX.

De eadem re ad clerum Eboracensem (1).

SUMMARIUM

Praefatio. — Querelae contra archiepiscopum. — Commissio pro contra archiepiscopum inquisitione. — Idem archiepiscopus ad Sedem appellat Apostolicam. — Pontifex terminum appellationis prorogat. — Quo transacto, nec per se accedentem, nec aliquem mittentem, — Eum propter contumaciam suspensum denunciari mandat.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis abbatibus, prioribus, archidiaconis, et aliis clericis, comitibus, et baronibus et aliis in Eboracensi provincia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quam misericorditer Romana Ecclesia super facto Eboracensis episcopi processerit, videre licet, si litterarum nostrarum tenorem, quas utraque partium a Sede Apostolica diversis temporibus impetravit, diligenter attentis.

Cum enim significantibus dilectis filiis decano et capitulo Eboracensi, et non paucis abbatibus, prioribus et aliis Ecclesiae praelatis in regno Angliae constitutis, ad apostolatus nostri audientiam

(1) Ex Concil., tom. XIII, col. 700.

Conclusiones solitae

Praefatio.

Querelae contra archiepiscopum.

pervenisset, dictum archiepiscopum, pastoralis officii debito praetermisso, saecularibus negotiis implicari, et divinis obsequiis non clericis ordinandis, non ecclesiis dedicandis, non synodis celebrandis, non benedicendis abbatibus, sed venerationibus, et aucupio totius anni sui studium applicare, et exercere alia, quae commisso sibi officio ponticali et honori non modicum derogant, non statim formavimus iudicium contra eum, sed inquisitionem famae ipsius venerabili nostro Lincolnensi episcopo, et dilectis filiis archidiacono de Northamton, priori de Ponte (1) Fracto duximus committendam, cupientes ipsum archiepiscopum per intimationem suspensionis, si de his, quae nobis fuerant significata, constaret, vel si ea legitime comprobari non possent per exhibitionem canonicae purgationis, quam ei cum tribus episcopis, et totidem abbatibus feceramus iudici, a suis excessibus deterrere, et ad veritatis tramitem revocare. Verum quoniam idem archiepiscopus, antequam citatio eorumdem iudicum pervenisset, ad Sedem appellavit Apostolicam: dicti iudices iuxta litterarum nostrarum tenorem, spatio ei trium mensium indulto kalendas iunii, quo appellationem interpositam prosequi non differret, ipsi procurarunt pro termino assignare. Deinde vero, cum archiepiscopus ipse iter arripisset ad Sedem Apostolicam veniendi, timens, ne propter inclementiam aeris aliquod ipsius periculum eveniret, a nobis litteris et nunciis postulavit, ut statutum sibi terminum deberemus misericorditer prorogare. Nos vero precibus ipsius annuentes, et credentes, quod eo citius de suis excessibus poeniteret, quod nos ad audiendas petitiones suas magis propitios et faciles inveniret, terminum usque ad octavas B. Martini proximo praeterituras prosequendae appellationis ad ipsum purgandum statuimus, memoratis iudicibus dantes

Commissio pro contra archiepiscopum inquisitione

Idem archiepiscopus ad Sedem appellat Apostolicam

Pontifex terminum appellationis prorogat

(1) Alias Sancto.

nihilominus in mandatis, ut si tunc inde archiepiscopus nostro aspectui neglexerit se praesentare, exinde iuxta priorum litterarum tenorem in causa procederent, et quae ipsis per easdem litteras mandata fuerant exequi procurarent. Caeterum, memorato termino iam transacto, cum ad Romanam Ecclesiam nec accesserit, nec aliquem miserit responsalem, qui absentiam suam quolibet modo excusaret: ipsius inobedientiam et contumaciam attendentes, ipsum ab usu pallii et pontificalis officii executione, administratione etiam tam temporalium, quam spiritualium, ac perceptione beneficiorum duximus suspendendum, memoratis iudicibus per apostolica scripta mandantes, ut eum per totam Eboracensem dioecesim et provinciam suspensum a nobis publice statuam nunciare; ideoque universitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem archiepiscopo, vel officialibus eius, nec in spiritualibus, nec in temporalibus praesumatis aliquatenus respondere: sed si quas inter aliquos vestrum in Eboracensi positorum quaestiones oriri contingat, quae iudicio ecclesiastico debeant terminari, ad audientiam dilecti filii nostri Simonis Eboracensis decani easdem controversias deferatis ipsius iudicium recepturi humiliter et firmiter servaturi: scientes nos eidem decano de solita Sedis Apostolicae misericordia indulgisse, ut cum consilio canonicorum suorum in Eboracensi Ecclesia residentium excessus corrigat clericorum, et eorum, ac laicorum, qui ecclesiasticam audientiam exigunt, in Eboracensi dioecesi definiat quaestiones.

Datum Laterani decimo kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1194, pontif. anno v.

Et archiepiscopum propter contumaciam suspensum denunciari mandatur.

XX.

Sequitur ad Lincolnensem episcopum, aliosque delegatos apostolicos pro executione superallatarum litterarum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Quid actum sit cum Eboracensi archiepiscopo. — Viris fide dignis referentibus, Eboracensis excessus enumerantur. — Libertates Ecclesiae, usus et consuetudines, et Romanorum Pontificum privilegia ipsa spernit. — Violenter aggreditur Ecclesias, et inde elicit quos non probat. — Eboracense capitulum contra archiep. excessus ad Sedem Apostol. appellavit. — Idoneis personis relictis, pueris et inhonestis personis Ecclesias assignat. — Easdem etiam sua voluntate vacare facit, et earumdem fructus retinet. — Litterae a Pontifice datae pro inquirenda veritate. — In quibus inter alia insertum, famae publicae attendendum, ubi deessent accusatores. — Terminus praesentationis differtur et appellatio ad S. Sedem prorogatur. — Ad octavam usque beati Martini, qua transacta, in archiep. procedendum ordinat. — Sententia suspensionis in eum lata. — Praemissa a iudicibus peracta confirmat. — Canonicos excommunicatos, et alios ad cautelam absolvi mandat. — Omnibus excommunicatis qui in clericos violentas iniicerunt manus.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Lincolnensi episcopo, et dilectis filiis archidiacono de Northampton, et priori de Ponte Sancto, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum sacrosancta Romana Ecclesia super immobile fundamentum, lapidem scilicet angularem et verum perpetua stabilitate fundata de se ipsa veritate dicente: Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, per beati Petri merita Ecclesiarum omnium magisterium et primatum ad principem apostolorum Domino postulante, si diligis me pasce oves meas, et non solum corporum, sed etiam animarum iudiciariam accepit potestatem, eodem apostolorum principe

(1) Ex Concil., tom. XIII, col. 702.

audiente a Domino: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in caelis: (1) nos quos non propria merita, sed sola divina miseratio ad Summi Pontificatus apicem evocavit, si iudicia nostra recta volumus, et provida deliberatione formare, et potestate nobis tradita non abuti, illius debemus quantum humana permittit fragilitas exempla sectari, in quo Sedes Apostolica fundata consistit, et a quo caeterarum Ecclesiarum curam suscepit, et ligandi atque solvendi plenitudinem potestatis: mirabilis enim super omnia Deus, et inscrutabilis divini consilii altitudo, licet incomprehensibilia sint iudicia eius, et investigabiles viae ipsius, aliquid tamen ex his, quae in inferioribus operatur, sic recte conspiciamus, nobis, et aliis Ecclesiarum praelatis in forma iudicii innuit imitandum, qui cum sterilem arborem de vinea sua iuxta illud Evangelii praeceperit scindendam, ne terram fertilem occuparet, praemisit dicens: Ecce tres anni sunt ex quo venio quaerens fructum in ficulnea hac, et non invenio: succide ergo illam (2). Hoc siquidem nos, licet nemini, sed humanae fragilitatis subiacentes defectibus, intra nos ipsos assidua meditatione pensantes, auditis excessibus Eboracensis episcopi, et de inhonesta vita, et de inutili conversatione eius rumoribus in nostra et fratrum nostrorum audientia recitatis, non statim formavimus iudicium contra eum, sed exemplo illius, cuius miserationes super caetera opera eius, ut sterilis arbor pullularet in fructus, et vigorem reciperet iam amissum, non modico temporis spatio ad correctionem ipsius multiplicatis litteris et mandatis non destitimus laborare, nunc eum ad viam salutis nostris monitis revocantes, nunc per interminationem suspensionis officii et beneficii deterrentes ab iniquitatis suae semitis et erroris sicut vobis, qui totam rei seriem

(1) Matth. XVI, Ioan. XXI. (2) Luc. XIII.

et processum negotii quoad ordinem agnovistis, credimus manifestum.

Ar. hiep. Eboracensis excessus enumerantur.

Sane ad audientiam nostram ex personarum et capituli Eboracensis Ecclesiae insinuatione pervenit, et idipsum dilectorum nostrorum Roberti de Eboraco, et Rogeri de Selebi, et aliorum undecim abbatum Praemonstratus Ordinis testimonia manifeste declarare videntur: quod Gaufridus Eboracensis archiepiscopus sacramenta iniuncti sibi officii vilipendens venatione, aucupio, et aliis militaribus curis inutiliter occupatus, ordinationi clericorum, ecclesiarum dedicationibus, aut synodis celebrandis, nec manum, nec operam post sui promotionem adhibuit, nec abbatem aliquem benedixerit, licet tam contra clericos, quam abbates ad maledicendum et excommunicandum linguam consueverit iuxta morem propriam indiscrete laxare. Libertates Ecclesiae suae, ac consuetudines approbatas evacuat ac subvertit: appellationes, quae solent esse ad remedium oppressorum, ad Romanae Sedis iniuriam reduxit in contemptum, et plures pro eo quod ad nos appellationem emiserant, vinculis fecit carceralibus vehementer adstringi. Personas Ecclesiae suae post appellationem ad nos factam honoribus et beneficiis spoliavit: quosdam canonicorum appellatione contempta excommunicationi subiecit: privilegia Romanorum Pontificum, in eius praesentia sua omnino auctoritate frustrantur: et qui forte alias tutus esset, in ostensione privilegii nostri, optati coram eo praesidii beneficium demeretur. Cum contingit aliquem ad subtractam sibi Ecclesiam, vel possessionem per Iudices delegatos auctoritate nostra restitui eum, per quem iudicium executioni mandari debebat, statim sentiet inimicum. Plures enim taliter destitutos destituit, et ecclesias suas, per ministros suos violenter aggrediens fores earum fregisse, et eos proponitur per violentiam expulisse: quam plures reatum periculi fecit perni-

ciose incurrere, ipsos ab obedientia, quam archidiaconi suis canonice servandam iuramento promiserant quadam necessitatis violentia retrahendo. Praeterea maiorem Ecclesiam cum multitudine armorum aggrediens, fores capituli per violentiam confringi et asportari fecit, et bona canonicorum et clericorum plurium, qui res suas tam in Ecclesia, quam in Thesauraria ibi deposuerant, fecit per potentiam detineri. Pro quibus omnibus Eboracense capitulum ad nostram praesentiam appellavit. Comperimus etiam ex testimonio praedictorum, quod Ecclesiis quandoque vacantibus, praesentatas sibi ab his, ad quos praesentatio pertinet, personas idoneas non admittit: sed eas aut pueris, aut minus honestis personis assignat, usus pariter, et praesentantis, et instituentis officio, aut facit eas de sola voluntate vacare, ut earum fructus usibus ipsius applicentur, et quod sustentationi alicuius honesti clerici debebatur, sibi non metuit retinere. Adierunt etiam, quod cum spiritualia dona gratis debeant, et sine pravitate distribui, frequenter donat Ecclesiam, aut eam scindit per partes contra statuta canonica, vel in ea sibi novam et indebitam retinet pensionem, possessionem, et quamplures excommunicatos, vel suspensos, non nisi pecunia interveniente absolvit: religiosi vero et honesti in conspectu eius despecti et contemptibiles fiunt; viles, et suspectae personae de facili familiaritatem eius, et gratiam assequuntur. Nos vero de rumoribus tam profanis auditis non semel, sed saepius tam praedictorum quam aliorum praelatorum, in regno Angliae, et in Eboracensi provincia positorum, litteris, nostris auribus frequentius inculcatis volentes eum a suis excessibus deterrere, et ad exequendum pastoralis officii debitum revocare: inquisitionem famae ipsius vobis duximus committendam, ut vocatis abbatibus, et prioribus, et ecclesiasticis personis Eboracensis dioecesis inquireretis de praemissis dili-

Eboracense capitulum contra archiep. excessus ad Sedem Apostol. appellavit.

Idoneis personis relictis, pueris, et inhonestis personis Ecclesias assignat.

Easdem etiam sua voluntate vacare facit, et earumdem fructus retinet.

Litterae a Pontifice datae pro inquirenda veritate.

gentius veritatem, et si accusatores legitimi procederent contra eum, auditis quae proponerentur hinc, et inde, et depositionibus testium redactis in scriptis, eas sigillorum vestrorum signatas munimine ad Sedem Apostolicam transmittere deberetis, assignato partibus termino competenti quoad audiendam sententiam nostro se conspectui praesentarent; hoc etiam iisdem litteris meminimus fuisse insertum, ut deficientibus accusatoribus, si fama publica faceret contra eum, purgationem ipsius cum tribus episcopis, et totidem abbatibus, sublato appellationis obstaculo incidere curaretis. In qua si forte deficeret, ipsum ab archiepiscopali officio et administratione suspensum nostro faceretis conspectui praesentari; si vero archiepiscopus memoratus, antequam citatio vestra perveniret ad ipsum, ad Sedem Apostolicam appellaret, inducis ei trium mensium indultis, si intra eos interpositam appellationem prosequi negligeret, vel differret, ipsum ab omni pontificali officio, et archiepiscopatus administratione nostra nunciaretis auctoritate suspensum. Quia vero idem archiepiscopus antequam per vos citaretur ad causam, sicut nobis suis litteris et nunciis intimavit, Sedem curavit Apostolicam appellare, et vos ei ad prosequendam appellationem kalendas Ianuarii pro termino assignastis: ipsius laboribus, et expensis, actimente (1) si aestivo tempore ad urbem accederet, aliquod personae ipsius ex aeris inclementia periculum proveniret, cum, sicut nobis intimatum fuerat, iter arripisset ad Sedem Apostolicam veniendi, et paratus extiterit de obiectis sibi criminibus respondere, de solita Sedis Apostolicae benignitate prosequendae appellationis ab ipso usque ad octavas B. Martini proximo praeterituras terminum duximus prorogandum; omnia, quae fuerunt contra eum impetrata ad eundem terminum suspendentes, et revocantes in statum pristinum quid-

(1) Forte ne si.

quid contra eum post appellationem ad nos interpositam priorum litterarum obtentu fuisset a nobis, vel aliis immutatum. Vobis etiam per apostolica scripta districte mandavimus, ut nisi in octavis Sancti Martini nostro conspectui se praesentaret, iuxta formam primae commissionis, sublato cuiuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, procedere nullatenus differretis. Verum quoniam memoratus archiepiscopus abusus patientia nostra nec ad Romanam Ecclesiam accessit, nec responsalem aliquem destinavit, qui, vel eius absentiam excusaret, cum eum non modicum ultra praefixum sibi terminum misericorditer curavit expectare, licet eo ipso videatur confessus de crimine, quod nostro se conspectui praesentare neglexerit, ipsum ab usu pallii, et omni episcopalis officii executione, administratione quoque tam spiritualium, quam temporalium, et beneficiorum perceptione ipsius Eboracensis Ecclesiae et provinciae duximus suspendendum: ut sic saltem a suae iniquitatis pertinacia respiciens, canonice se veritatis censuram in se non exigat fortius exerceri. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus atque praecipimus quatenus eum per omnes Ecclesias Eboracensis dioecesis et provinciae suspensum a nobis publice nuncietis, omnibus clericis et laicis eiusdem provinciae ex parte nostra firmiter iniungentes, ne ipsi archiepiscopo, vel officialibus eius in temporalibus vel spiritualibus respondere praesumant, donec de ipso archiepiscopo aliud duxerimus statuendum. Mandamus autem, et per vos volumus in Eboracensi dioecesi nunciari; ut si forsitan inter aliquos quaestiones moveri contingat, quas ecclesiastico iudicio conveniat terminari, ad audientiam dilecti filii nostri Simonis Eboracensis decani, qui cum consilio canonicorum in eadem Ecclesia residentium, et clericorum excessus committimus corrigendos, et litigantium tam clericorum quam laicorum

Sententia suspensionis in archiep. lata.

controversias decidendas referant ipsius iudicium suscepturi humiliter et firmiter servaturi. Ad haec omnia, quae auctoritate litterarum nostrarum, antequam ad vos secundarum notitia pervenisset super negotiis eundem archiepiscopum contingentibus, tam restitutionibus ablatorum, quam de aliis provide et rationabiliter statuistis, rata decrevimus permanere, mandantes, ut auctoritate nostra suffulti ad Eboracensem Ecclesiam accedentes, iuxta priorum litterarum tenorem, tam in inquisitione famae, quam restitutione ablatorum canonicis facienda nihilominus procedatis, non impediendo appellatione vel absentia archiepiscopi memorati, nec obstantibus litteris in primarum litterarum praeiudicium hactenus impetratis. Ad haec praesentium vobis auctoritate iniungimus quatenus sententiam excommunicationis in quosdam canonicos, vicarios, clericos et servientes canonicorum Eboracensis Ecclesiae, ab eodem archiepiscopo post appellationem ad nos interpositam, promulgatam irritam iudicetis penitus et inanem; ita tamen ut dictos canonicos, et alios in eadem sententia nominatos ad maiorem cautelam auctoritate Apostolicae Sedis absolvatis. Omnes autem illos, qui in Benedictum clericum supradicti decani, Gualterum presbyterum, Ricchardum de Semare, et quinque de Caval clericos, et alios clericos Eboracensis Ecclesiae, manus temerarias iniecerunt, vel qui eis violentiam praeceperunt inferri, tandiu nuncietis appellatione remota excommunicationis vinculo detineri, donec passis iniuriam congrue satisfecerint, et cum vestrarum testimonio litterarum ad Sedem veniant Apostolicam absolvendi. Quod omnes his exequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Datum Laterani decimo kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1194,

pontif. anno IV.

Bull. Rom. vol. III.

14

XXI.

Mandatum archiepiscopo Rothomagensi, de publice iis excommunicandis, qui excommunicatos ad Ecclesiae communionem admittebant (1).

SUMMARIUM

Quam necessarium sit poenis coerceri malos. — Facti series exponitur. — Facultas archiepiscopo excommunicandi eos qui anathematizatos in Ecclesiae communionem recipiunt.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Rothomagensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Eos qui contra praelatos suos supercilium electionis assumunt, et in contumacia perdurantes, nec eorum sententiam servant, nec monitis deferunt, vel mandatis, non minus credimus debere puniri, quam devotorum et humilium obedientia remunerari debet, et ab omnibus merito commendari. Nisi enim fuerit superbia edomata, et Apostolicae Sedis auctoritate depressa, ordo ecclesiasticus deperibit, et quibuslibet incentivum accrescit, et materia delinquendi. Ad audientiam siquidem apostolatus nostri te significante pervenit, quod cum quosdam propter suos excessus excommunicationis vinculo innodaris, et ab omnibus decreverit evitandos, religiosi, et alii quidam in tua dioecesi constituti ipsos ad communionem suam recipere ausu temerario praesumpserunt, et ad celebrationem admittere divinorum. Licet autem tales ipso iure minori sunt excommunicatione adstricti, et ex hoc a Corporis et Sanguinis Christi participatione amoti: ut tamen citius poeniteant, et a suis iniquitatibus respiciant, nisi ad commonitionem tuam sua voluerint praesumptione desistere, et ad hoc quod hactenus attentarunt satisfactionem congruam exhibere, ut eos vinculo excommunicationis innodes, et communionem eis ecclesiasticam interdicas, liberam tibi

Quam necessarium sit poenis coerceri malos.

Facti series exponitur.

(1) Ex Concil., tom. 13, col. 712.

tribuimus auctoritate praesentium facultatem. Nulli ergo etc.

Datum Laterani idibus ianuarii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 13 ianuarii anno Domini 1195, pontif. anno v.

XXII.

Priori et monachis Sancti Pancratii de Lewes, de non promittendis Ecclesiis antequam vacent, pro iisque pensionibus non solvendis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Facti series exponitur; — Decretum Pontificis. — Clausulae consuetae.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori, et monachis Sancti Pancratii de Lewes, salutem et apostolicam benedictionem.

Quae in praeiudicium Ecclesiarum praeter iuris ordinem, perperam attemptantur, auctoritate sunt apostolica corrigenda, et cum nobis imminet ex iniunctae servitutis officio de singulis Ecclesiis per universum orbem diffusis paterna sollicitudine cogitare, ipsarum debemus utilitati consulere, et onera sublevare tenemur.

Accepimus siquidem quod ad instantiam quorundam nobilium, quibus favorem vestrum non poteratis de facili denegare, primas, secundas et tertias vacantes Ecclesias, quibusdam clericis promissistis, quibus interim certas solvitis pensiones, ex quarum solutione Ecclesia vestra non modicum aggravatur; eapropter vestris postulationibus favorem apostolicum impendentes, vos et Ecclesiam vestram ab huiusmodi promissionibus Apostolicae Sedis auctoritate absolvimus, et ad talium pensionum solutionem decernimus non teneri, districtius inhibentes ne Ecclesias, antequam vacent, alicui

(1) Edidit Rymer, Archiv. Anglic., tom. 1, pag. 93.

promittere praesumatis, vel de ipsis aliquem investire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani quinto kalendas maii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 27 aprilis anno Domini 1195, pontif. anno vi.

XXIII.

Prior et fratres Sanctae Mariae de Rheno in monasterio Sanctae Praxedis de Urbe degentes ob inobservationem regulae et inobedientiam eadem Ecclesia privantur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Incuria dd. fratrum in Ecclesiae huius administratione: — Eisdem subtrahitur. — Et cardinali titulari conceditur. — Clausulae poenales consuetae.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Sifredo tituli Sanctae Praxedis presbytero cardinali, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ex iniuncto, quod licet indigni gerimus, apostolatus officio nobis imminet omnium Ecclesiarum sollicitudinem gerere, ad eas tenemur oculos specialiter paternae provisionis extendere, quae in urbe positae ad nos spectare noscuntur, et ad nullum alium, sicut condecet, habentes respectum providentiae nostrae, et curam speciali quadam praerogativa expectaverunt, et expectant favorabilis subventionis auxilium. Cum igitur Ecclesia Beatae Praxedis priori et fratribus Sanctae Mariae de Rheno per bonae memoriae Anastasium antecessorem no-

(1) Ex Archiv. Vatic

Clausulae consuetae.

Prooemium

strum olim ordinanda et disponenda commissa fuisset, ut ordo canonicus per eos in ea perpetuis temporibus servaretur illaesus, deficiente tandem in ipsa religionis vigore, et per iniuriam fratrum, qui in eadem deservierant, usurariis debitis enormiter excrescentibus, instantius a nobis, et saepius postulasti, ut reparationi eiusdem Ecclesiae paterna sollicitudine deberemus intendere, et providere cautius, ne ad extremam exinaniationem deducta cogeretur omnimodis expirare. Tuis igitur instantissimis postulationibus prout debuimus annuentes, per fratres nostros ad Ecclesiam supradictam descendimus, et contra nimium defectum, quo laborare dicebatur, reparationem necessariam cognoscentes, praedictos priorem et fratres Sanctae Mariae de Rheno per litteras nostras commuimus, ut accederent ad praesentiam nostram, de his quae praediximus responsuri. Quia igitur per annum circiter expectati in his, quae per suos enormiter acta fuerant, nullum curaverunt emendationis remedium adhibere. Nos sicut nec debuimus nolentes, ut saepedicta Ecclesia tam in spiritualibus, quam in temporalibus prorsus extenuata deficeret, ipsam de communi consilio omnium fratrum nostrorum ab omni cura, ordinatione, subiectione et obedientia saepedictorum fratrum, et Ecclesiae Sanctae Mariae de Rheno subtraximus tam privilegia quam scripta, omniaque de ipsa Ecclesia Sanctae Praxedis eisdem ab Ecclesia Romana indulta fuerant, ut omnem ordinationem, quam in ea fecerant, decernentes imposterum viribus omnino carere, ipsam tibi et successoribus tuis disponendi et ordinandi tam in spiritualibus quam in temporalibus liberam concedimus auctoritate apostolica facultatem. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indi-

gnationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani secundo kalendas martii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 28 februarii anno Domini 1196, pontif. anno vi.

XXIV.

Approbatio congregationis monachorum Montis Virginis, ordinis Sancti Benedicti.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Monasterium Montis Virginis sub protectione recipit apostolica. — 2. Ordinem ibi observari mandat. — 3. Bona omnia ei confirmat. — 4. Nonnullaque enumerat; — Cum iuribus in possessionibus et hominibus; — In tenementis, castris, civitatibus, ecclesiis, etc. — 5. Exemptiones nonnullas et privilegia elargitur. — 8. Interdicti tempore officia, submissa voce, celebrare; — 9. Ordinationes clericorum etc. a quacumque episcopo accipere concedit. — 10. Liberam decernit sepulturam. — 11. De abbatis electione. — 12. Decretum immunitatis. — Cum clausulis poenalibus pro temeratoribus; — Concessa observantibus benedictione. — Coelestini PP., et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gabrieli abbati monasterii Sanctae Mariae Montis Virginis, eiusque monachis tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robor (quod absit) sacrae religionis infringat.

§ 1. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuentes, praefatum monasterium Sanctae Dei Genitricis et Virginis Mariae de Monte Virgine, in quo divino

Incuria dd. fratrum in Ecclesiae huius administratione.

Eisdem subtrahitur.

Et cardinali titulari conceditur.

Clausulae

Exordium.

Monasterium Montis Virginis sub protectione recipit apostolica.

estis mancipati obsequio, ad exemplar praedecessorum nostrorum fel. record. Alexandri III et Lucii III Romanorum Pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus.

Ordinem ibi observari mandat.

§ 2. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et B. Benedicti regulam, in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Rem omnia enumerat.

§ 3. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis.

Nonnullaque enumerat.

§ 4. Locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam S. Iuliani, cum hospitali in territorio Avellini, et in eodem territorio terras, vineas, castaneta et hortos. In territorio castri Submontis, terras, vineas et castaneta. Castrum Mercuriani cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesias S. Nicolai et S. Basilii, ecclesiam Sanctae Margaritae tam in oblationibus, quam in possessionibus. In tenimento Avellini ecclesias Sancti Marci et Sancti Damiani. Quicquid iuris habetis in ecclesia Sancti Nicolai, et homines, et possessiones quas ibi habetis in eodem tenimento, possessiones, quas habetis in Monte Forti. In tenimento Atripaldae ecclesiam Sanctae Mariae de Agello, et alias possessiones, quas ibidem habetis, homines et alias possessiones, quas habetis in Candida. Possessiones quas habetis in Crypta. In territorio Cicalae ecclesiam Sanctae Mariae de Plesco, et homines et possessiones quas ibi habetis. Homines et possessiones quas habetis in Casali Baiani. In tenimento Palmae,

Com iuribus in possessionibus et hominibus;

ecclesiam Sanctae Crucis, et homines, molendinum et alias possessiones quas ibi habetis. In tenimento Sancti Severini, ecclesiam S. Andreae, homines, molendinum et alias possessiones, quas ibidem habetis. Homines et possessiones, quas habetis in tenimento Montorii. Domos et possessiones, quas habetis in Salerno. Possessiones, quas habetis in tenimento Aversae, et in casale Casecimiani. Possessiones, quas habetis in tenimento Theani. Possessiones, quas habetis in tenimento Capuae. Possessiones quas habetis in tenimento Montis Fusculi. Ecclesiam S. Ioannis, ecclesiam Sanctae Mariae, et ecclesiam S. Bartholomaei cum hominibus et possessionibus quas ibidem habetis. Homines, molendinum et alias possessiones quas habetis in tenimento Tuphi. Possessiones quas habetis in tenimento Argentii. Possessiones quas habetis in Limatula. Homines et possessiones quas habetis in tenimento Parolisii. Homines, domos et possessiones quas habetis in castro Cervinariae. In Beneventana civitate ecclesiam Beatorum Apostolorum Philippi et Iacobi, domos, vineas et alia tenimenta quae ibidem habetis. Ecclesiam Sanctae Mariae de Petra Pollicina cum hominibus, et possessionibus, et pertinentiis suis, et alia tenimenta, quae ibidem habetis. Ecclesiam S. Petri a Palmaria cum pertinentiis suis, et alia tenimenta, quae ibidem habetis. In tenimento Lapisii ecclesiam S. Marthae, et homines, et possessiones quas ibidem habetis. In tenimento Tautasis molendinum et alias possessiones. In tenimento Frequenti, ecclesiam S. Nicolai, et homines, et possessiones, quas ibidem habetis. In tenimento Vici, ecclesiam S. Ioannis: homines, molendinum et balcatoria, et alias possessiones. In tenimento Bisacciae ecclesiam S. Petri et alias possessiones. In tenimento Asculano, ecclesiam S. Petri et alias possessiones. In tenimento Amandi, ecclesiam Sanctae Mariae, et ecclesiam S. Marci,

In tenimentis, castris, civitatibus, ecclesiis, etc.

et alias possessiones, domos videlicet et vineas. In Maula Dentericii, ecclesiam Sanctae Mariae, et alias possessiones. In Castello Magno ecclesiam S. Christofori, et alias possessiones, homines, molendinum, et alias possessiones quas habetis in tenimento Montellae, et in civitate Troiana, domum, vineas et terras in loco, qui dicitur Scavi. Ecclesiam Sancti Mauri, cum possessionibus, quas ibidem habetis. In tenimento Celentiae ecclesiam Sancti Spiritus, cum omnibus pertinentiis suis. In tenimento Massae ecclesiam S. Honuphrii, cum molendinis, vineis et aliis possessionibus et cum omnibus pertinentiis. In tenimento Corneti ecclesiam S. Heliae, domos, vineas, et alias possessiones quas ibidem habetis. Possessiones, quas habetis in tenimento Dianae. In tenimento Turbiae ecclesias Sanctae Margaritae et Sanctae Mariae de Olivis, molendinum, vineas, et alias possessiones, quas ibi habetis. In tenimento Sancti Clerici ecclesiam Sanctae Mariae de Angelis, homines, vineas, et alias possessiones. Ecclesiam Sanctae Mariae de Fontibus, vineas et alias possessiones, quas ibidem habetis. In tenimento Albani, et Tricarici, ecclesiam S. Leonis, Christophori, atque Iconii, domos, vineas et possessiones. Ecclesiam S. Helenae, cum vineis et aliis possessionibus. Ecclesiam Sancti Martini cum possessionibus suis. In castro S. Agathae de Apulia domos, molendinum, olivetum, vineas et alias possessiones, quas ibidem habetis. In castro Cryptae domos et alias possessiones. In civitate Ariani domos, vineas et alias possessiones. Ecclesiam S. Sylvestri, in tenimento Frequenti. In tenimento Rocchae Sancti Felicis ecclesiam S. Caesarii, et ecclesiam Sancti Nicolai, et homines, et possessiones, quas ibidem habetis.

Exemptiones nonnullas et privilegia enumerat.

§ 5. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum

nullus a vobis decimas exigere aut extorquere praesumat.

§ 6. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos e saeculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere.

§ 7. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem, fas sit absque sui abbatis licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere.

Interdicti tempore officia submissa non celebrant.

§ 8. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare.

Ordinationes clericorum etc. a quocumque episcopo accipi non concedit.

§ 9. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et alia ecclesiastica sacramenta a dioecesano suscipietis, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitate qualibet exhibere. Alioquin liceat vobis quicumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatis impendat.

Libertatem decernit sepulchrorum.

§ 10. Libertatem quoque, quam in donatione Ecclesiarum vestrarum, et receptionem mortuorum ad sepulturam bonae memoriae Ioannes Avellinensis episcopus cum suorum clericorum assensu rationali dispositione concessit, nos etiam auctoritate apostolica confirmamus, et firmam in posterum decernimus permanere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva videlicet iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

§ 11. Obeunte vero te nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia ponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars maioris et sanioris consilii, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam providerint eligendum.

§ 12. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani eius, in quo fueritis, iustitia. Si qua ergo in futurum ecclesiastica, saecularisve persona, hanc temere constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui omni tempore careat; reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine DEI et Domini Redemptoris nostri IESU CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri IESU CHRISTI, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Perfice gressus meos in semitis tuis.

Coelestini PP. EGO COELESTINUS Catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones. Ego Octavianus Hostiensis et Vellitrensis episcopus.

Ego Petrus Portuen. et S. Ruffinae episcopus.

Ego Petrus S. Caeciliae presb. card.

Ego Io. tit. S. Clementis card. Viterbien. et Tusc. episc.

Ego Guido Sanctae Mariae Transtiberim tit. S. Calisti presbyter cardinalis.

Ego Chrant. tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Io. tit. S. Priscae presb. card.

Ego Gratianus presb. card.

Ego Gregorius presb. card.

Ego Nicolaus presb. card.

Ego Berardinus presb. card.

Ego Lotharius presb. card.

Ego Gregorius presb. card.

Datum Lateran., per manum Centii S. Luciae in Orthea diac. card., domini Papae camerarii, ii non. novemb., indictione tertia, incarnationis dominicae anno 1197, pontificatus domini Coelestini anno VII.

Dat. die 4 novembris anno Domini 1197, pontif. anno VII.

XXV.

Ad decanum Rothomagensem super nonnullis iuris articulis (1).

SUMMARIUM

De remedio appellationis. — An appellatio teneat si in pluribus articulis sit appellatum, in quorum uno contigerit appellationem vetari. — De iudice suspecto. — Quid de cella dicendum quae a subiectione eximi voluit. — Responsio quaesito. — De iudicibus delegatis. — Si omnes interesse nequiverit, duo exequantur mandatum. — Quid agendum cum actor vinculo excommunicationis obstrictus sit. — Sextam hanc quaestionem solvit Pontifex. — An teneatur respondere super causa eadem pro qua fuerit excommunicatus.

(Prudentiam..... et infra)

Sane consulisti nos utrum cum causa appellatione remota committitur, et reus coram eodem iudice actorem convenerit, et actor super conventionem appellationis obstaculum interponit; an sit huiusmodi appellationi deferendum? Nos vero ita sentimus quod cum actoris et rei eadem

(1) Ex Concil. tom. XIII, col. 715.

sit conditio, et uno eodemque iure circa appellationis remedium debeat uterque censi, sicut desiderat actor, ut sibi iuxta mandatoris rescriptum iustitia fiat appellatione remota: eodem modo reconvenienti debet in sua iustitia respondere.

Secundo requiris, cum pluribus articulis in una commissione positus, in uno tantum contingit appellationem expresse vetari; utrum appellatio teneat, si super aliis sit appellatum? in quo tibi respondemus, quod cum secundum beatum Gregorium verba intentioni deserviant, et haec sit nostra intentio, ut de omnibus articulis, qui in commissione ponuntur, iustitia suum consequatur effectum; in omnibus appellatio intelligitur interdicta. Nihil enim interest utrum inhibeat primo, an secundo, an medio, an in fine, cum, sicut utriusque iuris argumenta docent, ea quae in principio ad medium, et ad finem, illa vero quae in medio ad finem, atque principium saepe referri contingat.

Tertio postulas edoceri, cum aliquis iudicem tanquam suspectum recusat; an causam suspicionis debeat allegare, et eam, nisi manifesta sit, coram eodem iudice probare teneatur. Utrum etiam iudex possit in eodem iudicio et negotio procedere, si ille qui suspicionem obiicit, causam eius aut non velit, vel non possit in iure probare. Consultationi tuae taliter respondemus, quod cum aliquis proponit iudicem se habere suspectum, suspicionis causam coram eodem allegare tenetur: sed partes, ut in aliquos non valde remotos conveniant, per eundem iudicem debent cogi: coram quibus si causa suspicionis intra terminum competentem probata non fuerit, tum demum auctoritate sua iudex utetur. Quod si coram ipsis causa suspicionis probata fuerit: causae cognitioni supersedere tenebitur recusatus: ipsa namque ratio dicit, quia suspecti et inimici iudices esse non debent.

Praeterea quarto loco quaestio talis

accessit, quod quaedam cella eximi voluit a subiectione, qua matri domui tenebatur, et infra. Fratres illius cellae se confitentes in iure illi domui quondam fuisse subiectos, referebant subiectionem olim de hac subiectione fuisse motam, et transactione sopitam eatenus, ut quendam annum censum Ecclesiae matri reddentes essent a subiectione principalis domus exempti. Caeterum exadverso prior maioris domus duo pariter allegabat; unum scilicet quod ex quo confessi fuerant se dudum illi domui fuisse subiectos, et non ante transactionem esse exemptos, constabat eos fuisse rebelles, eo ipso quod ante transactionem et exceptionem se commendabant, vel contendebant ab eiusdem iurisdictione esse subtractos, nec transactio subsequens eos poterat a tanto crimine inobedientiae relaxare. Prior consequenter pro maiori Ecclesia proponebat, quod de spirituali subiectione transigere non liceret.

Respondemus igitur, quod ex praedicta fratrum confessione, contra eos sententia procedere debeat, praesertim cum illa transactio, licet nobis de illo, quod cella determinate reddere tenebatur, constare nequiverit, iniquitatem simoniacam continuasse putetur.

Quinto loco supplicas informari, utrum cum tribus causa committitur, ita quod si omnes interesse nequiverint, duo nihilominus eam exequantur: si reus a duobus tantum fuerit convocatus, venire necessario teneatur. Et si citatus a pluribus coram duobus comparuerit, tertio nec veniente per se, vel per literas, ut fieri solet, excusante an duo praesentes in causa possint procedere, et eam sententiae calculo terminare? In hoc casu taliter respondemus, quod cum aliquis delegatorum iudicum per certum nuncium, vel excusatorem literatorie destinatum non ostenderit se interesse non posse, vel alias de eodem canonice constare non poterit: residui procedere ad causae cognitionem non debent. Quod si

De abbatis electione.

Decretum immunitatis.

Cum clausulis poenalis pro temerariis.

Concessa observantibus benedictione.

Coelestini PP.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

An appellatio teneat si in pluribus articulis sit appellatum, in quorum uno contigerit appellationem vetari.

De iudice suspecto.

Quid de cella dicendum quae a subiectione eximi voluit.

Responsio quaesito.

De iudicibus delegatis.

De remedio appellationis.

processerint, nihil reputabuntur egisse. Illa quippe fuit antiqua Apostolicae Sedis provisio, ut huiusmodi causarum recognitiones duobus, quam uni, tribus, quam duobus libentius delegaret, cum sicut canones attestantur integrum sit iudicium quod plurimorum sententiis confirmatur.

Si omnes interesse nequiverint, duo eam nihilominus exequantur.

Adiicimus etiam quod ubi fuerit in commissione appositum (ut si omnes interesse nequiverint, duo eam nihilominus exequantur). Si aliquis ex ipsis, cum possit, noluerit interesse, duo nihilominus in causa procedant, licet ille tertius gravissime sit arguendus pro eo, quod mandatum apostolicum exequi subterfugiat aut contemnat. Idem quoque per omnia ducimus observandum in causa quae committitur duobus, eo apposito, et si ambo adesse nequiverint, alter nihilominus exequatur.

Quid agendum cum actor vinculo excommunicationis obstrictus sit

Sexta nobis proposita ex parte tua quaestio continebat, quod cum aliquibus iudicibus causa committitur, et quandoque contigit quod reus actori obicit, quod stare non potest in iudicio, utpote vinculo excommunicationis adstrictus. Si reus non velit statim eum probare excommunicatum, sive non possit, an actor nihilominus audiri debeat, donec super eo quod obicitur rei veritas fieri patefacta.

Sextam hanc quaestionem solvit Pontifex.

Hanc dubitationem taliter removemus, quod si ille qui tale quid statim, vel infra terminum competentem non probaverit legitime quod intendit, actor permitti debet, ut sine offendiculo quolibet audiatur. Caeterum si vel ex confessione actoris, vel alio quolibet modo, legitime constiterit esse actorem vinculo excommunicationis adstrictum, a iudicibus delegatis secundum formam Ecclesiae valet absolvi: itaut si propter aliam iustam causam et evidentem ab ordinario iudice, vel delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorem debet absolvendus remitti: qui si malitiose adhibuerit, delegati iudices id ritu ecclesiastico libere exequantur; dummodo non sit tale genus

excommunicationis illius, cuius absolutio Sedi Apostolicae reservetur. Explorati si quidem iuris existit, ut delegatis iudicibus, quibus principale committitur, et accessorium committatur.

Si vero ab his fuerit praestitum iuramentum quod stabit mandato Ecclesiae, absolutus rursus interrogas, an coram eisdem delegatis, vel ordinario a quo excommunicatus extitit, teneatur super eadem causa, pro qua excommunicatus fuerat, respondere, et quorum debeat iudicio, vel mandato stare? In quo casu taliter respondemus, quod coram ipsis excommunicatoribus super illa causa pro qua fuerat excommunicatus stare debet, et eorum servare mandatum, nisi specialiter fuerit illud aliis iudicibus a Sede Apostolica delegatum. Quod si excommunicatores malitiose distulerint: tunc delegati eandem iurisdictionem quam in principali, et in accessorio exercent.

An teneatur respondere super causa eadem pro qua fuerit excommunicatus.

INNOCENTIUS III

PAPA CLXXVI

Anno aerae Christi comm. MCXCVIII.

Innocentius III antea Lotharius, Trasmundi filius, natione Italus, patria Anagninus, ex nobili comitum Signiae genere ortus, antea diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi, electus est Romanus Pontifex die 8 (1) ianuarii anno 1198. Dilata est (2) eius ordinatio in presbyterum usque ad sabbatum Quatuor Temporum, nono kalendas martii, et sequenti dominica (die scilicet 22 februarii) fuit apud Sanctum Petrum in episcopum consecratus, et in eiusdem apostoli cathedra constitutus.

(1) Hanc suae electioni diem assignat Innocentius in epistola, quam scripsit de legitima sui electione a nobis inferius referenda: data est enim Laterani, v idus ianuarii. (2) Sic legitur in Actis vitae Innocentii a Francisco Bosqueto, ex vetere Collegii Fuxensis ms. editis, et quorum exemplar asservatur Roma in Bibliotheca Vallicelliana.

Sedit in pontificatu annos XVIII, menses VI, dies IX (1), temporibus Alexii Angeli, Baldolini et Henrici Orientis, Othonis in Occidente imperatorum. Obiit siquidem Perusii die 16 iulii anni 1216, ibique sepultus est in ecclesia cathedrali Sancti Laurentii. Vacavit sedes per diem (2).

I.

De legitima sui electione, quae ut fausta, reipublicaeque salutaris existat, omnes Deum orare iubet (3).

SUMMARIUM

Prooemium. — Quae obitum Coelestini PP. sequuta sunt usque ad novi Pontificis electionem. — Haec favore Innocentii facta est, qui licet dignitatem amplissimam recusaret; — Tamen acquiescens voluntati fratrum, et fultus Dei adiutorio, papatum accipit. — Hortatur ut omnes pro eo in Ecclesiae universalis gubernatione orent Dominum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei.

Prooemium.

Ineffabilis sapientia Conditoris sic omnia, quae alto consilio simul ab aeterno praevidit, per labentium temporum vices mirabili quadam dispositione dispensat, ut nec error in ordine, nec in opere sit defectus: cum divina Scriptura testante cuncta fecerit in numero, pondere, et mensura. Licet ergo nihil in terra sine certa causa, propriaque ratione disponat, imperfectum tamen conditionis humanae non solum in causis operum deficit perscrutandis, verum etiam in ipsis causarum operibus vix sufficit admirari. Quod utique considerans Apostolus exclamabat: O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt

(1) A die electionis, non consecrationis deducendos. (2) Exclisus extremis. Honorius siquidem successor electus est die 18 iulii anni 1216, ut infra dicemus. (3) Ex Raynaldi Annal. etc., Baluz., Epist. Innoc. III, lib. 1, epist. 1.

Bull. Rom. Vol. III.

15

iudicia eius, et investigabiles viae eius (1). Quamvis enim universae viae Domini misericordia et veritas, et omnia opera eius iudicia sunt, testante Propheta (2); usque adeo tamen successus hominum, humiliationem et exaltationem eorum dextera Domini, licet iusta, occulta tamen ratione procurat, ut causa nobis non modici stuporis existat, quod in regimine potestatis iuniores quandoque senioribus anteponit. Ut iuxta Prophetam, filii nascantur pro patribus, qui super omnem terram principes constituti, dominici nominis recordentur: sicut de nobis ipsis a Domino factum est, et est mirabile in oculis nostris. Sane fel. mem. Coelestino patre ac praedecessore nostro, vi idus ianuarii, viam universae carnis ingresso, et in Lateran. basilica (sicut moris est) honorifice tumulato, fratres nostri, videlicet episcopi, presbyteri et diaconi cardinales, et nos ipsi cum eis simul in unum secessimus, ut tanto licentius et tutius de substitutione Pontificis tractarem, quanto tractatus ipse maiorem deliberandi copiam, et amplioris circumspeditionis consilium requirebat. Cumque missarum solemnibus in honorem Sancti Spiritus celebratis requisitae fuissent omnium voluntates, ad insufficientiam nostram oculos extenderunt: humano forsitan aestimantes arbitrio, in sacculo Benjamin scyphum argenteum invenire. Licet plures ex ipsis aetatis, ordinis et meriti ratione potuissent ad tantae dignitatis apicem dignius evocari. Cuius siquidem dignitatis onus cum insufficientia nostra penitus recusaret, utpote nostris debilibus humeris importabile, sub illius tamen confidentia et exemplo, qui infirmitatem beati Petri trina prius negatione probatam, post trinae confessionis vocem in gubernatione suarum ovium confirmavit. Quod personae nostrae multiplex imperfectio denegabat, in ipsius contulimus voluntatem, fratrum nostrorum ac-

Quae obitum Coelestini PP. sequuta sunt usque ad novi Pontificis electionem.

Haec favore Innocentii facta est, qui licet dignitatem amplissimam recusaret.

Tamen acquiescens voluntati fratrum, et

(1) Rom. XI, 33. (2) Psalm. XXIV, 10.